

Beleids- begroting

2024 - 2027

Gemeente
Hengelo

www.hengelo.nl

5

Programma's

5.1	Hengelo in verbinding: onze koers, de strategische agenda en talentopgave	34
5.2	Beleidsprogramma's	42

5.1 Hengelo in verbinding: onze koers, de strategische agenda en talentopgave

5.1.1 Inleiding

Sinds de Kadernota 2020-2023 wordt de langjarige koers (richting 2040) van de gemeente Hengelo in de P en C-documenten beschreven en doorontwikkeld. In 2022 hebben wij als nieuw college de koers beschreven in een strategische agenda met vijf thema's. In paragraaf 5.1.2 vindt u een verkorte versie van de koers en in 5.1.3 ziet u wat in 2024 gedaan wordt aan de vijf strategische thema's.

Bij het werken aan de ambities in onze koers en de aanpak van de vijf strategische thema's is duidelijk geworden dat de significante daling van de beroepsbevolking misschien wel de grootste opgave is om de doelen te bereiken. Daarom is de talentopgave en bijbehorende schaalessprong beschreven als randvoorwaardelijk voor behoud/uitbouw van onze kwaliteit van leven in de toekomst. In de Zomernota 2023-2027 heeft de gemeenteraad besloten tot vorming van een aanjaagbudget talentopgave (24-NB-9.4) van incidenteel € 5 miljoen, om die ontwikkeling op te pakken. Afsproken is daarbij dat de komende periode wordt toegewerkt naar een kader, waarbinnen raad en college afwegingen kunnen maken binnen dat budget. Hierover meer in paragraaf 5.1.4.

5.1.2 Langjarige koers in het kort

In het kort kan de langjarige koers, zoals die voor het eerst in de Kadernota 2020-2023 is beschreven, als volgt worden samengevat:

Hengelo is een sterke stad: met een robuuste sociale structuur, in het centrum van de groene toptechnologische regio Twente en op een kruispunt van strategische verbindinglijnen met andere stedelijke regio's, zoals Zwolle-Münster en Amsterdam-Berlijn. De kwaliteit van leven is hoog, door het goede voorzieningenniveau, de economische kracht en een optimaal woon- en leefklimaat, waar het stedelijke vestigingsmilieu en de groene ruimte altijd dicht bij elkaar liggen.

De Hengelose ambities voor de lange termijn zijn groot. Voorop staat dat we de hierboven beschreven kwaliteit van leven voor onze inwoners (in termen van brede welvaart/bruto Twents geluk) verder willen vergroten en op peil willen houden. Dat doen we door te focussen op onze twee sterke en onderscheidende kanten:

1. onze groeiende aantrekkelijke en groeiende bruisende stad;
2. de groene toptechnologische regio.

Langere termijn doelstellingen die bij deze ambities horen zijn o.a.:

- In de top van technologische regio's
- Hengelo en Enschede voorop in de (high)tech (maak)industrie
- Goede samenwerking met Saxion en de UT
- Duurzaamheid en circulaire economie onderdeel van toptechnologie
- Investeren in floreren van bedrijven(terreinen) en kantoorlocaties
- Uitstekende bereikbaarheid via weg, water en spoor
- Belangrijke regio's goed en snel bereikbaar
- Gevarieerde eigentijdse woonomgeving en fijne wijken om in te wonen
- Aantrekkelijke stedelijke cultuur, ook voor nieuwe generaties en doelgroepen
- Hotspot toptechnologie, cultuur en onderwijs
- Sportpark Veldwijk
- Hoogwaardig voorzieningenniveau
- Inclusieve samenleving, kansen voor iedereen

- Realisatie samen met inwoners en partners
- Dienstverlenend vernieuwend

5.1.3 Strategische agenda

Ons college heeft de bovenstaande koers vertaald in een strategische agenda die bestaat uit de volgende vijf strategische opgaven:

- Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling;
- Toekomstbestendig sociaal domein;
- Draagvlak voor duurzame inrichting;
- Dwarsthema: wijkgerichte aanpak;
- Dwarsthema: de inwoner centraal.

De strategische agenda is integraal opgenomen in de laatste Zomernota 2023-2027. De begroting 2024 is gebaseerd op deze zomernota. In deze paragraaf volstaan wij dan ook met een beknopte beschrijving van de opgaven en de vertaling daarvan in acties voor 2024, die vervolgens uitgebreider terugkomen in de inhoudelijke beleidsprogramma's van paragraaf 5.2.

1. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling

1. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Spoorzone (top-technologische regio) met binnenstad en Hart van Zuid	3/8	Gerard Gerrits
Woningbouwopgave	8	Gerard Gerrits
Omgevingswet en wet kwaliteitsborging	8	Gerard Gerrits
Mobiliteit en bereikbaarheid	2	Hanneke Steen

Het toekomstbestendig ontwikkelen van de stad is een continu proces, dat vraagt om een integrale aanpak van opgaven op het gebied van woningbouw, economie, mobiliteit, voorzieningen, ecologie, water, energietransitie en klimaatadaptatie. College en raad hebben zich uitgesproken voor een ambitieus programma in de komende jaren voor wat betreft de kwalitatieve groei van Hengelo om zo bij te dragen aan het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van leven in onze groene toptechnologische regio Twente en Hengelo in het bijzonder. Door de veranderende samenstelling van onze bevolking en daarmee afname van de beroepsbevolking is het niet meer vanzelfsprekend dat we de kwaliteit van leven in onze stad en regio op peil kunnen houden bij de huidige bevolkingsomvang. Daarom biedt onder meer de omgevingsvisie Hart van Hengelo, de Visie Spoorzone Hengelo Enschede en het Mobiliteitsplan 2040 een heldere richting voor de ontwikkeling van Hengelo in de komende jaren/decennia. En ook vanuit het Rijk wordt steeds nadrukkelijker gekeken naar de regio's buiten de randstad om bij te dragen aan een breed welvarend Nederland. De groei van de bevolking zal niet alleen in de randstad (moeten) plaatsvinden.

Het aantrekken, boeien en binden van talent is daarmee een essentiële opgave (zie 5.1.4). De aantrekkelijkheid van onze stad om te wonen, werken, en leven (kwaliteit van leefomgeving, goede gezondheid, sociale netwerken en een dynamisch stedelijke cultuur) is hiervoor van cruciaal belang. Om dit te bereiken wordt er op veel fronten iets gevraagd van de gemeente, zo ook op het gebied van stedelijke ontwikkeling.

We staan voor een opgave om voor de komende 10 jaar rond 4.500 woningen te realiseren. We zetten daarom vol in op het realiseren van toekomstbestendige woon-, werk en leefmilieus en bouwen naar behoefte. Hetzelfde geldt voor nieuwe werkmilieus en ruimte voor bedrijven om zich te ontwikkelen en te groeien. En bij deze noodzakelijke verstedelijking en verdichting rondom onze knooppunten hoort onlosmakelijk de verbetering van de bereikbaarheid en het inzetten op andere vormen van mobiliteit. Bij groei van de stad en regio betekent dit dat ingezet moet worden op een duurzamere manier van verplaatsen met meer aandacht voor lopen, fietsen, openbaar vervoer en deelvervoer.

En al deze (ruimtelijke) ontwikkelingen moeten tot stand komen in een aantrekkelijke stad, waar mensen graag zijn. Dit betekent dat de binnenstad op orde moet zijn, er voldoende groen is, de stad klimaat adaptief is enzovoort. Het betekent ook dat er voldoende voorzieningen zijn voor alle doelgroepen, ook voor diegenen die nog niet in Hengelo wonen, maar wel nodig zijn om de toekomst van Hengelo zeker te stellen. Of het nu gaat om onderwijs, sport, zorg, winkels, horeca of de essentiële dynamische stedelijke cultuur. Dat vraagt om behoud en versterking van bestaande voorzieningen, maar ook om investeren in nieuwe, om ambities waar te maken en nieuwe doelgroepen aan te trekken.

Het vraagt ook aandacht voor veranderingen in bestaande wijken. De vergrijzing en ontgroening van onze wijken vraagt in veel gevallen om een andere inrichting.

Wat we doen in 2024

- Wij werken de komende jaren, in samenwerking met onze triple helix partners, aan het versterken van onze (top) werklocaties (bereikbaar/toekomstbestendig). Daarvoor ontwikkelen we een *investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen*, door de bestaande bedrijventerreinen zo efficiënt mogelijk in te zetten en door het realiseren van nieuwe bedrijvenlocaties.
- Aan de gebiedsontwikkelingen Hart van Zuid en binnenstad wordt in 2024 volop doorgewerkt. Dit doen we ook in het kader van de ontwikkeling van *Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE)* als hart van de toptechnologische regio Twente. We realiseren een dynamisch stedelijk milieu om de talenten een leefomgeving te bieden die ze bindt aan de regio; dat wil zeggen goed bereikbaar (per OV) en met de goede voorzieningen, levendigheid en hoogstedelijke cultuur en dynamiek.
- We werken samen met de provincie, Almelo en Enschede aan de uitvoering van de regionale stedelijke investeringsagenda waarmee we de gezamenlijke inspanningen, die nodig zijn om de groei en bloei van Twente waar te maken, langjarig met elkaar verbinden.
- In het plan dat we maken voor het aantrekken en behouden van talent (zie 5.1.4) zorgen we ervoor dat de maatregelen die hiervoor nodig zijn worden opgenomen in de plannen voor gebiedsontwikkeling.
- We investeren in ons imago.

2. Toekomstbestendig sociaal domein

2. Toekomstbestendig sociaal domein	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Participatie	6	Jacqueline Freriksen (coördinerend)
Wmo	6	Marie-José Lutikholt
Jeugd	6	Claudio Bruggink

In de koers voor 2040 “Samen werken aan een sterke economie, samen leven in een aantrekkelijke stad” hebben wij onze ambities vastgelegd voor het sociaal domein: een gevarieerde, eigentijdse woonomgeving met een hoogwaardig voorzieningenniveau. Voor sport, cultuur, uitgaan, ontspanning, onderwijs. Een samenleving waarin iedereen meedoet, al dan niet met ondersteuning, en waarin toptechnologie, cultuur en onderwijs samenkomen en we inzetten op leefbare, vitale wijken. Het is zaak dat we daarin oog hebben voor veranderende behoeften en nieuwe doelgroepen. We zien daarin een nauwe samenhang met de opgave van een toekomstige stedelijke ontwikkeling.

Onze wijken zijn op orde. Dat willen we zo houden. Vergrijzing in de wijken vraagt dat ruimtelijke en sociale ontwikkelingen samenkomen in een wijkgerichte aanpak om vitale wijken te blijven met daarin op wijkniveau passende voorzieningen. Wij willen daarvoor meer de wijken in. Dichter bij de mensen. Dat vraagt ook om een veranderbeweging naar een toekomstbestendig stelsel voor ondersteuning voor inwoners die ondersteuning nodig hebben. Op 26 oktober 2022 heeft de gemeenteraad van Hengelo de aanvullende beleidskaders van het Nieuw Hengelo's Model, zoals verwoord in het 'Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo' vastgesteld. Daarmee zorgt de gemeente dat er ook in de toekomst ondersteuning kan zijn voor inwoners die ondersteuning echt nodig hebben. Een preventieve, integrale aanpak, dichtbij de inwoners, moet de komende jaren leiden tot een inhoudelijke transformatie van het sociaal domein. Daarbij willen wij de gemeente weer terugbrengen in de wijken; we willen dichtbij de mensen zijn. Deze transformatie bestaat naast het in balans brengen van inkomsten en uitgaven daarom uit vier belangrijke onderdelen:

1. *Normaliseren*: Wij werken aan een inclusieve stad, waar mensen erbij horen, ertoe doen, meedoen en zelfredzaam zijn.
2. *Preventie*: Preventie in het sociaal domein is het voorkomen van problemen bij inwoners in het opgroeien of zelfredzaam zijn en vermindert problemen in een vroeg stadium.
3. *Wijkgerichte aanpak*: Wij willen naar een wijkgerichte aanpak en infrastructuur, die maakt dat de sociale basis en de basisondersteuning beter wordt benut en maatwerk ondersteuning minder nodig is.
4. *Nieuw zakelijk partnerschap*: Aflopende contracten in de komende jaren bieden kansen om vanuit strategisch partnerschap met een gedeelde verantwoordelijkheid voor de financiële houdbaarheid van het sociaal domein nieuwe afspraken te maken, zowel inhoudelijk als financieel.

Wat we doen in 2024

Met het oog op die aantrekkelijkheid van Hengelo en Twente trekken we in regionaal verband met omliggende gemeenten en provincie op. De uitvoering van de afspraken daarover die we daar gezamenlijk over hebben gemaakt in het kader van het Uitvoeringsprogramma cultuurregio Twente 2023-2028 zijn daar een uitvloeisel van.

Daarnaast gaan we aan de slag met een sportvisie om de hoogwaardige voorzieningen in onze wijken naar de toekomst toe te borgen. Samen met het onderwijs gaan we aan de slag om de huisvesting van onze leerlingen toekomstbestendig te maken. Dit zal integraal worden opgepakt om de kansen die er in de wijken zijn gelijktijdig op te pakken.

We gaan in 2024 onverminderd door met de uitvoering van het transformatieplan en de contractering van aanbieders voor de versterken (Basis)ondersteuning en de nieuwe contractering voor maatwerkvoorzieningen. Dat doen we langs de vier lijnen uit het transformatieplan:

- Ontwikkelen en versterken voorzieningen in de sociale basis
- Versterken (Basis)ondersteuning
- Verminderen Maatwerkvoorziening
- Integrale toegang voor ondersteuning (in de wijken)

We gaan verder met investeren in preventie, o.a. met het jongerenperspectief fonds en anderzijds op randvoorwaarden voor de transformatie, zoals voorstellen die door het verstevigen van de sociale basis de transformatie min of meer faciliteren en/ of accommoderen, met als voorbeelden het inwonersinitiatief de Windhoek, MFA Beckum, het voorstel voor een toekomstbestendige wijkwelzijnsvoorziening in Slangenbeek. Met het oog op preventie investeren we ook in gezondleven. Daarvoor werken we aan een nieuw meerjarenplan gezondheid.

3. Draagvlak voor duurzame inrichting

3. Draagvlak voor duurzame inrichting	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Duurzaamheid	7	Claudio Bruggink

De gevolgen van de klimaatverandering zijn steeds vaker merkbaar, ook in onze stad en we intensiveren onze inspanningen om die te beperken. Ook voor de energietransitie en dat heeft grote gevolgen. De ongewenste afhankelijkheid van fossiele bronnen en de kwetsbaarheid van de beschikbaarheid daarvan zijn door de oorlog in Oekraïne nog duidelijker geworden. Dit leidde tot stijgende energieprijzen, maar ook tot het besef dat de noodzaak om sneller over te schakelen naar duurzame alternatieven groot is. Als gemeente hebben we een belangrijke rol om deze uitdagingen, ambities en oplossingen in beeld te brengen en vervolgens een passende koers te bepalen. Daarbij houden we de belangen van alle betrokkenen steeds in het oog en wegen deze zorgvuldig af.

De transitie naar een energie neutrale en klimaatbestendige stad is een complexe en veelomvattende opgave die zich uitstrekt over de komende decennia. Landelijk zijn daarover afspraken gemaakt in het klimaatakkoord. In lijn daarmee hebben we lokaal de ambities in ons collegeprogramma vastgelegd en vertalen we dit in beleid en projecten. We werken toe naar een Hengelo zonder energiearmoede en we zijn uiterlijk in 2050 klimaatneutraal en energieneutraal.

In deze overgang doet iedereen mee en werken we samen aan een duurzame gezonde inclusieve samenleving. De beleidsmatige basis hiervoor is opgesteld in de duurzaamheidsvisie 'Duurzaam Hengelo, koers richting 2050'. Hierin is aan de hand van zes thema's de koers bepaald voor die duurzame ontwikkeling. In de Regionale Energiestrategie Twente 1.0 (RES-T) liggen de ambities voor de opwek van duurzame elektriciteit in Twente vast. In het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie 2021-2030 beschrijven we hoe, waar en met wie we elektriciteit met zon en wind gaan opwekken. De opgave om Hengelo aardgasvrij te maken is uitgewerkt in het Warmteprogramma. Daarvoor zijn we ook in gesprek geweest met onze inwoners. De vastgestelde klimaatadaptatiestrategie geeft aan hoe we omgaan met de gevolgen van klimaatverandering en we werken aan een uitvoeringsagenda met concrete maatregelen.

Wat we doen in 2024

Inmiddels is het Programma Duurzaam Hengelo 2050 samen met bestedingsplan Duurzaamheid 2023-2026 vastgesteld en we starten met de uitvoering het programma. Het Programma Duurzaam Hengelo 2050 kent 6 thema's. Vanwege de omvang is het thema Energieneutraal onderverdeeld in vier subthema's: Energieneutraal (met onder andere aanpak gebouwde omgeving, grootschalige opwek schone energie, de gemeente als goede voorbeeld met speerpunt verduurzamen maatschappelijk vastgoed, en energie-infrastructuur en innovaties) Duurzame economie(Circulair, Klimaatbestendig-divers en groen), Leefomgeving-gezond (inclusief en leefbaar) en Schone mobiliteit. We zetten versterkt in op de energietransitie.

4. Dwarsthema: Wijkgerichte aanpak

4. Dwarsthema: Wijkgerichte aanpak	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Het behoud en versterken van leefbare wijken	6	Marie-José Lutikholt (coördinerend), Sander Schelberg, Hanneke Steen, Gerard Gerrits, Claudio Bruggink, Jacqueline Freriksen
Veiligheid	1	Sander Schelberg

Het behoud en versterken van leefbare wijken

Vanuit de koers voor 2040 gaan wij de komende jaren inzetten op het behouden en versterken van leefbare wijken. Daarbij willen wij onze gemeentelijke taken, zowel in het fysieke- als in het sociale domein op wijk- of buurniveau organiseren en beter laten aansluiten op de leefwereld en behoefte van de inwoner. Ontwikkelopgaven in een gebied worden samen met inwoners en (partner)organisaties opgepakt. Daar waar nodig investeren wij extra en werken intensiever samen met bewoners, partners en ondernemers op buurt- of wijkniveau. Zo willen wij iedere wijk veilig, leefbaar en vitaal houden.

Wat we doen in 2024

We zetten in op de uitvoering van de Bestuurlijke Opdracht Wijkgericht Werken en willen gaan starten met één of twee wijkexperimenten. Ook starten we in met de uitvoering van het in 2023 opgestelde strategisch programmaplan integrale veiligheid 2024-2026.

5. Dwarsthema: De inwoner centraal

5. Dwarsthema: De inwoner centraal	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Bewonersparticipatie	9	Hanneke Steen
Digitale transformatie	9/Bedrijfsvoering	Jacqueline Freriksen

De rol van de (lokale) overheid is veranderd en zal in de toekomst blijven veranderen. De interactie met partijen in de samenleving wordt steeds belangrijker. Het thema inwoner centraal wordt op het niveau van de strategische agenda verder ingevuld door de aanpak van twee maatschappelijke opgaven: bewonersparticipatie en digitale transformatie.

Bewonersparticipatie: werken met het nieuwe denkkader

De inwoner staat centraal, dat is wat in Hengelo het uitgangpunt is. We willen een wisselwerking tussen onze inwoners en de taken die wij als gemeente uitvoeren. Dat vraagt om contact en interactie. Eind 2022 is het denkkader participatie vastgesteld. Een denkkader waarin we als Hengelo aangeven hoe we betrokkenheid en invloed van inwoners op alles wat we als gemeente doen zien. Zo willen wij wensen en ervaringen gebruiken om te werken aan een fijne en prettige manier van samenleven in Hengelo. Dat kan alleen door te luisteren en te weten wat er speelt.

Digitale transformatie

In een tijd waarin de maatschappij, mede onder invloed van nieuwe technologieën, sneller verandert dan ooit is Digitale Transformatie een kans en noodzaak om als gemeente relevant te blijven voor de stad bij het aanpakken van 'nieuwe' maatschappelijke opgaven. Door in te zetten op de Digitale Transformatie kunnen we onze dienstverlening verbeteren en aan de verwachtingen van inwoners (blijven) voldoen. We moeten daarbij in het oog houden, dat inwoners minder digitaal vaardig kunnen zijn.

Wat we doen in 2024

In 2024 gaan we verder met de optimalisering van onze dienstverlening volgens de in de Zomernota vastgestelde scenario's voor dienstverlening en participatie en gaan wij verder met de pilots in het kader van de digitale transformatie. In het kader van het betrekken van onze jonge inwoners organiseren wij o.a. in april 2024 het "Baas boven Baas festival" weer en gaan wij het "Jeugdlintje" introduceren. Onze medewerkers krijgen een training "Helder Hengelo's" en schenken blijven aandacht aan begrijpelijke taal in onze brieven en digitale communicatie.

Tot slot

Organisatie en taken gemeente	Programma/paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Hengelo's werken en dienstverlening	9/Bedrijfsvoering	Jacqueline Freriksen

We zien dat bij de ambities rond de grote maatschappelijke opgaven de slagkracht van de organisatie onder druk staat. Het is belangrijk dat daarin de basis op orde is en de organisatie klaar is voor de ambities van de stad. Zeker waar ook steeds duidelijker wordt dat de krapte op de arbeidsmarkt invloed heeft op het vervullen van vacatures en het vinden van de juiste mensen voor het verder brengen van onze opgaven. Dat laatste geldt ook voor onze 'continue' taken. Het is van belang om ook daar, zowel inhoudelijk als procesmatig en financieel, voldoende aandacht voor te blijven houden. Om toegevoegde waarde te blijven leveren moeten we ook blijven investeren in onze 'basis op orde'.

We zien tegelijkertijd dat we steeds scherper moeten kijken naar wat de ontwikkelingen in de veranderende samenleving en onze ambities vragen van de organisatie en zien daarin dat accenten verschuiven. Dat stelt andere eisen aan de organisatie en medewerkers. Waar we in de Zomernota 2023-2027 vanuit onze ambities voor Hengelo keuzes hebben gemaakt die ook vragen om extra inzet en formatie, zullen wij in de volgende fase van de doorontwikkeling van de organisatie kritisch kijken naar wat anders of minder kan en wat, afgezet tegen de strategische agenda, relatief minder belangrijk zou kunnen zijn. De resultaten daarvan zullen terugkomen in het financieel perspectief van de Zomernota 2024-2028.

5.1.4 De Talentopgave en het aanjaagbudget

Tijdens de beraadslagingen over de Zomernota is afgesproken dat raad en college over de kaders waarbinnen afwegingen worden gemaakt over het aanjaagbudget talentopgave met elkaar in gesprek gaan. Dat zijn inhoudelijke kaders en ook financiële en procedurele spelregels. Hieronder volgt onze voorzet voor het vervolg.

a. Over welke inhoud gaat de opgave?

Op basis van de koers (5.1.2) en de strategische agenda (5.1.3) is het aantrekken, boeien, binden en ontwikkelen van talent een van de belangrijkste strategische opgaven voor Hengelo. Door de veranderende samenstelling van onze bevolking en daarmee afname van de beroepsbevolking is het niet meer vanzelfsprekend dat we de kwaliteit van leven in onze stad en regio op peil kunnen houden bij de huidige bevolkingsomvang. Deze talentopgave, waarmee de hele Hengelose samenleving en dus ook al het gemeentelijke beleid te maken heeft, vraagt om een nieuwe en integrale aanpak waarin onderzoeken, stimuleren, netwerkvorming, samenwerken met kennisinstellingen, culturele en creatieve economie en bedrijfsleven, marketing, promotie en acquisitie de pijlers zijn. Hiervoor zetten wij het Aanjaagbudget Talentopgave (24-NB-9.4) van incidenteel € 5 miljoen in, dat in de Zomernota 2023-2027 is gevormd. Met dit budget willen we een bijdrage leveren aan de ambities om de hoge kwaliteit van leven, het goede voorzieningenniveau, de economische kracht en een optimaal woon- en leefklimaat in Hengelo te borgen en waar mogelijk te verbeteren. Dit ondanks de demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing, ontgroening en vooral de daling van de beroepsbevolking. Doel is dat er ook op de lange termijn voldoende talent, in de vorm van zowel knappe koppen als gouden handen, is om onze (innovatieve en technologische) maakindustrie te laten bloeien en onze voorzieningen op het gebied van gezondheid, zorg, cultuur, sport, winkelen & horeca, recreatie & toerisme op peil te kunnen houden en waar mogelijk zelfs te verbeteren. De urgentie van deze opgave komt o.a. al heel nadrukkelijk aan de orde in de door gemeenteraad vastgestelde omgevingsvisie 'Hart van Hengelo'.

De Hengelose talentopgave plaatsen we nadrukkelijk in een regionale, landelijke en Europese context. De daling van de beroepsbevolking speelt in grote delen van Europa en 'the war on talent' is dan ook volop gaande: iedere dag kunnen we lezen over de nu al bestaande krapte op de arbeidsmarkt die naar verwachting structureel zal blijven. Niets doen is verliezen. Ieder talent, knappe koppen maar vooral ook gouden handen, is nodig in de toekomst. In Nederland wordt duidelijk dat sterke regionale gemeenschappen, ook buiten de randstad, heel hard nodig zijn om de

ationale opgaven aan te pakken (zie het rapport 'Elke regio telt'). Twente kan daarin als toptechnologische regio ook een belangrijke bijdrage leveren, we hebben daarmee een enorme potentie. De toptechnologische regio is onze kans om de beroepsbevolking die straks nodig is om de kwaliteit van leven in onze stad en regio op peil te houden en onze ambities waar te maken. Een kans, niet alleen voor Hengelo maar ook voor Twente. Ook op dit schaalniveau is het gebrek aan arbeidskrachten/talent op alle niveaus een wezenlijke opgave.

b. Over welk soort initiatieven gaat het bij het aanjaagbudget?

Het aanjaagbudget geeft de gemeente Hengelo de mogelijkheid om wendbaar en slagvaardig incidentele activiteiten te bekostigen. Het gaat om impulsen die aanvullend zijn op de reguliere begroting. De gemeente Hengelo neemt hierin 2 mogelijke rollen in:

- *Gemeente Hengelo participeert actief als partner*
We acteren als actieve partners in het maatschappelijk verkeer en met andere overheden. De aanvullende kansen die langskomen in ons netwerk pakken we om extra waarde te creëren. Een mooi voorbeeld hiervan is de kans op co-financiering. Onze opgaven zijn vaak eveneens provinciale en landelijke opgaven, waar andere partijen en overheden ook in willen investeren. Voorwaarde is vaak dat de gemeente ook geld beschikbaar stelt. Door het aanjaagbudget in te zetten halen we cofinanciering van projecten, impulsen en investeringen van andere overheden binnen. Dit betekent dat we meer kunnen bereiken op de opgaven waar we voor staan.
- *Gemeente Hengelo voert regie*
We acteren als de overheid die zorgt draagt voor fundamentele zaken in de maatschappij. Met bijdragen vanuit het aanjaagbudget zetten we actief een stap naar voren en maken zaken mogelijk die anders niet van de grond waren gekomen, maar wel van essentieel belang zijn. Een voorbeeld hiervan is het overbruggen van een onrendabele top van een buurthuis of een gebiedsontwikkeling.

c. Hoe gaat het qua spelregels met de werking van het budget en het budgetrecht van de raad?

Het aanjaagbudget richten we in als een reserve en daarmee ligt het budgetrecht bij de raad. Toevoegingen en onttrekkingen vergen een raadsbesluit. De programmering van het aanjaagbudget loopt via de P en C-cyclus:

- Bij de Zomernota en Beleidsbegroting programmeren we de individuele initiatieven/voorstellen voor dit budget en met goedkeuren van het P en C-product is er een raadsbesluit op de daarin genoemde voorstellen.
- Als een kans niet binnen de planning van de P en C-cyclus past volgt een apart raadsvoorstel. Dit is het geval bij een kans voor bijvoorbeeld externe subsidie waarbij aanvullende cofinanciering nodig is die niet in de reguliere begroting te vinden is.
- Er wordt op de gebruikelijke wijze via de reguliere P en C cyclus verantwoording afgelegd en gerapporteerd over de uitvoering van het aanjaagbudget.

Hiermee blijft de raad haar bevoegdheden behouden en kan zij eveneens haar kaderstellende en controlerende rol blijven pakken.

d. Hoe gaan we samen op weg naar een gedragen inhoudelijke opgave?

Bij a. hebben wij geschetst dat wij de ambitie hebben om, ook vanuit de bredere context, samen met uw raad en met andere partners in stad en regio te komen tot een gedragen inhoudelijke formulering van de talentopgave. Bij c. hebben wij aangegeven hoe we nu, in eerste aanleg omgaan met initiatieven vanuit het aanjaagbudget, zolang er nog geen nader inhoudelijk kader ligt.

In de aanloop naar de Zomernota 2024-2028 (behandeling in de raad in het voorjaar van 2024) gaan we aan de slag met het inhoudelijk laden van de Talentopgave. Dit in combinatie met de verdere uitwerking van de strategische agenda en de bijbehorende investeringsagenda voor de lange termijn. De Talentopgave zal zich de komende jaren inhoudelijk verder ontwikkelen en meebewegen met maatschappelijke behoeftes en ontwikkelingen. Wij voelen de verantwoordelijkheid voor de procesregie, om samen met uw raad en andere partners in stad, regio en breder, tot een dergelijk plan te komen.

Hiermee ontstaat een gedragen richting waarbinnen het college pro-actief, met mandaat van uw raad, aan de slag kan met het aanjaagbudget talentopgave.

Vorbereiding en kosten

Om het proces rond de Talentopgave voor te bereiden en samen met raad inhoud te geven zijn tijd en middelen nodig. We zetten de resterende € 206.000 van het voorbereidingsbudget voor de strategische agenda voor dit doel in. (zie 2e Beleidsrapportage 2023). Het voorbereidingsbudget voor de strategische agenda was oorspronkelijk € 1 miljoen. In de Zomernota 2023-2027 hebben wij u over de specifieke inzet van deze middelen in 2023 gerapporteerd. In de 2e Beleidsrapportage 2023, die afzonderlijk aan de gemeenteraad wordt aangeboden, rapporteren wij u over de inzet van deze resterende middelen in 2023 en/of mogelijke budgetoverheveling van deze middelen naar 2024.

Evaluatie

Bij de Zomernota 2025-2029 (voorjaar 2025) zullen we ook de werking van het aanjaagbudget evalueren. Bij een positieve evaluatie volgt ook de afweging of en wanneer aanvullende voeding van het budget wenselijk is.

5.2 Beleidsprogramma's

5.2.1 Veiligheid

Aanspreekpunt bestuurlijk

Burgemeester Schelberg

Aanspreekpunt ambtelijk

J. Logtenberg

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Veiligheid staat hoog op de agenda van ons, onze ketenpartners en de inwoners. Dat blijkt uit de brede opkomst van bijeenkomsten die gaan over dit belangrijke onderwerp. Veilig zijn en je veilig voelen zijn basisvoorwaarden voor een prettige woon-, werk- en leefomgeving. En emoties kunnen hoog oplopen als veiligheid afwezig lijkt te zijn of wordt bedreigd door nieuwe fenomenen die plots ontstaan of we nog niet goed begrijpen. We constateren dat veiligheid in de 21ste eeuw een ander karakter krijgt. Het wordt ten opzichte van de vorige eeuw ingewikkelder en minder goed zichtbaar.

Het gaat dan over nieuwe vraagstukken als personen met onbegrepen gedrag, polarisatie en maatschappelijke onrust, digitale weerbaarheid en georganiseerde of ondermijnende criminaliteit. We zien lokale effecten van wereldwijde drugshandel, overlastsituaties in buurten die niet zomaar zijn opgelost en jongeren die op vroege leeftijd grof geweld niet schuwen. We zien effecten die eerder vooral als overlastgevend werden ervaren maar nu op lange termijn potentieel ontwrichtend zijn voor de samenleving. Grote veiligheidsvraagstukken dus waarin een totaal andere inzet wordt gevraagd van het lokale, regionale en landelijke veiligheidsbestel.

In 2024 start het nieuwe programma veiligheid, met een actuele visie, lokale prioriteiten en een jaarlijks uitvoeringsplan om gericht en tijdig te sturen op deze veiligheidsproblematiek. En we zoeken hierbij nadrukkelijk de verbinding met sociaal beleid. Lokaal en regionaal. Overlast en criminaliteit gaan vaak gepaard met een sociale hulpvraag, die met de juiste aanpak zorgt voor effectieve preventie. Maar begrenzing door toezicht en handhaving blijft eveneens van belang. Een goed georganiseerde toezicht- en handhavingfunctie is een basisvoorziening. Hierin is al veel geïnvesteerd maar deze taak zal zich in de komende jaren verder blijven ontwikkelen.

Relevante beleidsnota's

- [Veiligheidsbeleid gemeente Hengelo: Samen uitvoering geven aan veiligheid 2021-2024](#)
- [Algemene plaatselijke verordening \(2019\)](#)
- Plan van aanpak Ondernijning (2019)
- Integraal handhavingsbeleid
- [Beleidsregels evenementen](#)

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Twente

Veiligheid begint bij het voorkomen van branden, rampen en crises en het vervolgens beperken van letsel en schade als dit zich dan toch voordoet. De risico's in de regio vormen de basis van het werk van de Veiligheidsregio Twente. Op basis daarvan hebben zij een adviserende en voorbereidende taak met het opstellen van een risicoprofiel, het regionaal crisisplan en specifieke incidentbestrijdingsplannen. Door mensen regionaal op te leiden en te laten oefenen zijn zij voor gemeenten als Hengelo in staat bij branden en (dreigende) crisissituaties professioneel op te treden. De mannen en vrouwen staan 24/7 paraat om de inwoners, bezoekers en ondernemers in Twente te helpen.

Daarnaast voert de Veiligheidsregio Twente een aantal taken uit die niet voortkomen uit de Wet Veiligheidsregio's maar voortvloeien uit een (andere) wet en/of een opdracht van de regiogemeenten. Zo draagt de Veiligheidsregio Twente bijvoorbeeld bij aan risicobewustzijn met de Twente Safety Campus. Ook faciliteren zij het platform voor regionale samenwerking op het gebied van fysieke maar ook sociale veiligheid, zoals het Platform Integrale Veiligheidszorg, Veiligheidsstrategie Oost Nederland, de Regionale Toezichtsrimte (RTR), het Veiligheidshuis Twente (VHT) en meest recent opgerichte Kenniscentrum Mensenhandel Twente (KMT).

Wat willen we bereiken?

Veiligheid is bij uitstek een onderwerp dat een gezamenlijke benadering vereist, vanuit bewoners, overheid, maatschappelijke en andere professionele partijen. Deze integrale samenwerking vormt de hoeksteen van onze aanpak en daarom meten we elk jaar de waardering van onze ketenpartners. Deze gebruiken we om beleid en onze werkwijze bij te sturen. We werken voor onze inwoners in de wijken en buurten. Om te weten hoe effectief we daarin zijn meten we periodiek de waardering van inwoners ten opzichte van hun overlast- en veiligheidsbeleving.

1.1 Hengelo kent minder misdaad

1.1.1 In Hengelo vinden minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling plaats.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal geregistreerde misdrijven (aantal) ¹	1.024(2021)	1.096	1.024	1.024	1.024	1.024	1.024

¹ Nieuw: cijfers genomen conform

BBV waarstaategemeente

Oud: Het gaat om de volgende misdrijven: vermogensdelicten, geweldsdelicten, digitale criminaliteit, drugs en vuurwapendelicten en vernielingen.

1.1.2 Hengelo kent minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.

1.2 Inwoners van Hengelo voelen zich veiliger en ervaren minder overlast

1.2.1 Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage mensen dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt (%)	13%(2017) 19%(2019) 23%(2021)	23% (2021)	19%	17%	17%	17%	17%
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de eigen buurt (cijfer 1-10)	7,3(2017) 7,5(2019) 7,3(2021)	7,3 (2021)	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de binnenstad (cijfer 1-10)	7,0(2021)	7,0 (2021)	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5

1.2.2 Inwoners van Hengelo ervaren minder overlast in hun wijk of buurt

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Streefwaarden begroting:					
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Score voor de totale ervaren overlast door Hengeloërs (score 0-10)(1)(2) ¹	1,6(2017) 1,9(2019) 2,2(2021)	2,2 (2021)	1,9	1,7	1,7	1,7	1,7

1 (1) Kennispunt Twente stelt de 'schaalscore totale overlast' samen op basis van dertien vormen van overlast/buurtproblemen te weten: te hard rijden; mensen die op straat worden lastiggevallen; dronken mensen op straat; hinder van horeca; agressief gedrag in het verkeer; straatmeubilair dat vernield is; rondhangende jongeren; drugsgebruik of drugshandel; bekladderde muren/ gebouwen; overlast door buurtbewoners; rommel op straat; hondenpoep; parkeerproblemen

(2) Kanttekening: Dit cijfer is verwarrend vanwege de afwijkende telling ten opzichte van de voorgaande indicatoren:

- 0 tot 10 ipv 1- tot 10, omdat het een score is en geen rapportcijfer, vergelijkbaar met de landelijke veiligheidsmonitor.

- Lager is beter ipv hoger is beter

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

1.1.1 In Hengelo vinden minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling plaats.

- We werken aan het opzetten, uitbreiden en/of bestendigen van convenanten veilig ondernemen, zoals de kwaliteitsmeter veilig uitgaan en het keurmerk veilig ondernemen op bedrijventerreinen.
- We zetten in op de digitale weerbaarheid van ouderen, jongeren en ondernemers, door bewustzijn te stimuleren en ondersteuning daarin te faciliteren.
- We geven uitvoering aan het nieuwe preventie- en handavingsplan middelengebruik om, vanuit het perspectief gezondheid en overlast, het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren te remmen.

1.1.2 Hengelo kent minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.

- Om te komen tot een weerbare overheid is het van belang om de gemeentelijke organisatie bewust te maken van signalen en risico's van ondermijnende criminaliteit. Wij intensiveren daarom de inzet om medewerkers ondermijning te leren herkennen binnen het eigen werkgebied. We geven daarbij aan hoe ze vervolgens het beste kunnen handelen.
- We zorgen ervoor dat ondermijning een terugkerend thema is via trainingen en overleggen op zowel ambtelijk, bestuurlijk als politiek niveau.
- Wij starten het traject om bewustwording van inwoners en ondernemers te vergroten, door onder andere nog te behalen keurmerk, het Keurmerk Veilig Ondernemen Buitengebied.
- We voeren een evaluatie uit van ons Bibob-beleid en verwerken de aanbevelingen in de beleidsimplementatie, opleidingen en trainingen.
- We verwerken de uitkomsten van het onderzoek naar de bestuurlijke weerbaarheid door het RIEC Oost-Nederland ten opzichte van ondermijnende criminaliteit in het uitvoeringsplan veiligheid.
- We structureren het proces "van signaal naar interventie" waarmee we sneller en consistentier integraal opvolging geven aan meldingen die via verschillende kanalen onze organisatie binnenkomen.
- We onderzoeken en ontwikkelen, in samenwerking met politie en regionale partners, een integrale aanpak op jonge dealers om drugshandel te verminderen.
- We actualiseren de afspraken met interne en externe partners om de informatie over georganiseerde misdaad optimaal uit te wisselen en te voldoen aan wetgeving op het gebied van privacy en verwerking van politiegegevens.

1.2.1 Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo.

- We geven uitvoering aan het plan van aanpak voor straatintimidatie dat is opgesteld op basis van het verrichte onderzoek door Kennispunt Twente.
- BOA's vergroten hun zichtbaarheid en aanspreekbaarheid door zich te richten op een eigen werkgebied om bij te dragen aan de versterking van de wijknetwerken.

- We onderzoeken hoe we enerzijds onze toezicht- en handhaving capaciteit kunnen uitbreiden en anderzijds kwalitatief kunnen verbeteren, zodat zij maximaal bijdragen aan een leefbare en veilige omgeving.
- We zorgen voor veilige evenementen, door de aanbevelingen uit de evaluatie die is gehouden met de brandweer, politie, Veiligheidsregio Twente, evenementenorganisatoren en binnenstadondernemers te verwerken in een nieuw beleid en werkproces voor evenementen.

1.2.2 Inwoners van Hengelo ervaren minder overlast in hun wijk of buurt.

- We geven invulling aan de specialistische taak om veiligheid en zorg aan elkaar te verbinden, in een adviserende of regisserende rol bij problematiek op het gebied van onder andere criminele jeugdgroepen, personen met onbegrepen gedrag en woonoverlast.
- In 2023 heeft een evaluatie plaatsgevonden over de pilot wijkveiligheid. We verwerken de uitkomsten hiervan in het uitvoeringsplan veiligheid voor een wijkgerichte werkwijze.
- We willen meer datagestuurd kunnen optreden voor veilige wijken en onderzoeken de organisatorische en technische mogelijkheden voor een betere informatiepositie op openbare orde en veiligheid.
- We verwerken de aanbevelingen uit de evaluatie van het handavingsarrangement dat in het voorgaande jaar is uitgevoerd en voeren de verbeteringen uit in de samenwerking met de politie.

Wat blijven we doen?

- Uitvoering wettelijke taken op het gebied van openbare orde.
- Uitvoeren van de beleidsregels Bibob, om te voorkomen dat we transacties verrichten met of vergunningen verlenen aan personen met criminele intenties.
- Opleiden, trainen en oefenen van functionarissen binnen de crisisorganisatie, zowel op regionaal als lokaal niveau.
- Casuscoördinatie, door lokale en regionale informatie via vaste overlegstructuren aan elkaar te verbinden en zo werken van signalen naar integrale interventies.
- Bij (dreigende) maatschappelijke onrust schalen we op naar een passende (crisis)organisatie.
- Opstellen en regisseren van een plan van aanpak bij criminele jeugdgroepen.
- Zorgen dat criminele motorbendes geen vaste grond in Hengelo krijgen.
- Veilige evenementen en een veilig uitgaansgebied door tijdige en volledige vergunningaanvragen en afspraken via het Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan.
- Vergunningverlening terrassen en openbare ruimte.
- Opruimen ontplofbare oorlogsresten.
- Actualisering van de APV.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Verschil 2024 - 2023
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-6.547	-6.940	7.633	-	-7.633	-693
1.2 Openbare orde en veiligheid	-2.436	-3.265	3.311	98	-3.213	51
Totaal 1 Veiligheid	-8.983	-10.205	10.944	98	-10.846	-642

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-7.633	-7.633	-7.633	-7.633
1.2 Openbare orde en veiligheid	-3.213	-3.209	-3.209	-3.209
Totaal 1 Veiligheid	-10.846	-10.843	-10.843	-10.843

Financiële toelichting

1.1 Crisisbeheersing en brandweer (€ 693.000 nadeel)

We verwachten een toename in uitgaven door de indexering van de bijdrage aan de Veiligheidsregio.

1.2 Openbare orde en Veiligheid (€ 51.000 voordeel)

We hebben in 2024 hogere lasten door een hogere toerekening van uren (23-FP-1.2) en prijsindexatie (circa € 115.000), per saldo is er toch een voordeel ten opzichte van 2023. Dit komt doordat er voor 2023 een aantal nieuwe beleidsvoornemens incidenteel voor het jaar 2023 beschikbaar zijn gesteld (Tijdelijke inhuur Veiligheid (23-NB-1.2), Strategische agenda Veiligheid). Hierdoor wordt het nadeel gereduceerd met € 158.000 en slaat het om in een voordeel. Overige kleine verschillen komen voort uit o.a. de indexatie van de inkomsten uit leges.

Risico's

We zien in de 21ste eeuw nieuwe en minder goed zichtbare (ondermijnende) veiligheidsvraagstukken. Bewustwording neemt toe maar er is meer tijd, kennis en vaardigheid nodig voor een adequate (preventieve) aanpak. Het gegeven dat deze bewustwording in de volle breedte vereist is, van burger tot ondernemer en bestuurder, maakt het een omvangrijke opgave.

De misdaad is tegenwoordig minder zichtbaar, we hebben het over georganiseerde en ondermijnende misdaad. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om misdaad en geweld vanuit de drugshandel, digitale misdaad als hacks en handelen met persoonsgegevens, maar ook het zoeken naar mazen in de (milieu) wetgeving door bedrijven. Het zijn ingewikkelde, moeilijk opspoorbare en te voorkomen vormen van criminaliteit. Het risico is dat er zich ernstige incidenten voordoen in de samenleving met gevolgen voor de inwoners. Maar we zien ook het risico dat criminelen proberen binnen te dringen in de overheid en belangrijke instituten van onze rechtstaat, we moeten hierop alert en bewust mee bezig zijn. De gevolgen voor de gemeente kunnen groot zijn, waarbij het kan gaan van het misbruiken van gegevens en posities tot de systemen en uitvoering compleet saboteren.

De gemeente kampte de laatste jaren met meerdere soorten crises, zoals de coronacrisis en de opvangcrisis door de massale instroom van vluchtelingen, mede uit Oekraïne. Ook de boerenprotesten - op lokale en regionale infrastructuur - uit onvrede van landelijk beleid vallen hieronder. Deze gebeurtenissen hebben, zeker als deze bij herhaling plaatsvinden, veel invloed op de haalbaarheid van beleidsdoelen door prioritering van capaciteit.

De toenemende complexiteit vraagt om een integrale aanpak binnen Nederland, de regio en de gemeentelijke organisatie. Het risico is dat we door de toenemende afhankelijkheden onvoldoende in staat zijn de goede expertise, capaciteit en snelheid van uitvoering te realiseren.

5.2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Steen

Aanspreekpunt ambtelijk

J-P. Boutkan en L. de Vries

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

De manier waarop we ons verplaatsen verandert. Technologie ontwikkelt zich, en de stad ontwikkelt zich ook. Om de stad bereikbaar, veilig en leefbaar te houden moeten we nu nadenken over de mobiliteit van de toekomst. Dat doen we in het Mobiliteitsplan 2040 dat in 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld en waarvoor intensief is gewerkt met vele partijen in de stad. Het Mobiliteitsplan draagt zo bij aan de strategische opgaven die we voor onze stad gesteld hebben.

Opvolgend hieruit is er een beleidsregel deelmobiliteit opgesteld waardoor deelmobiliteit wordt gestructureerd in een vergunningstelsel. In 2024 kunnen deelaanbieders alleen nog met een vergunning deelvervoer aanbieden in Hengelo. In 2023 is een pilot gedaan met kleine deelvervoerhubs rond het centrum. In 2024 bekijken we of deze pilot naar parkeren deelvervoer in buurthubs uitgerold kan worden.

In 2024 wordt de Uitvoeringsnota Fietsen vervangen door een nieuwe fietsnota. Hierin wordt het fietsbeleid en het uitvoeringsprogramma geactualiseerd. Voor het verder verbeteren van de verkeersveiligheid worden er twee grote projecten in 2024 gestart. Zo wordt voor de Breemarsweg een nieuw ontwerp gemaakt, wat samen met bewoners en belanghebbenden wordt gedaan. Verder wordt er een nieuwe rotonde aangelegd in de Laan van Driene met de PC Hooftlaan. In de binnenstad wordt een nieuw toegangsbeleid met camera's uitgevoerd. Voor het realiseren van fietsroutes is de aanleg F35 Fietssnelweg aan de Bankastraat gestart en sluiten we verder aan met de Marskant in Hengelo. Ook zal onderzocht worden hoe andere knelpunten (zoals kruisingen met de Kettingbrugweg, Kuipersdijk, achter het station en de Deldenerstraat/Marskant) in de F35 in de toekomst opgelost kunnen worden. Verder worden er twaalf verouderde verkeersregelinstallaties vernieuwd en gereed gemaakt voor toekomstige verkeersontwikkelingen. In 2024 gaan we een inventarisatie maken van ons bewegwijzeringsareaal.

In het mobiliteitsplan wordt niet meer alleen over openbaar vervoer gesproken, maar ook over publieke mobiliteit. Dat is een verzamelnaam voor openbaar vervoer (bus, flexibele bus), deelvervoer (deelauto, deelscooter, deel(bak)fiets) en parkeerhubs. Belangrijk is het borgen van de samenhang tussen de verschillende aspecten van publiek vervoer, om zo te zorgen voor soepele doorstroming én het stimuleren van een duurzaam en geïntegreerd vervoersnetwerk.

Een belangrijke verandering in het aanbieden van openbaar vervoer, is dat op 1 januari 2024 de openbaar vervoerconcessie met Arriva in gaat. Deze is voor 5 jaar aan Arriva gegund. Vanuit de duurzaamheidsopgave in de aanbesteding OV, zal Arriva met volledig elektrische bussen gaan rijden.

We zien een toename van het goederenvervoer op het spoor. Deze toename staat opgespannen voet met het personenvervoer. Wij blijven onze input leveren in landelijke gremia over dit onderwerp.

We gaan in 2024 voor de hele stad het parkeerbeleid actualiseren. Voor de binnenstad en Hart van Zuid is dit in 2021 al gedaan. Het te actualiseren parkeerbeleid sluit aan op het Mobiliteitsplan 2040.

Bij oplevering van woningbouwprojecten in Hart van Zuid (deel ten noorden van Esrein) wordt betaald parkeren ingevoerd. Ook in de schil rond Hart van Zuid wordt een vorm van parkeerregulering ingevoerd. Dit is een nadere uitwerking van de in september 2021 vastgestelde parkeernormen voor de binnenstad en Hart van Zuid. Deze parkeernormen sluiten aan bij de doelstelling van het realiseren van een (hoog)stedelijk woon- en werkmilieu. Invoering van parkeerregulering is een belangrijke voorwaarde voor het behalen van deze doelstelling en hangt samen met oplevering van woningbouw in Hart van Zuid. Bewoners worden betrokken bij de keuzes rondom invoering van parkeerregulering in de schil.

Relevante beleidsnota's

- [Mobiliteitsplan 2040 Heel Hengelo in beweging \(2023\)](#)
- [Uitvoeringsprogramma binnenhavenvisie 2017-2030 \(2017\)](#)
- [Parkeerplan binnenstad \(2019\)](#)
- [Parkeernormennota binnenstad/Hart van Zuid \(2021\)](#)

Verbonden partijen

Recreatieschap Twente

Recreatieschap Twente werkt vóór en samen mét de veertien Twentse gemeenten en maatschappelijke partners aan een vitaal Twente waarin inwoners gezond en kansrijk zijn. Gezamenlijk wordt gekeken wat mogelijkheden zijn om mobiliteitsvraagstukken grensoverschrijdend aan te pakken.

Gildebor/SWB Midden-Twente

Gildebor voert het beheer en onderhoud van de openbare ruimte uit. SWB voert het beheer over de bewaakte fietsenstallingen uit.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten. Voor dit programma geldt dit voor parkeren en havenbedrijf.

Gemeenschappelijk Havenbedrijf Twente (is geen verbonden partij, maar op basis van bestuurlijke overeenkomst)

Het havenbedrijf verbindt vervoerders en bedrijven met de meest dynamische mainport van Oost-Nederland: de binnenhavens van Lochem, Hof van Twente, Hengelo, Almelo en Enschede.

Wat willen we bereiken?

2.1 Mensen en goederen kunnen Hengelo beter bereiken via weg en spoor

2.1.1 Hengelo is beter bereikbaar met de fiets, de auto en het openbaar vervoer

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de auto' (%)	69,8%(2021) 76,4%(2022)	67,4%	68%	69%	70%	70%	70%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met het openbaar vervoer' (%)	81,5%(2021) 83,5%(2022)	83,5%	84%	85%	86%	86%	86%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de fiets' (%)	91,5%(2021) 92,6%(2022)	92,6%	93%	94%	95%	95%	95%
Duur treinreis van station Amsterdam Zuid naar station Hengelo	1uur 51 (2021)	1uur 50	1uur 50	1uur 50	1uur 50	1uur 50	1uur 50

2.2 Mensen in Hengelo kunnen zich veiliger verplaatsen in een schone openbare ruimte

2.2.1 Wegen en fietspaden in Hengelo zijn heel en veilig

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage rijbanen, fietspaden en trottoirs in Hengelo dat voldoet aan de CROW*-richtlijn. ¹	85(2022)	85%	86%	86%	86%	86%	86%
Aantal verkeersongevallen in Hengelo (aantal)	625(2019)	589	505	475	445	415	400
Aantal verkeersslachtoffers in Hengelo (aantal)	113(2019)	177	92	87	82	77	72
Percentage inwoners dat vindt dat Hengelo verkeersveilig is (%)	39,9%(2021)						
	40,6%(2022)						
	37,1%(2023)	41%	42%	42%	42%	42%	42%

¹ Het CROW is een kennisinstituut voor onder andere de water- en wegenbouw.

2.2.2 De openbare ruimte in Hengelo is schoon

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Mijn buurt is schoon' (%)	60,8%(2019)						
	58,7%(2021)						
	57,7%(2022)						
	65,5%(2023)	57,7%	60%	60%	60%	60%	60%

2.3 De binnenstad van Hengelo is beter bereikbaar voor inwoners en bezoekers

2.3.1 Fietzers kunnen hun fiets makkelijker en veiliger stallen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Rapportcijfer dat binnenstadbezoekers (die meestal fietsend gaan) geven voor het gemak waarmee zij in het algemeen een parkeerplek vinden voor hun fiets (cijfer 1-10)	7,6(2019)	7,9	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Aantal keren dat een fiets is gestald in een bewaakte fietsstallingen in de binnenstad van Hengelo (aantal) ¹	90.295(2019)	105.200	100.000	140.000	150.000	150.000	150.000

¹ Het gaat om twee stallingen: Kloosterhofterrein/Markt en de Beurs.

Kloosterhofterrein is niet meer bewaakt sinds opening stalling Markt op 12 april 2023

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

- Voor duurzame mobiliteit sluiten de ambities uit het mobiliteitsplan aan op doelstellingen in de Duurzaamheidsvisie. Voor 2024 zullen de ambities en doelstellingen verder op elkaar afgestemd en geïntegreerd worden. Duurzame mobiliteit, emissieloos vervoer en elektrisch laden gaan een steeds grotere rol spelen in ons dagelijkse manier van verplaatsen.
- Op 1 januari 2024 rijdt de nieuwe openbaar vervoeraanbieder Arriva de komende 5 jaar in Hengelo. Vanuit de duurzaamheidsopgave in de aanbesteding OV gaat Arriva met volledig elektrische bussen rijden. Bushaltes worden beter toegankelijk en bereikbaar gemaakt. En ook het kwaliteitsniveau wordt verhoogd (24-NB-2.3). Dit staat beschreven in het verbeterplan bushaltes. Daarnaast wordt een pilot gedaan met flex OV op lijn 12.
- in de afgelopen jaren is het gebruik van de fiets toegenomen. De fiets is een duurzaam en gezond alternatief voor gemotoriseerd vervoer en past binnen het streven van de gemeente om in te zetten op actieve mobiliteit, zoals beschreven in het Mobiliteitsplan 2040. om het fietsgebruik verder te stimuleren, is het belangrijk dat er aandacht is voor fietsveiligheid, fietsnetwerk en fietsparkeren in de binnenstad. Het voorgestelde Actieplan Fiets 2024-2030 beschrijft daarom een samenhangend pakket van acties en maatregelen om deze vraagstukken aan te pakken. Add reply
- Beheer en exploitatie nieuwe bewaakte fietsstallingen in de binnenstad.

- In lijn met het mobiliteitsplan stellen we een (compact) uitvoeringsplan publieke mobiliteit op, voor we met de daadwerkelijke uitvoering aan de slag gaan. Hierin beschrijven we de acties die we willen gaan uitvoeren in de periode tot en met 2026. Zo borgen we de samenhang tussen de verschillende aspecten en zorgen we voor een soepele doorstroming van reizigers en stimuleren we een duurzaam en geïntegreerd vervoersnetwerk.
- Conform de mobiliteitsagenda in het Mobiliteitsplan, worden vanaf nu jaarlijks in de Zomernota de nieuwe mobiliteitsopgaven ingediend. Voor de aanvraag 2024, uitvoering 2025, zijn in de mobiliteitsagenda een aantal bereikbaarheidsstudies gepland.
- We gaan verder met uitvoering en monitoring van de notitie Bereikbare Binnenstad. We dragen hiermee bij aan een aantrekkelijke en bereikbare binnenstad, onder meer door te zorgen voor voldoende hoogwaardige fietsparkeervoorzieningen. In 2023 is de nieuwe bewaakte fietsenstalling Markt in gebruik genomen. We gaan onderzoeken welke maatregelen we kunnen nemen om het gebruik te laten toenemen. Vanaf 2024 gaan we ook de nieuwe bewaakte fietsenstalling op het Wetplein beheren en exploiteren. Aan een bewaakte fietsenstalling in de ontwikkeling Lange Wemen (Kloosterhof) wordt nog gewerkt.
- Er wordt gestart met het actualiseren van het parkeerbeleid (24-NB-2.1) voor heel Hengelo. De nieuw vastgestelde Parkeernormennota is alleen van toepassing voor de binnenstad en Hart van Zuid. Voor de overige gebieden van de stad is de Nota Autoparkeren 2008-2012 van kracht gebleven. Het geactualiseerde parkeerbeleid zal de Nota Autoparkeren gaan vervangen.
- Shop & Go wordt (24-NB-2.1) opgeheven. De gebruikte techniek blijkt onvoldoende geschikt voor een goede werking van Shop & Go. Bij de actualisatie van het parkeerbeleid zoeken we naar een alternatief.
- In 2024 vinden werkzaamheden plaats aan de tunnel Amerikalaan (24-NB-2.4). In de tunnel zijn veel problemen met de tegels die zijn aangebracht aan de wanden. Bij koud weer, met name vorst, en de wijze van huidige afwatering wordt het probleem van loszittende tegels snel groter. Door de slechte staat van het tegelwerk is er gevaar voor mensen die fietsend of rijdend door de tunnel gaan. Omwille van de veiligheid zijn alle tegels in 2023 verwijderd. De wanden moeten nu weer voorzien worden van een betere afwerking die goed tegen regen, water en vocht bestand is. Tegelijkertijd worden daarbij ook de afwatering en goten aangepast. Ook worden wegdek, (dilatatie)voegen en relingen hersteld. Dit in afstemming en overleg met betrokken partijen zoals ProRail.

Wat blijven we doen?

Verkeer en vervoer

- Wegen, straten en pleinen onderhouden.
- Verwijderen van afval, schoonhouden van de openbare ruimte (inclusief straatmeubilair) en bestrijden van gladheid.
- Wegen, paden en openbare ruimte voorzien van voldoende licht.
- Beheren en onderhouden van bebordingen en straatnaamborden.
- Beheren en onderhouden verkeersregelininstallaties en veiligheidssystemen om de verkeersveiligheid en doorstroming op minimaal hetzelfde niveau te waarborgen.
- Beleid maken over verkeer en vervoer, voorlichting- en educatieprogramma's aanbieden, verkeersvoorzieningen ontwerpen en verkeersadviezen geven.
- Hengelo is bestuurlijk trekker en penvoerder van 'Twente2050', de samenwerking tussen de 14 Twentse gemeenten (waarvoor Hengelo gastheer is), met de provincie als partner, op het gebied van voor bovenlokale/regionale mobiliteit en bereikbaarheid. Thema's zijn spoorstrategie, o.a. Zwolle-Twente-Münster, de wegen A1/A35 (Azelo-Buren), N35 en N36, F35, vrachtverkeer van de weg (Twentekanalen, zero emissie e.d.) enz.
- In het verlengde van deze rol is Hengelo ten behoeve van de brede regio nauw betrokken bij landelijke opgaven als Basisnet (vervoer gevaarlijke stoffen spoor), Goederencorridor Noordoost Europa en spoorveiligheid.

Parkeren

- Beheren en exploiteren van blauwe zones, het betaald parkeergebied, parkeergarage De Beurs en de bewaakte fietsenstallingen.
- Waar gevraagd uitbreiding van de blauwe zone faciliteren.
- Waar mogelijk verbeteren exploitatieresultaat parkeren.

- Monitoring van de opgestelde parkeerbalans.
- Monitoren van het autobezit in Hart van Zuid en de binnenstad, alsmede parkeerdruk in Hart van Zuid de binnenstad en directe omgeving.
- Eventueel parkeerplaatsen opheffen om de kwaliteit van de openbare ruimte te versterken of ontwikkelingen mogelijk te maken.
- Adviseren over parkeerbeleid, -beheer en -exploitatie in de diverse binnenstadsprojecten en bij opstellen van nieuw parkeerbeleid.

Havens

- Wij blijven investeren om het Twentekanaal aantrekkelijker te maken voor het bedrijfsleven. Daarmee versterken we de regionale economie en bevorderen we de werkgelegenheid in de regio.
- Wij blijven investeren in de fysieke haveninfrastructuur om daar waar nodig deze infrastructuur aan te passen aan de grotere vaarwegklasse (klasse Va).
- Wij werken aan de uitwerking/realisatie van het concept "Smart Port Twente". Een digitaal platform waarin allerlei informatie beschikbaar komt voor gebruikers, ondernemers, overheden en geïnteresseerden op het gebied van de dienstverlening, verkeersmanagement, milieu en monitoring, assetmanagement en controlesysteem op de scheepsregistratie.

Openbaar vervoer

- Beleid maken voor openbaar vervoer (OV) en onderhouden van OV-systemen (bus-displays en waarschuwingssystemen busbanen).
- We blijven samenwerken met de 14 Twentse gemeenten ten behoeve van de Twentse bereikbaarheid, Europese Ten-T (Trans European Transport Network), en openbaar vervoer.
- Gemeente Hengelo blijft vertegenwoordigd in de landelijke stuurgroep voor het Basisnet. Het Basisnet zorgt ervoor dat het vervoer van gevaarlijke stoffen in Nedeland zo veilig mogelijk kan plaatsvinden.
- Gemeente Hengelo blijft zich inzetten voor het versnellen van de totstandkoming van de spoorlijn Zwolle - Twente - Munster.
- We blijven een bijdrage leveren in de keuze voor een goederenrouting over het spoor richting Noost Oost Europa (GNOE).

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Verschil 2024 - 2023
2.1 Verkeer en vervoer	-7.730	-8.498	10.387	393	-9.994	-1.496
2.2 Parkeren	-1.032	-1.275	1.481	34	-1.447	-172
2.4 Economische havens en waterwegen	-57	-39	768	691	-77	-38
2.5 Openbaar vervoer	-213	-307	411	-	-411	-104
Totaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-9.032	-10.119	13.047	1.118	-11.929	-1.810

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
2.1 Verkeer en vervoer	-9.994	-10.237	-10.508	-10.660
2.2 Parkeren	-1.447	-1.389	-1.251	-1.255
2.4 Economische havens en waterwegen	-77	-77	-77	-77
2.5 Openbaar vervoer	-411	-417	-417	-330
Totaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-11.929	-12.120	-12.253	-12.322

Financiële toelichting

2.1 Verkeer, wegen en water (€ 1.496.000 nadeel)

De kapitaallasten nemen in 2024 toe ten opzichte van het begroot bedrag van 2023 (nadeel € 732.000). Dit verschil wordt overwegend veroorzaakt door het neerwaarts bijstellen van de begrote afschrijvingslasten in 2023 (o.b.v. de werkelijke cijfers, zie Zomernota 23-FP-9.5). Tegelijkertijd zijn er ook nieuw geplande vervangingsinvesteringen

op het gebied van wegen, openbare verlichting, verkeersregelininstallaties en kunstwerken die de kapitaallasten in 2024 verhogen (23-FP-2.9 tot en met 2.13). Zie voor een nadere toelichting de Zomernota paragraaf 10.5 Vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen. Vanaf 2024 is door deze investeringen een structurele toename van de kapitaallasten zichtbaar. Meerjarig gezien lopen de kapitaallasten op dit taakveld op van circa € 1,3 miljoen in 2024 naar € 2,6 miljoen in 2028.

De overige budgetten en de toegerekende uren zijn in 2024 ook hoger (€ 945.000 nadeel) o.a. door de toenemende aandacht voor het beheren van onze kapitaalgoederen, de toegepaste indexering, de areaaluitbreiding en het nieuwe beleidsvoornemen "opstellen actieplan fiets 2024-2030" (24-NB-2.2). Door het bestaan van incidentele budgetten in 2023 wordt dit nadeel gereduceerd. Voorbeelden hiervan zijn de in het jaarverslag 2022 vastgestelde budgetoverheveling, de aanpassing van de indexering Gildebor naar 4,7% (23-FP-5.8) en de Wijkontsluiting Woolde (23-NB-2.1). Door de incidentele aard van deze budgetten in 2023 wordt het nadeel in 2024 gereduceerd met € 176.000. Overige kleine verschillen komen voort uit o.a. de indexatie van de inkomsten uit leges.

2.2 Parkeren (€ 172.000 nadeel)

De exploitatiebudgetten zijn in 2024 hoger dan in 2023 (€ 137.000 nadeel). Dit verschil wordt overwegend veroorzaakt doordat rekening is gehouden met meerjarig hogere lasten van bemensing van de nieuwe fietsenstallingen (Zomerbrief 23-NB-2.2). Daarnaast zijn de budgetten geïndexeerd en zijn er voor 2023 en 2024 budgetten beschikbaar gesteld in het kader van nieuw beleid en financieel perspectief (24-NB-2.1 Actualisatie parkeerbeleid, 23-FP-2.4 Participatie schil Hart van Zuid). Het resterend verschil wordt veroorzaakt door een hogere toerekening van uren (nadeel € 36.000). Meerjarig gezien dalen de kapitaallasten met ingang van 2026 met circa € 138.000, omdat investeringen uit het verleden dan afgeschreven zijn en er in afwachting van diverse ontwikkelingen in de binnenstad nog geen nieuwe investeringen zijn gepland.

2.4 Economische havens en waterwegen (€ 38.000 nadeel)

De kapitaallasten nemen in 2024 toe t.o.v. het begroot bedrag van 2023 (nadeel € 73.000). Dit verschil wordt overwegend veroorzaakt door het neerwaarts bijstellen van de begrote afschrijvingslasten in 2023 (o.b.v. de werkelijke cijfers, zie Zomernota 23-FP-9.5). We hebben de begrote haveninkomsten neerwaarts bijgesteld op grond van de werkelijke inkomsten van 2022 (zie 23-FP-2.6). Tegelijkertijd zijn de haveninkomsten voor 2024 conform de begrotingsuitgangspunten geïndexeerd (gebaseerd op de prijs- en loonontwikkelingen). Per saldo verwachten we hogere haveninkomsten dan vorig jaar (voordeel € 57.000). Het resterende verschil is te verklaren door indexering van de reguliere budgetten (€ 22.000 nadeel).

2.5 Openbaar vervoer (€ 104.000 nadeel)

In de Zomernota 2023-2027 zijn nieuwe beleidsvoornemens opgenomen m.b.t. de strategische advisering op het gebied van mobiliteit (24-NB-2.6). De toegerekende uren zijn in 2024 hoger ten opzichte van 2023 (nadeel € 88.000). Het resterende verschil is te verklaren door indexering van de reguliere budgetten (nadeel € 16.000).

Risico's

De gemeente Hengelo heeft grote (beleids) ambities. Er is een grote hoeveelheid aan projecten en ontwikkelingen in de stad. Dit afgezet tegen de beschikbare capaciteit in combinatie met de krapte op de arbeidsmarkt, vormt een risico. Dit kan leiden tot vertraging van ontwikkelingen op dit gebied. Dit geldt ook voor de onzekerheid in de markt w.b. mogelijke prijsstijgingen van materieel en materiaal.

Daarnaast zien we risico's op en rond het spoor. We zien een toename van het goederen vervoer. Deze toename staat op gespannen voet met het personenvervoer. De keuzes hiervoor worden gemaakt door het Rijk, die heeft niet altijd dezelfde belangen als de gemeente. Ook het aantal 'gif treinen' neemt toe, met veiligheidsrisico's die daarbij horen. De milieueisen die het goederenvervoer met zich meebrengt kan het ontwikkelen van het spoorgebied belemmeren.

5.2.3 Economie

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Gerrits

Aanspreekpunt Ambtelijk

L. De Vries

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Vitale winkel- en horecastructuur

Afgelopen jaren hebben wij te maken gehad met de opmars van het online winkelen. Deze ontwikkeling had nadelige effecten voor de fysiek winkels, met ondermeer leegstand als resultaat. Begin 2023 waren er voor het eerst meer online winkels dan fysieke winkels. Deze ontwikkeling lijkt echter af te vlakken. Consumenten weten ook de fysieke winkel weer te vinden en de omnichannel winkelervaring (*via diverse kanalen, zoals fysieke winkels, online platforms en mobiele apps*) wordt een belangrijkere trend. Tegelijkertijd hebben ook retailers en horecaondernemers te maken met stijgende kosten en personeelstekorten.

Wij dragen bij aan een vitale winkel- en horecastructuur op regionaal, stedelijk en wijk/buurniveau door op tijd in te spelen op trends en ontwikkelingen in de detailhandel/retail/horeca sector.

Aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven

Samen met de Twente Board en stakeholders in Twente werken wij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Bedrijven vormen daarvan een belangrijke pijler. Een belangrijk deel van de economie in de regio is er direct en indirect aan verbonden. Vitale, toekomstbestendige bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de economische toekomst. In de huidige tijd van snelle kaveluitgifte is het zaak om voldoende bedrijfsruimte te bieden. Bovenal moeten de terreinen goed aansluiten bij de vestigingseisen en -wensen van de bedrijven. En inspelen op trends hierin zoals robotisering, circulariteit, 3D-printing, groei van ZZP'ers en microbedrijvigheid, e-commerce etc. Regionaal zijn er nieuwe afspraken gemaakt over de programmering van bedrijventerreinen. In het verleden stonden de programmeringsafspraken voornamelijk in het teken van het voorkomen van overaanbod aan nieuwe plannen. Door snel veranderende marktomstandigheden is de situatie gekanteld. Er zijn nu juist zorgen over de beschikbaarheid van voldoende bedrijfsruimte. Bovendien staan wij voor grote maatschappelijke opgaven en zijn er meer functies die om ruimte vragen. Wegens deze ontwikkelingen kennen de nieuwe regionale programmeringsafspraken een vernieuwende insteek: adaptief, flexibel en ambitieus.

Tegelijkertijd moeten wij er voor zorgen dat de bestaande werklocaties toekomstbestendig zijn; duurzaam ingericht en interessant voor de vestiging van nieuwe bedrijven. Maar ze moeten ook mogelijkheden bieden voor uitbreiding van bestaande bedrijven. Dit vraagt blijvende aandacht voor vernieuwing van bestaande en verouderde (deel)locaties.

Vrijtijdseconomie

Wij zien groeiende aandacht voor de verbetering van de vitaliteit bij onze inwoners, een verdere integratie van de cultuurhistorie in de samenleving, de beleefbaarheid van het landelijk gebied, het verstevigen van de koppeling stad en omgeving en het stimuleren van bedrijven in de vrijetijdseconomie. De routenetwerken dragen in belangrijke mate bij aan een aantrekkelijke en beleefbare woonomgeving voor bewoners en bezoekers en stellen het bedrijfsleven in staat economische waarde te creëren. De komende jaren ligt er een belangrijke opgave om de recreatieve routes in zowel Hengelo als in de andere Twentse gemeenten in kwalitatieve en kwantitatieve zin op orde te houden. Ook ligt er een kans op verdere ontwikkeling en innovatie van de routes en de digitale portal om inwoners en bezoekers ook in de toekomst te blijven bedienen. Hiervoor heeft Routenetwerken Twente een visiedocument opgesteld die de komende jaren zal worden gerealiseerd.

Het Recreatieschap Twente (RT) streeft naar een toekomstbestendig en breder gebruik van de Twentse parken, waar ook veel inwoners van Hengelo gebruik van maken. Er liggen kansen, door de parken voortdurend aantrekkelijker te maken voor het publiek en in te spelen op trends en ontwikkelingen in de toeristisch recreatieve sector.

Relevante beleidsnota's

- Afspraken Regionale Bedrijventerreinen Programmering Twente 2023-2026
- [Twente 2023-2026 Horecavisie \(2017\)](#)
- Detailhandelsvisie (2012)
- Nota Vrijtijdseconomie Hengelo (2011-2021) Twente Werkt (2011-2021)
- Twente werkt (2014)
- Werk maken van werk (2017)
- Nota grondbeleid (2017)
- Grondprijzennotitie (2020)
- Integraal actieplan binnenstad (2017)
- Agenda voor Twente 2023-2027
- Visie Routenetwerken Twente (2022)
- Perspectief Vrijtijdseconomie Twente 2030 (2022)
- Regiodeal (2023)
- Strategienota Twente Board 2022

Verbonden partijen

Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijven Terrein Twente

Het RBT heeft tot taak het ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van het bedrijventerrein XL, ten tijde van de vaststelling van deze regeling bruto grootte ongeveer 180 hectare.

Twente Board

De arbeidsmarkt is regionaal en vraagt samenwerking om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zo optimaal mogelijk in te richten en om het Twents economisch profiel te helpen versterken. De Twente Board, waarvan de Twente Board Development de uitvoerende organisatie is (voorheen Regio Twente), levert een belangrijke bijdrage aan de positionering van Twente als vooraanstaande toptechnologische regio, zowel landelijk als in Europa. Ze faciliteert en versterkt de samenwerking in de regio. Niet alleen tussen de veertien gemeenten, maar ook tussen en met andere maatschappelijke sectoren en samenwerkingspartners van de gemeenten. De Agenda voor Twente en het Strategisch plan 2020-2025 van de Twente Board en wijze waarop daarin wordt samengewerkt, zijn daarbij richtinggevend.

Recreatieschap Twente

Het Recreatieschap Twente is een samenwerking van de 14 Twentse gemeenten met als doel het beheren en onderhouden van de drie Twentse recreatieparken, recreatieve routes en recreatieve fietspaden voor inwoners van Twente en toeristen.

Wat willen we bereiken?

3.1 Hengelo is economisch sterker en duurzamer met meer groei en meer banen

3.1.1 Hengelo kent meer banen, ook voor eigen inwoners

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal werkzame personen in Hengelo (aantal)	50.702(2019)						
	51.225(2020)						
	51.380(2021)						
	52.101(2022)	52100	52.200	52.300	52.400	52.500	52.600
Percentage van in Hengelo werkzame personen dat ook in Hengelo woont (%)	37%(2018)	37%	37,50%	38,00%	38,25%	38,50%	38,50%

3.1.2 Meer groei komt uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken					
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal banen in Hengelo in de topsector HTSM (Hightech systemen en materialen) (aantal)	8.816(2019)						
	8.096(2020)						
	7.809(2021)						
	7.500(2022)	7.500	8.200	8.250	8.300	8.300	8.350

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

De doelen:

3.1.1. Hengelo kent meer banen, ook voor eigen inwoners

3.1.2. Meer groei komt uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de Hightech Systemen en Materialen (HTSM).

- Onze bedrijventerreinen zijn belangrijke vestigingsplaatsen voor bedrijven en voor onze werkgelegenheid, bijna 45% van alle banen in Hengelo vind je namelijk op één van onze bedrijventerreinen. Bij een aantal bedrijventerreinen zien wij de komende jaren (een vorm van) revitalisering c.q. herstructurering aankomen. Herstructureringen vragen zeer forse (overheids-)investeringen. Hiertoe hebben wij het onderzoekstraject 'investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen' ingezet. Samen met de ondernemersverenigingen op onze bedrijventerreinen maken wij inzichtelijk op welke bedrijventerreinen welke maatregelen de komende jaren nodig zijn om herstructurering te voorkomen en ze toekomstbestendig te maken. Toekomstbestendigheid raakt de aspecten klimaat, duurzaamheid, economische structuur, fysieke kwaliteit, sociaal weefsel en profilering en promotie. Uit het onderzoek zal blijken welke investeringen de komende jaren nodig zijn. Gewerkt wordt aan het ambitiedocument (de feitelijke 'investeringsgerichte aanpak' met gezamenlijke doelstellingen) met een bijbehorend uitvoeringsprogramma (acties, projecten en programma's op korte en langere termijn). Het ambitiedocument wordt in 2024 aan de raad voorgelegd. (24-NB-3.1) (24-NB-3.2)
- Gezien de zorgen over de beschikbaarheid van voldoende bedrijfsruimte verkennen wij de mogelijkheden voor het toevoegen van nieuwe bedrijfsruimte of het herstructureren op bestaande terreinen. In dat kader volgen wij de ontwikkelingen rondom Businesspark XL 2.0 in Almelo nauwlettend, omdat wij dat in samenhang willen bezien met onze eigen (mogelijk te ontwikkelen) bedrijvenlocaties. Om op regionale schaal vraag en aanbod op elkaar af te stemmen wordt een traject opgestart om te komen tot een regionale ruimtelijk-economische visie (REV), waarbij als input de (in opmaak zijnde) lokale economische bouwsteen wordt gebruikt.
- Wij bereiden de verkoop van een bedrijfskavel aan het Walkatenplein voor. Het perceel is circa 5 hectare groot en heeft al de juiste bestemming met bebouwingmogelijkheden. Er spelen meerdere belangen bij de totstandkoming van de verkoop van het perceel. Deze zullen goed in kaart worden gebracht zodat dit goed op elkaar wordt afgestemd zodat dit kan leiden tot een verkoop.
- Wij onderzoeken op welke wijze wij Frans op den Bult kunnen faciliteren bij het realiseren van een Clean Energy Hub en een e-truck laadstation.
- Wij hebben een proactieve opstelling bij leegstand van kantoor/bedrijfspanen door het onder de aandacht brengen van deze panden bij potentiële vestigers of door ruimte te creëren voor herstructurering, functieverandering/transformatie of sloop.
- Samen met de gemeente Enschede gaan wij de gebiedsontwikkeling in de Spoorzone de komende jaren vormgeven. In deze gebiedsontwikkeling komen diverse ruimtelijk economische aspecten samen. Zie ook programma 8.
- Uit de retailanalyse (2020) is gebleken dat wij de komende periode grotendeels kunnen vasthouden aan de basiskeuzes en beleidsopgaven zoals beschreven in de vigerende beleidsdocumenten (detailhandelstructuurvisie, horecavisie en nota Vrijetijdseconomie) en de koersdocumenten voor de binnenstad en Hart van Zuid. Wij willen de retailstructuur in Hengelo toekomstbestendig krijgen en houden. Op basis van de vigerende beleidsdocumenten, recente retail ontwikkelingen en de retail analyse (2020) zien wij voor de komende periode retail thema's zoals de aanpak van leegstand en het verhogen van de vitaliteit die aandacht vragen en nader uitgewerkt moeten worden. Hierbij zoeken wij voor de

thema's binnenstad en Hart van Zuid zoveel mogelijk de inhoudelijke en procesmatige afstemming met de omgevingsvisies voor de verschillende gebieden in Hengelo.

- Wij onderzoeken in samenwerking met Routenetwerken Twente en Hengelo Promotie hoe wij bestaande recreatieve routes kunnen opwaarderen en nieuwe routes kunnen exploiteren. Focus ligt hierbij op de verbinding stad en omgeving en op de verbinding binnenstad/Hart van Zuid. Wij geven hiermee uitvoering aan de ambities uit de omgevingsvisies Hengeloos Buiten en Hart van Hengelo, waarin het sociale (ontmoeting, beleving, gezondheid), economische en cultuurhistorische belang van recreatieve routes wordt onderstreept voor het aantrekken en behouden van talent.

Wat blijven we doen?

Economische ontwikkeling

- Uitvoering geven aan de programmalijnen uit de Agenda voor Twente en strategie Twente Board.
- Uitvoering geven aan Integraal actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad.
- Wij blijven werken aan de promotie van en de instroom in techniek (Techniekpact, Twente goes Techno), de bevordering van innovatie en export samen met het WTC Twente, Novel-T (Kennispark Twente), OostNL, High Tech Systems Park (Thales), Saxion en ROC van Twente (Hart van Zuid). Waar mogelijk blijven wij focus houden op maatregelen die het effect van de coronacrisis zoveel mogelijk dempen. Wij zetten in op HTSM en waar mogelijk is leggen we verbindingen (ook over de grens).
- Met binnenstadpartners en ondernemers werken wij aan het realiseren van een compact bruisend stadshart (met zo min mogelijk structurele leegstand), met onderscheidende aanloopgebieden om daarmee ook de economische aantrekkingskracht te vergroten. Dit doen wij door uitvoering te geven aan Integraal actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad, beleid te maken over de economische structuur in Hengelo en Twente en de Binnenstadsmonitor periodiek te actualiseren. Daarnaast blijven wij inzetten op acquisitie voor behoud, verplaatsing en aantrekking van ondernemers/investeerders passend bij de gebiedsprofielen. Verder blijven wij de ondernemers BIZ organisatie in de binnenstad (SCH) actief ondersteunen.
- Monitoren van het functioneren van de verschillende retailgebieden en themagericht blijven kijken naar structurele veranderingen in het retaillandschap. In samenspraak blijven met stakeholders om te bezien in hoeverre er reële transformatiemogelijkheden zijn.
- Om economische structuurversterking voor Hengelo binnen Twente vorm te geven is de Bestuursovereenkomst Sociaal Economische Structuurversterking (BOSS) leidend. Deze BOSS vraagt niet alleen om regionale inbedding richting de Twente Board maar blijft de komende jaren ook vragen om een gemeentelijke inbedding.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

- Bestaande bedrijfslocaties verder ontwikkelen en onderhouden en/of herstructureren en verduurzamen.
- Verkoop van bedrijfskavels op de bedrijventerreinen.
- De ontwikkeling van onder meer de Cleantech Campus The Green Box (Eaton terrein) faciliteren. The Green Box beoogt een Europees technologie, ondernemers- en wetenschaps-campus te worden die zich toelegt op de ontwikkeling van haalbare en betaalbare oplossingen voor schone energie. The Green Box ontwikkelt zich tot de nieuwe thuisbasis voor startups, scale-ups, en onderzoeks- en ontwikkelingsgroepen die zich bezighouden met de transitie naar schone energie.
- Actualisering van de bedrijventerreinenaanpak. Aandacht houden voor mogelijke revitalisering onder meer waar vertrekkende bedrijven tot lege plekken leiden. Samen met ondernemersverenigingen inzicht krijgen in wat de bedrijventerreinen de komende jaren nodig hebben om toekomstbestendig te blijven c.q. te worden.

Economische promotie

- Wij versterken de groei van het lokale en regionale MKB en werken aan een sterke industriële sector. Wij promoten Hengelo als economische vestigingsplaats.
- De regionale acquisitie voor economische activiteiten in Logistiek en High Tech Systems en Materials.
- Om Hengelo te promoten blijven wij het stadsverhaal van Hengelo met de bijbehorende kernwaarden (DNA), de positionering binnenstad/merkwaarden en het (economisch) aanbod van Hengelo of het nu gaat om de binnenstad, Hart van Zuid, de winkelgebieden, de bedrijventerreinen en de evenementen bekend maken bij verschillende doelgroepen (investeerders, ondernemers, bewoners en bezoekers). Wij willen de herkenbaarheid, bekendheid en het uitdragen van het stadsverhaal met het bijbehorende aanbod verbeteren.
- Subsidiëren van Hengelo Promotie voor stadspromotie, evenementen en toeristische informatievoorziening. Om de binnenstad ook levendig en bruisend te houden zal er in samenwerking met Hengelo Promotie een verkenning worden gedaan naar een meerjarige subsidierelatie met Hengelo Promotie met als doel meer zekerheid en continuïteit te kunnen bieden aan organisatoren van evenementen.
- Marketing en communicatie voor Hengelo met als prioritaire gebieden de binnenstad en Hart van Zuid. In 2023 vindt er een herijking plaats van de citymarketingstrategie.
- Het Hengelose stadsmerk dat in 2020 is vastgesteld gebruiken als terugkerend beeld in de marketing en communicatie.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

- Wij koesteren onze zittende ondernemers. Zij zijn belangrijke ambassadeurs voor onze stad. Wij werken intensief samen met ondernemers en andere belanghebbenden uit Hengelo, de regio en op landelijk niveau. Concreet betekent dit dat wij sterk blijven inzetten op het leggen en onderhouden van contacten met deze partijen.
- Vanuit economische duurzaamheid willen wij het juiste bedrijf op de juiste locatie huisvesten.
- Wij bevorderen ondernemerschap door regelgeving te vereenvoudigen en regeldruk te verlagen.
- Wij hanteren de gemeentelijke kaders en uitgangspunten zoals beschreven in het uitwerkingsplan evenementen voor de subsidiebeschikking aan Hengelo Promotie.
- Belastingen (laten) innen, zoals toeristenbelasting.
- Het organiseren en aansturen van de kermis.
- Het organiseren en aansturen van de (week)markt.
- Deelname aan het regionale acquisitie en accountmanagersoverleg.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Verschil 2024 - 2023
3.1 Economische ontwikkeling	-243	-395	509	-	-509	-114
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-147	-126	2.028	1.861	-166	-40
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-145	-209	642	460	-182	27
3.4 Economische promotie	-485	-547	948	312	-636	-89
Totaal 3 Economie	-1.020	-1.278	4.127	2.634	-1.494	-216

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
3.1 Economische ontwikkeling	-509	-509	-509	-509
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-166	-166	-216	-216
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-182	-182	-182	-182
3.4 Economische promotie	-636	-636	-636	-636
Totaal 3 Economie	-1.494	-1.494	-1.544	-1.544

Financiële toelichting

3.1 Economische ontwikkeling (€ 114.000 nadeel)

Wij hebben hogere lasten begroot van € 95.000 wegens de verhoging van de gemeentelijke bijdrage aan Recreatieschap Twente (23-FP-5.9) voor economische ontwikkeling. Deze verhoging is veroorzaakt wegens autonome ontwikkelingen en veranderingen in organisatie, samenwerking en intensivering van beleid. Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

3.4 Economische promotie (€ 89.000 nadeel)

Wij hebben hogere lasten begroot van € 88.000 wegens de verhoging van de subsidiebijdrage aan Hengelo Promotie (23-FP-3.1). Deze structurele verhoging wordt veroorzaakt door externe oorzaken zoals, inflatie, hogere huisvestings- en energielasten, accountantskosten, en stijgende kosten voor het organiseren van evenementen en marketing en communicatie. Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

Risico's

Een belangrijk risico voor nieuwe bedrijven om zich te vestigen zijn hogere bouwkosten en rentes. Ook zien we signalen dat consumentengedrag verandert vanwege financiële onzekerheid als gevolg van de hoge inflatie. De hoge investering en onzekerheid van inkomsten kan bedrijven terughoudend maken om zich nieuw te vestigen.

Een ander actueel risico voor de groei van Hengelose economie is de schaarste in bouwgrond. Voor de beperkte ruimte die er is zijn verschillende claims. Grond wordt ingezet voor onder andere woningbouw, bedrijvigheid en voor duurzame ontwikkelingen, allemaal thema's waarop we ambitieuze doelstelling hebben. Ook woningbouw en duurzame energie zijn noodzakelijk voor de economie. Naast grond zijn ook de aansluitingen op het stroomnet en water schaars. Ook in Hengelo staan de aansluiting voor nieuwe bedrijven onder druk. De schaarste vraagt om een omslag in het denken en aanpak voor groei. Meer investeren in herstructureren en verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen. De rol van de gemeente verandert, we moeten meer het voortouw nemen in de ontwikkeling. Het risico is dat we niet tijdig deze verandering kunnen maken, waardoor bedrijven wegtrekken.

Samenwerking voor een sterke regionale economie is erg belangrijk, ook daar profiteert Hengelo van. Het risico is dat de verschillende belangen en visies van gemeenten, Provincie en ondernemers niet op één lijn liggen, waardoor het proces van ontwikkeling vertraagt.

De risico's van de grondexploitaties die binnen programma 3 vallen staan beschreven in paragraaf 6.4 grondbeleid.

5.2.4 Onderwijs

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Bruggink

Aanspreekpunt Ambtelijk

K. Webbink

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Wij zien twee belangrijke ontwikkelingen, de 'Gelijke kansen agenda' en het Integraal huisvestingsplan.

Gelijke kansen agenda/ Lokale Educatieve Agenda

Bij gelijke geschiktheid (gelijk talent en motivatie) hebben kinderen en jongeren niet altijd dezelfde kansen als gevolg van opgroeien in ongunstige omstandigheden. Risicostapeling van deze ongunstige omstandigheden zijn nog eens extra ongunstig voor de ontwikkeling van de verdere schoolloopbaan van kinderen. In de Lokale Educatieve Agenda (LEA) 2023-2027 geven wij daarom aan hoe wij kansgelijkheid willen vergroten voor alle kinderen en jeugdigen van 0 – 27 jaar. En hoe wij preventief (eerder in het leven van een kind) inzetten, dat op de langere termijn effect moet hebben (binnen onderwijs en jeugdhulp). Ook beschrijven wij in de LEA onze wettelijke taken, zoals het onderwijsachterstandenbeleid (o.a. het bieden van Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) voor peuters).

De inzet op gelijke kansen beperkt zich niet tot het onderwijs. Daarom zien wij een relatie met ons armoedebeleid (programma 6), onze integrale gebiedsgerichte gezondheidspreventie en met 'Kansrijke start' (programma 7).

Integraal Huisvestingsplan

Wij werken samen met de schoolbesturen aan de ontwikkeling van een Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs. De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor de huisvesting van het primair (speciaal) - en het voortgezet (speciaal) onderwijs en het wordt voor gemeenten een wettelijke verplichting om een breed IHP op te stellen.

Het IHP zet uiteen hoe de gemeente samen met de schoolbesturen de komende jaren - lange termijn 2050 - integraal en planmatig investeert in de huisvesting van het onderwijs, rekening houdend met de bevolkingsontwikkelingen in (de wijken van) Hengelo. Met de in de Zomernota 2023-2027 toegekende investeringsruimte voor de komende jaren, wordt in het eerste kwartaal de businesscases als onderlegger voor het IHP afgerond. Daarmee kan het in het najaar van 2023 gestarte traject om te komen tot een meerjaren uitvoeringsplan worden opgenomen in het definitieve IHP en ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd.

Het definitieve IHP maakt de benodigde investeringen op de lange(re) termijn inzichtelijk en resulteert in een uitvoeringsplan voor de komende zeven jaar, waarbij het IHP vierjaarlijks wordt herijkt. Het uitvoeringsplan 2024-2030 biedt inzicht in de kosten voor de investeringen die voor de planperiode nodig zijn om passende en adequate huisvesting voor de scholen binnen de gemeente Hengelo te waarborgen en de meerjarige gevolgen daarvan voor de gemeentebegroting in beeld te brengen. Mogelijke oplossingen in het uitvoeringsplan zijn, onder andere, nieuwbouw, uitbreiding of renovatie van een (bestaande) school, maar ook het verbeteren van het binnenklimaat en technische installaties.

Relevante beleidsnota's

- [Twentse Visie op Vervoer](#) (2015)
- Integraal huisvestingsplan 2018
- Preventievisie: 'Een nieuwe focus op preventie in het Sociaal Domein' (2019)
- Actieplan Preventie Jeugd (2020)
- [Twentse Belofte](#) (2020)
- [Kwaliteitskader Hengelose Voorschool](#) (2021)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat willen we bereiken?

4.1 Kinderen en jongeren in Hengelo krijgen ook door kwalitatief goed onderwijs gelijke kansen in de maatschappij

4.1.1 Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage leerlingen van 2,5 tot 13 jaar in Hengelo met het hoogste risico op onderwijsachterstanden (%) ¹	15%(2019) 15%(2021)	15%	15%	14%	14%	14%	14%
Percentage peuters uit de doelgroep dat gebruik maakt van voorschoolse educatie (=bereik) (%) ²		80%	80%	80%	81%	82%	83%

1 Het hoogste risico op onderwijsachterstanden wordt bepaald op basis van het opleidingsniveau van zowel de moeder als de vader, het land van herkomst van de ouders, of ouders in de schuldsanering zitten, de verblijfsduur van de moeder in Nederland en het gemiddelde opleidingsniveau van moeders van leerlingen op school.

2 De doelgroep zijn peuters met risico op onderwijsachterstand volgens definitie van de gemeente.

4.1.2 Meer jongeren behalen een startkwalificatie

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage jongeren (16 t/m 22 jaar) dat de school verlaat voordat een startkwalificatie is behaald (%) ¹	10,7%(2018/2019) 10,4%(2019/2020) 1,9%(2020/2021), 1,9%(2020/2021)	10,4%	10,4%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%

1 Startkwalificatie: Een leerling beschikt over een startkwalificatie met een havo- of vwo-diploma of met een mbo-2 diploma. Een vmbo-diploma of een mbo-1 diploma volstaat niet als startkwalificatie. Een in Nederland gangbare leeftijdsgrens is 23 jaar bij schoolverlaten. Dat wil zeggen dat personen die bij schoolverlaten 23 jaar of ouder zijn en niet beschikken over een startkwalificatie niet tot de voortijdig schoolverlaters worden gerekend.

2 De monitor is de afgelopen jaren veranderd. Dat eerdere percentage was op een andere manier opgebouwd, vandaar dat het veel hoger is. Het is dus niet zo dat we nu ineens veel minder VSers hebben.

4.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden optimaal gebruikt

4.2.1 Schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bezettingsgraad (%): benodigde aantal m2 gebaseerd op leerlingaantallen op basis van de verordening/beschikbare aantal m2 schoolgebouw	73%(2020)	73%(2020)	75%	75%	75%	75%	75%

4.2.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage schoolgebouwen voor het basisonderwijs in Hengelo dat een integraal kindcentrum bevat (%)	34%(2021) 35%(2022)	35%	34%	35%	35%	35%	35%

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

4.1 Kinderen en jongeren in Hengelo krijgen ook door kwalitatief goed onderwijs gelijke kansen in de maatschappij

4.1.1 Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand

- De gemeente Hengelo geeft, samen met partners, uitvoering aan de actielijnen uit de nieuwe LEA. Wij investeren ongelijk, dat wil zeggen dat wij inzetten op scholen en wijken daar waar het het meest nodig is.
- Wij zetten in op het versterken van de interactiekwaliteit met (jonge) kinderen ter bevordering van de taal- en denkvaardigheid. En op ouderbetrokkenheid. Dit doen wij onder andere door deelname aan het project 'Basisvaardigheden preventie en onderwijs', waarbij wordt ingezet op een kansrijke startpositie voor alle leerlingen bij de start van groep drie en op doorlopende intensieve samenwerking met (aankomende) ouders.

Met betrekking tot de indicatoren: Met het oog op het doel dat wij willen behalen, laten wij de streefwaarden van beide indicatoren licht oplopen. Bij de eerste indicator omdat wij hier weinig invloed op hebben (vanwege relatie met de achtergrond van de ouders). Bij de tweede indicator omdat het een nieuwe indicator is.

4.1.2 Meer jongeren behalen een startkwalificatie

- Met de wetwijziging 'van school naar werk' (ingangdatum medio 2025) wordt de doelgroep van RMC uitgebreid en de leeftijdsgrens opgetrokken van 23 jaar naar 27 jaar. In 2024 werken wij vanuit de Twentse Belofte vooruitlopend hierop aan een regionale aanpak voor deze doelgroep. Dit doen we samen met het Middelbaar Beroepsonderwijs, Voortgezet speciaal onderwijs en Praktijkscholen.

Met betrekking tot de indicator: Door de naweeën van de Corona-pandemie verwachten wij dat het aantal jongeren, dat de school verlaat voordat een startkwalificatie is behaald, bij de nieuwe meting hoger uitvalt. Wij proberen dit met inzet vanuit onder andere het Nationaal Programma Onderwijs en de LEA te beperken. Vooralsnog passen wij de streefwaarden daarom niet aan.

4.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden optimaal gebruikt

4.2.1 De schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen

- De gemeente Hengelo stelt in 2024 het Integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) voor de periode 2023-2050 vast. Vanuit de in 2023 gestarte businesscases maken wij per school of wijk inzichtelijk welke huisvestingsmaatregelen op welk moment nodig zijn; vanuit vast te stellen kaders voor kwaliteit, duurzaamheid en functionaliteit. Wij zetten in op goede schoolgebouwen die in pandig voldoende ruimte bieden aan ons huidige aantal Hengelose leerlingen, maar die ook aan te passen zijn aan een stijgend aantal leerlingen vanuit onze ambitie om als stad te groeien.
- In het IHP nemen wij een uitvoeringsprogramma op voor de periode tot 2030. Het uitvoeringsprogramma beschrijft de huisvestingsmaatregelen voor de scholen die als eerste aangepakt worden. Die keuze van scholen volgt uit de roadmap die de schoolbesturen gezamenlijk hebben opgesteld. Zie 23-FP-4.5.

4.2.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

- In het IHP en in de daaruit voortkomende uitvoeringsplannen, zetten wij in op een efficiënt gebruik van schoolgebouwen. Zowel in de in pandige samenwerking met kernpartners als bijvoorbeeld kinderopvang, maar ook in de verbinding met de wijk (op het gebied van onder andere zorg en welzijn). De functie van de school in de wijk gaan wij nadrukkelijker versterken, afhankelijk van de specifieke behoeften in de wijk, inzetten voor en ten gunste van alle inwoners van die betreffende wijk.

Met betrekking tot de indicatoren: Het Integraal huisvestingsplan leidt mogelijk tot aanpassing van de streefwaarden van beide indicatoren. Met betrekking tot 4.2.2 zien wij dat het percentage schoolgebouwen voor het basisonderwijs dat een integraal kindcentrum bevat licht is gestegen. Dit komt door de sluiting van een onderwijsinstelling waar geen integraal kindcentrum was gevestigd. Daarop passen wij de streefwaarde aan.

Wat blijven we doen?

In deze paragraaf beschrijven wij ook de activiteiten die (in het kader van de transformatie) in gang zijn gezet en die wij in 2024 voortzetten en/of doorontwikkelen.

Onderwijsbeleid en leerlingenvervoer

- Wij voeren de wettelijke taken uit rond het openbaar onderwijs, zowel bestuurlijk als financieel. Hiervoor sturen de stichtingen jaarlijks hun begroting en jaarrekening ter kennisname naar de gemeenteraad. Daarnaast wordt er tweejaarlijks een bijeenkomst georganiseerd tussen de directeur-bestuurder en raad van toezicht van beide stichtingen met de gemeenteraad.
- Wij continueren de passende Buitenschoolse opvang voor schoolgaande kinderen tot 13 jaar (BSO+), als onderdeel van de basisondersteuning. Wij zetten het als doordeweeks alternatief in voor groepsbegeleiding vanuit de huidige OB1 (ondersteuningsbehoefte 1).
- Wij zetten de Jeugdhulpteams (JHT) op school voort tot en met juli 2025 en ontwikkelen het samen verder met het onderwijs en de jeugdhulppartners. Zie programma 6 en 23-FP-6.2.
- Wij werken op het basisonderwijs verder met het preventieteam jeugd, om zo licht en nabij mogelijk ondersteuning te bieden. De Schoolzorgondersteuners (SZO) maken daarvan een integraal onderdeel uit (23-FP-6.3).
- Wij werken aan gelijke kansen door samen met het onderwijs en andere maatschappelijke partners de 'Rijke Schooldag' verder te ontwikkelen. Met de Rijke Schooldag in het primair en voortgezet onderwijs geven wij impuls aan de brede talentontwikkeling. Met aanvullende activiteiten (naast het reguliere lesaanbod) op het gebied van sport, cultuur, cognitieve begeleiding en sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Wij blijven ons inzetten om onderwijsachterstanden te voorkomen en te bestrijden in de voorschoolse periode en het primair onderwijs. Wij doen dit door in te zetten op voldoende en kwalitatief goede plekken voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en zorgen voor een goed bereik van de voorschool.
- Wij bieden leerlingen in de basisschoolleeftijd op maat (taal)ondersteuning.
- In samenwerking met het onderwijs (primair onderwijs, voortgezet onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs) en het Expertisecentrum Jonge Kind ontwikkelen wij de zorgstructuur in het onderwijs door.
- Wij blijven ons inzetten op het bestrijden en voorkomen van verzuim bij jongeren (23-FP-4.1). Samen met het onderwijs, zorg en arbeid geven wij uitvoering aan de 'Nieuwe Twentse Belofte' (regionaal programma met maatregelen ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen de 12 en 23 jaar). Samen met het onderwijs zetten wij in op het voorkomen dat jongeren de school vervroegd verlaten en het begeleiden van jongeren terug naar school of naar werk. Jongeren zonder startkwalificatie die een kwetsbare overstap maken van school naar school of van school naar werk blijven wij volgen tot hun 27e levensjaar om vroegtijdig een effectieve samenhangende aanpak in te kunnen zetten en daarmee dure zware zorg te voorkomen en/of vervangen.
- Integrale vervoersondersteuning staat voorop, zo ook binnen het leerlingenvervoer (23-FP-4.2). Met waar mogelijk aandacht voor het zelfstandig reizen naar school, bijvoorbeeld met behulp van een reismaatje.
- Wij zetten ons in voor de ontwikkeling van volwassenen door het coördineren en organiseren van activiteiten om taal- en rekenvaardigheden voor volwassenen te bevorderen.
- Wij blijven inzetten op alfabetisering en het tegengaan van lage basisvaardigheden onder verschillende doelgroepen. Wij benutten onze infrastructuur waarin wij samenwerken met partners om laaggeletterdheid te traceren en vervolgens te verhelpen.

Onderwijshuisvesting

- Wij werken, in samenspraak met het onderwijsveld, aan een evenwichtige spreiding van optimaal benutte schoolgebouwen in de stad.
- Wij stellen samen met schoolbesturen, vanuit de kaders van het IHP, een uitvoeringsprogramma onderwijshuisvesting op over ver- nieuwbouw en aanpassing renovatie van gebouwen voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs.
- Om bewegingsonderwijs de ondersteunen stellen wij voldoende en functionele gymnastieklokalen ten behoeve van het onderwijs beschikbaar.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Vershil 2024 - 2023
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	2	-	2	2	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-5.051	-5.555	6.583	991	-5.592	-37
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.505	-2.404	5.939	3.272	-2.667	-263
Totaal 4 Onderwijs	-6.557	-7.957	12.522	4.265	-8.257	-300

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
4.1 Openbaar basisonderwijs	2	2	2	2
4.2 Onderwijshuisvesting	-5.592	-5.638	-5.723	-6.163
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.667	-2.981	-3.140	-3.044
Totaal 4 Onderwijs	-8.257	-8.617	-8.861	-9.206

Financiële toelichting

4.2 Onderwijshuisvesting (€ 37.000 nadeel)

- In 2023 is € 250.000 budget beschikbaar gesteld voor voorbereidingskosten van het IHP (23-FP-4.5). Deze voorbereidingskosten zijn eenmalig, en leiden tot een voordeel in 2024 ten opzichte van 2023. De ontwikkeling van de lasten over de jaren na 2024 wordt met name veroorzaakt door het IHP en wijzigingen in de verwachte kapitaallasten.
- In 2023 zal het pand aan de M.A. de Ruyterstraat nogmaals voor een kalenderjaar gehuurd worden van het Saxion (23-FP-4.4). Met de verwachting dat het pand in 2024 wordt aangekocht, leidt in 2024 tot een voordeel van € 137.000 ten opzichte van 2023.
- Door ontwikkelingen van het scholenbestand en onderwijsleerpakketten wijzigen de kapitaallasten jaarlijks. Het nadeel hiervan bedraagt € 227.000. Een voorbeeld van deze mutatie is het voorbereiden op toekomstige kapitaallasten voor aankoop van de M.A. De Ruyterstraat.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en toerekening van uren.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (€ 263.000 nadeel)

- In verband met het toenemend aantal verzuimmeldingen is de formatie leerplichtambtenaren uitgebreid tot en met 2026 (23-FP-4.1). Ten opzichte van 2023 betekent dit per saldo een nadeel van € 122.000.
- Wij hebben het leerlingenvervoer regionaal opnieuw aan moeten besteden en dit leidt tot een uitzetting van lasten van € 147.000 in 2024 ten opzichte van 2023 (23-FP-4.2).
- Voor 2023 verwachten wij van centrumgemeente Enschede voor RMC taken een subsidie van € 276.000. Voor 2024 en verder verwachten we, in afwachting van de definitieve geldstromen, € 211.000 te ontvangen. Dit leidt vooralsnog tot een nadeel van € 65.000.
- Zoals aangegeven in de Zomernota (23-FP-4.3) zijn de budgetten voor onderwijsbeleid herzien. Dit leidt in 2023 tot een voordeel van € 356.000 en in 2024 tot een voordeel van € 291.000, per saldo voor het begrotingsvergelijk een nadelig verschil van € 65.000.
- Voor de Jeugdhulpteams voeren wij een pilot tot medio 2025 uit. De bijbehorende lasten zitten grotendeels in programma 6 en de dekking vindt plaats vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Dit leidt meerjarig tot mutaties, voor 2024 tot een voordeel van € 314.000, aflopend in 2025 naar € 183.000 (Zomernota 23-FP-6.1).
- De pilot BSO+ is voor 2024 incidenteel bekostigd vanuit de middelen onderwijsachterstandenbeleid, dit leidt tot een voordeel van € 150.000.
- Het doorvoeren van de kostprijsdekkende huur (Zomernota 23-FP-9.17) is gemeentebreed budget neutraal, maar leidt op dit taakveld tot een voordeel van € 20.000.
- De totaalstelling van deze opsomming laat een voordeel zien terwijl het verschil een nadeel bedraagt. Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie van budgetten. Daarnaast spelen kleine mutaties rentelasten en toerekening van uren mee.

Risico's

We zien een landelijke trend waarbij er een (groot) tekort is aan leraren en pedagogisch medewerkers. Dit speelt ook bij de scholen en kinderopvang in Hengelo. Wij hebben als gemeente echter wel een wettelijke taak in het bieden van voldoende en kwalitatief goede voor- en vroegschoolse educatie plekken. De gemeente gaat niet over de inzet van leraren en pedagogisch medewerkers, we zijn daarin afhankelijk van de overkoepelende onderwijsstichtingen en kinderopvangorganisaties. Hier hebben we als gemeente niet direct invloed op.

We kunnen alleen de randvoorwaarden scheppen voor kwalitatief goed onderwijs en voor- en vroegschoolse educatie. Wat het lastig maakt is de onzekerheid van inkomsten vanuit het rijk voor extra aandacht en zorg voor leerlingen. En wat hier de impact voor Hengelo voor is. Ook ontwikkelingen rondom de gratis kinderopvang zal van invloed zijn op de voorzieningen in Hengelo, maar of de plannen doorgaan is nog erg onzeker.

We zien ook een risico in segregatie in wijken en scholen in Hengelo, wat kan leiden tot toenemende kansenongelijkheid. Inwoners zijn bereid om buiten hun woonwijken kinderen naar school van hun voorkeur te brengen, dit kan segregatie verder in de hand werken.

Om schoolgebouwen zo optimaal mogelijk te gebruiken wordt, naast de functie als Integraal Kind Centrum (IKC) al snel gedacht aan inzet voor verschillende doelgroepen en functies. Daarvoor is het nodig dat gebouwen goed toegankelijk zijn. Belangrijk is aandacht te houden voor de veiligheid van de kinderen. Daarnaast kan er sprake zijn van 'concurrentie' met ander maatschappelijk vastgoed zoals wijkcentra en verenigingen. Of het wegvallen van voorzieningen indien schoolgebouwen gesloten moeten worden.

Heel actueel is het integraal huisvestingsplan voor onderwijs waarin de gemeente investeert in adequate huisvesting voor Hengelose leerlingen in het primair, voortgezet en speciaal (basis) onderwijs. Aan dit plan zitten risico's op het gebied van financiën, ambitie in tempo en omvang en juridische risico's.

5.2.5 Sport, cultuur en recreatie

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Bruggink, Luttkholt en Gerrits

Aanspreekpunt ambtelijk

K. Webbink, J-P. Boutkan en J. Logtenberg

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Sportbeleid en sportaccommodatie

Uitvoering geven aan de sport- en bewegvisie

De nieuwe sport- en bewegvisie is in ontwikkeling.

Nieuwe tarieven sportverhuur en indexatie van inkomsten Twentebad

Naar verwachting wordt de tarievenlijst met 8,9% indexering verhoogd. Deze verhoging kan impact hebben op het verenigingsleven en de verhuur van accommodaties. Deze indexering is gemeentebreed en zorgt ervoor dat de begrote inkomsten van het Twentebad op 2,4 miljoen staan. Wij streven ernaar om deze ambitieuze doelstelling te halen.

Het gemeentelijke beleid is dat de sportparken en sportaccommodaties tegen 40% kostprijsdekkende huur verhuurd worden aan amateurverenigingen. In 2024 starten wij met met een onderzoek naar de kostprijsdekkendheid van de tarieven.

Ontwikkeling energielasten Twentebad

In 2023 heeft onderzoek plaatsgevonden voor verduurzaming. De gemeente Hengelo geeft uitvoering aan de uitkomst van dit onderzoek (23-FP-5.5).

Omgevingswet

Zoals het er nu naar uitziet treedt op 1 januari 2024 de Omgevingswet in werking. Wat dit exact betekent voor het sportbeleid, sportaccommodaties en Twentebad wordt nader onderzocht.

Cultuurbeleid

Stedelijke cultuur/ Koers 2040

We investeren samen met de culturele partners om (jong) talent aan te trekken, te boeien, aan de stad te binden en mogelijkheden voor ontwikkelen te creëren. Niet alleen de kernvoorzieningen spelen hierin een rol, maar de gehele brede culturele sector (bijvoorbeeld in Hart van Zuid en Spoorzone Hengelo-Enschede). We willen ruimte geven aan experimenten en vernieuwende projecten uit de sector faciliteren. Projecten en experimenten die aanvullend zijn op het bestaande aanbod, maar wel afwijkend genoeg om een nieuwe generatie aan te trekken en te behouden (24-NB-9.4).

Cultuurregio Twente

Het cultuurprofiel Ruimte voor Verbeelding van de regio Twente voor de periode 2021-2024 vormt de basis voor de regionale samenwerking tussen Twentse gemeenten, de provincie Overijssel en andere partners op het gebied van kunst en cultuur. Dit cultuurprofiel is vastgesteld door de 14 colleges van Twente, inclusief van de gemeente Hengelo. Dit profiel is verder uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma voor de Cultuurregio Twente voor de periode 2023-2028 (24-NB-5.8).

Inflatie en indexatie

Verschillende culturele instellingen hebben signalen gegeven dat ze in de problemen komen door de hoge inflatie. De indexatie van de subsidies is gemeentebreed 8,9% voor 2024. Hiermee komen we de culturele voorzieningen deels tegemoet aan de inflatie/ stijgende kosten. Wij blijven in gesprek met de culturele instellingen en bij grote problemen informeren wij u.

Groen

Door klimaatverandering ontstaan meer pieken in neerslag en droogte en neemt de biodiversiteit af. Zo zullen hevige regenbuien vaker voorkomen, en tegelijkertijd wordt het droger en heter. Om in de toekomst het wateroverlastrisico beperkt te houden moeten we de riolering en het stedelijk watersysteem hierop aanpassen. Hierbij zijn vooral grotere bovengrondse maatregelen nodig om het teveel aan water tijdelijk te bergen, zowel in groenstroken van de gemeente als op particulier terrein. Wij kiezen voor een duurzame aanpak en richten de openbare ruimte in met robuuste oplossingen om de hevige neerslag op te kunnen vangen. Extra groen en water in de openbare ruimte vermindert hittestress. Wij gaan proberen om particulieren te bewegen om minder stenen in de tuinen te leggen en meer groen aan te leggen.

Erfgoed

Cultureel erfgoed maakt een steeds essentiëler onderdeel uit van onze stad. Het gaat niet alleen fysiek om gebouwen, de stedenbouwkundige opzet, het landschap, maar ook om de verhalen, de historie en de beleving van erfgoed. Behoud door herontwikkeling is overgegaan in behoud door bewustwording. Trots op de wederopbouw, het industriële verleden, een prachtig Tuindorp en alle verhalen die daarbij verteld kunnen worden. Inmiddels staat een nieuwe generatie erfgoed boven aan het lijstje van aandachtspunten: de post '65 periode. Landelijk en lokaal wordt hierover nagedacht en zal een inventarisatie plaats gaan vinden waaruit een beschermingsprocedure zal volgen.

Puiencommissie

Verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van de binnenstad; door aanpassingen van winkelpanden, waarbij de architectuur van het totale pand wordt gezien. De Puiencommissie is van origine gericht op de gevels op de begane grond maar merkt, mede door de transformatie van panden naar wonen, dat ook de verdiepingen meer aandacht behoeven. Dit biedt kansen om hierin mee te denken en ook daar de kwaliteit te verhogen. Reclamevoering en blinde etalages krijgen hierin steeds meer aandacht.

Relevante beleidsnota's

- [Kadernota Sport en Bewegen \(2017\)](#)
- [Lokaal Sportakkoord \(2023-2026\)](#)
- [Kadernota Spelen \(2016\)](#)
- Lokaal Preventieakkoord (2022)
- [Landelijke nota gezondheidsbeleid \(2020-2024\)](#)
- [Samen meer voor kunst en cultuur Cultuurnota \(2021-2024\)](#)
- Kwartier maken voor de Collectie Hengelo (2008)
- Deltaplan Collectie Hengelo (2010)
- [Beleidsnota Cultuurhistorisch Erfgoed \(2014-2022\)](#)
- [Omgevingsvisie Hengeloos buiten \(2020\)](#)
- [Omgevingsvisie Het Hart van Hengelo \(2022\)](#)
- [Nota Vrijtijdseconomie \(2011-2021\)](#)
- [Horecavisie \(2016\)](#)
- [Nota Snippergroen \(2015\)](#)
- [Groenplan Hengelo \(2015\)](#)
- Meerjarenplan gezondheid (2019)
- [Een nieuwe focus op preventie \(2019\)](#)
- [Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders \(2021\)](#)
- [Bomenverordening + beleidsregels \(2018*\)](#)
- [Bijzondere Bomen Hengelo](#)

Verbonden partijen

Gildebor/SWB Midden-Twente

Gildebor draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en de sportaccommodaties.

Regionaal Bestuurlijk Overleg Sport en Bewegen Twente

Het bestuurlijk overleg sport en bewegen in Twente draagt bij aan het programma door onderlinge afstemming,

kennisdeling en samenhang te bevorderen. Eind 2023 wordt de nieuwe visie 'Sport en Bewegen in Twente' besproken met de 14 Twentse gemeenten.

Recreatieschap Twente

Recreatieschap Twente is per 1 januari 2022 opgericht. Het recreatieschap draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de recreatieparken en door het bevorderen van recreatie en toerisme.

Cultuurregio Twente

Cultuurregio Twente is een samenwerkingsverband tussen de kunst- en cultuursectoren in alle Twentse gemeenten. Het profiel van de Cultuurregio Twente 2021-2024 en onderliggende ambities zijn door alle 14 Twentse gemeenten (colleges) vastgesteld.

Wat willen we bereiken?

5.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en/of spelen

5.1.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en spelen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage volwassen Hengeloërs (>18 jaar) dat aangeeft één maal per week of vaker te sporten of intensief te bewegen (%)	71%(2021)						
	68,2%(2022)						
	90,7%(2023)	72,50%	72,5%	73,0%	73,5%	73,8%	74,1%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor kinderen tot 12 jaar (%)	54,0%(2019)						
	59,4%(2021)						
	49,3%(2022)	49,3%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor jongeren tot 12-18 jaar (%)	59,4%(2023)						
	38,2%(2021)						
	18,6%(2022)	18,6%	40,0%	42,0%	44,0%	46,0%	48,0%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over de mogelijkheden voor volwassenen om te sporten en te bewegen in de openbare ruimte in Hengelo (%)	36%(2023)						
	65,2%(2021)						
	44,8%(2022)	44,8%	67,0%	68,0%	69,0%	70,0%	71,0%
	54,9%(2023)						

1. Door de Corona-pandemie zijn de inwoners op een andere manier gaan sporten en gebruik gaan maken van openbare speelvoorzieningen. Wij kunnen ons voorstellen dat het aantal inwoners minder tevreden is over de tevredenheid van speelvoorzieningen. Wij proberen dit met het inrichten van de nieuwe sport- en beweegvisie te voorkomen. Vooralsnog passen wij de streefwaarden daarom niet aan.

5.2 Inwoners beleven kunst, cultuur en erfgoed in Hengelo

5.2.1 Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor (de diversiteit van) het aanbod van culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	7,01(2021)						
	6,90(2022)						
	7,27(2023)	6,9	7,1	7,2	7,3	7,3	7,3
Het rapportcijfer dat inwoners geven aan de kwaliteit van de culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	7,09(2021)						
	7,00(2022)						
	7,31(2023)	7,2	7,1	7,2	7,3	7,3	7,3
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor het behoud van het cultureel erfgoed van Hengelo, zoals monumenten (cijfer 1-10)	7,95 (2021)						
	6,16 (2022)						
	6,53 (2023)	6,16	8,1	8,0	8,1	8,2	8,3

5.3 Hengelo is aantrekkelijker voor mens, plant en dier met meer en goed onderhouden openbaar groen

5.3.1 Inwoners zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'In mijn buurt is voldoende groen' (%)	73,1%(2019) 77,1%(2021) 74,7%(2022) 69,7% (2023)	74,7%	77,1%	77,1%	77,1%	77,1%	77,1%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden' (%)	62,6%(2019) 63,7%(2021) 54,6%(2022) 61,3%(2023)	54,6%	63,7%	63,7%	63,7%	63,7%	63,7%
Percentage openbaar groen ten opzichte van de totale openbare ruimte (%)	51,3%(2021)	51,3%	51,2%	51,2%	51,2%	51,2%	51,2%

5.3.2 Hengelo kent meer biodiversiteit in de openbare ruimte

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Oppervlakte ecologisch beheerde bermen en graslanden (hectare)	107,5(2020)	227	222	236	236	236	236

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

5.1.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en spelen

- We geven uitvoering aan de Brede SPUK-regeling (Gezond en Actief Leven Akkoord, Combinatiefunctionarissen en het Sportakkoord 2.0 (23-FP-7.1). Samen met verenigingen, aanbieders en gebruikers zetten we ons in voor een sociaal veilig klimaat binnen onze sport- en beweegaccommodaties en voorzieningen.
- In samenwerking met fysiek en sociaal domein zetten we ons in om sport en bewegen nadrukkelijk aandacht te geven in de omgevingsvisie en spoorzone Hengelo Enschede.
- We zetten ons samen met Gildebor en vastgoed om het beheer van onze accommodaties en velden optimaler en efficiënter in te zetten.
- Door de veranderingen in het sport- en beweeglandschap initiëren sport- en beweegaanbieders het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS). We besteden aandacht in een faciliterende rol om de aanbieders te ondersteunen.
- We starten met de nieuwbouw en renovatie van bestaande bouw op sportpark Veldwijk voor de huisvesting van de voetbalacademie (24-NB-5.4).

5.2.1 Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger

- Stichting Lokale Omroep Hengelo-Twente Hengelo wil haar organisatie professionaliseren om de ontwikkeling naar Streekomroep zo goed mogelijk voor te bereiden. We staan hier positief tegenover en hebben hiervoor (in afwachting van de ontwikkelingen op het gebied van Streekomroepvorming en licentieaanwijzing) voor 2024 en 2025 € 164.000 per jaar extra beschikbaar gesteld (24-NB-5.1).
- Om de programmering van de Schouwburg Hengelo toekomstbestendig te maken wordt onderhoud aan de theatertechniek uitgevoerd en uitgebreid. Wij laten 7 extra trekken installeren zodat de Schouwburg Hengelo op het niveau van vergelijkbare zalen in Nederland uitkomt (24-NB-5.2).
- We dragen financieel bij aan de plaatsing van 10 kunstwerken van de stichting Storkiaan. Hiervoor worden afspraken, zoals grondgebruik, beheer en onderhoud, vastgelegd in een overeenkomst tussen de gemeente en de stichting Storkiaan (24-NB-5.3).
- We geven uitwerking aan het Uitvoeringsprogramma voor de Cultuurregio Twente voor de periode 2023-2028. Dit programma moet leiden tot versterking van het cultuuraanbod in Twente, de samenwerking in de regio en het aantrekken en behouden van (jong) talent (24-NB-5.8).
- We onderzoeken de mogelijkheden om het aanbod aan cultuur, sport en jeugd activiteiten (als onderdeel van de sociale basis) beter digitaal vindbaar te maken in samenwerking met het veld. Hiermee geven we invulling aan de motie "Vandaag te doen in ons Hengelo".
- We geven uitvoering aan de Brede SPUK-regeling op het thema brede regeling Combinatiefuncties cultuur (23-FP-7.1).
- We doen samen met de atelierorganisaties belangrijke aanpassingen aan het atelierbeleid. Hierdoor komt er meer doorstroming op gang binnen het huidige atelierbestand. Op die manier willen we ruimte maken voor (jonge) nieuwe makers en creatieve ondernemers die zich willen binden aan de stad Hengelo.
- Gemeentebreed voeren we de kostprijsdekkende huur in. Culturele instellingen die vastgoed huren hebben hiermee te maken (23-FP-9.17).
- We haken in een vroeg stadium aan bij ontwikkelingen om erfgoed een onderdeel te laten zijn van elke ontwikkeling.
- Cultureel historisch Erfgoed krijgt een plek in de instrumenten van de Omgevingswet: omgevingsvisie, omgevingsprogramma en omgevingsplan. Religieus erfgoed wordt hierin meegenomen; we stellen daar geen aparte visie voor op.
- Voor cultuur historisch erfgoed kiezen we een integrale benadering en betrekken we onze externe partners, zoals welstand, de Rijksdienst en andere adviesorganen.
- We stimuleren het gesprek tussen onze erfgoed-partners en belangengroepen.

5.3.1 Inwoners zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo

- Wij maken de binnenstad steeds aantrekkelijker door nog meer groen en water toe te voegen.
- In 2020 is er voor vier jaar een investeringsbedrag van € 150.000 per jaar beschikbaar gesteld voor het vergroenen van de wijken. In 2020 is een start gemaakt met het project Van Grijs naar Groen in de wijken Woolde en Noord. Daarna zijn de wijken Slangenbeek, Wilderinkshoek, Groot Driene en de Hengelose Es opgestart. In 2024 volgen de Berflo Es en de Hasseler Es. Bij het vergroenen van de wijk krijgen de inwoners een belangrijke rol bij het bepalen waar en hoe de vergroening uitgevoerd wordt. Daartoe kunnen zij ideeën indienen die gezamenlijk worden uitgewerkt.
- Wij werken verder aan het ambitieplan voor het Weusthagpark. In verschillende sporen wordt nu gewerkt aan de verdere ontwikkeling, waaronder: de kinderboerderij doorontwikkelen naar model "Twentse Hoeve", het herinrichten van de entree van het park (en de kinderboerderij; 24-NB-5.5), Het project Good Etnn gaat stadslandbouw vormgeven in het park en er lopen projecten rondom het verduurzamen van het park.
- Wij gaan samen met de Vereniging Vrienden van Weusthag en de HAN verder onderzoeken of het waterpeil in het park Weusthagpark omhoog kan worden gebracht om verdroging te voorkomen.

5.3.2 Hengelo kent meer biodiversiteit in de openbare ruimte

- Wij willen maatregelen voor extra groen en water in de stad combineren om wateroverlast, droogte en hittestress terug te dringen. Bij alle projecten nemen we dit als uitgangspunt.
- Wij streven ernaar om water in ons gebied zo lang mogelijk vast te houden, zowel boven- als ondergronds.
- In 2021 zijn de klimaatdialogen gevoerd. In 2022 is de Klimaatadaptatiestrategie vastgesteld, die vertaald is naar een uitvoeringsprogramma (2023). De komende jaren gaan we uitvoering geven aan dit programma.

- Per 1 januari 2024 wordt een groenadviseur/stadsecoloog aangesteld voor een periode van 3 jaar (24-NB-5.7). Met alle ruimtelijke ontwikkelingen die de komende jaren gepland staan, wordt het steeds belangrijker om proactief in te zetten op het verbeteren van de 'staat van instandhouding van beschermde dieren- en plantensoorten'. Dit kan bijvoorbeeld door natuurinclusief te bouwen, of door het (laten) opstellen van een soortenmanagementplan. Dit is een plan waarbij meer ruimte komt voor ruimtelijke ontwikkelingen maar waarbij er daarnaast ook gezorgd wordt voor een betere bescherming van planten en dieren.

Wat blijven we doen?

In deze paragraaf beschrijven wij ook de activiteiten die in gang zijn gezet en die wij in 2024 voortzetten en/of door ontwikkelen.

Sport

- We blijven inwoners stimuleren om te sporten en bewegen. Dit doen we op scholen, in wijken en bij sport- en beweegaanbieders voor specifieke doelgroepen. Zoals jeugd, mensen in een kwetsbare positie en mensen met een beperking.
- We blijven ons richten op het realiseren van duurzame verbindingen tussen verenigingen, sport- beweegaanbieders en onderwijs-, zorg- en welzijnsaanbieders. Hierbij dient sport als middel voor jeugd(zorg), gezondheid en preventie van eenzaamheid.
- We blijven combinatiefunctionarissen inzetten om specifieke doelgroepen (in specifieke wijken) kennis te laten maken met sporten, bewegen en zorgen voor sociale en mentale ontwikkeling.
- Samen met de overige Twentse gemeenten blijven wij inzetten op kwetsbare doelgroepen, gezondheid, inclusie en preventie.
- Wij zetten ons in om sporten, bewegen en spelen te stimuleren in de openbare ruimte, want inwoners sporten en bewegen steeds meer onafhankelijk van verenigingen.
- Wij blijven aandacht geven om de gemeentelijke accommodaties betaalbaar te maken voor inwoners. doordat wij ze tegen maatschappelijke tarieven verhuren aan Hengelose verenigingen en inwoners. Daarnaast verhuren we in de avonduren en weekenden ook een aantal sportaccommodaties die eigendom zijn van onderwijsinstellingen. Met onze sportaccommodaties en voorzieningen zetten wij ons in voor een laagdrempelig, optimaal en efficiënt gebruik.
- We maken onze sportaccommodaties, in samenwerking met SWB/Gildebor, aantoonbaar veilig, schoon en in goede staat van onderhoud conform de eisen van NOC*NSF en de sportbonden. Het Twentebad houdt het keurmerk Veilig & Schoon.
- Wij blijven sport en bewegen stimuleren door het beschikbaar stellen van subsidies (deskundigheidsbevordering, duurzaamheid, kennismaking, sporten met een beperking).
- Met Hengelo Sport blijven we inzetten op een aanbod van sport- en beweegparticipatie voor het onderwijs, de jeugd en verenigingen.
- Met het Twentebad blijven wij ons inzetten om te verduurzamen en uiteindelijk volledig van het gas te gaan. Het Twentebad biedt een kwalitatief hoog aanbod van zwemonderwijs, recreatie, sport en ontmoeting bij het Twentebad. Met deze accommodatie blijven wij investeren om een aantrekkelijk leer- en werkbedrijf te zijn voor Hengelose scholieren en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Wij blijven ons ook inzetten op een optimaal 'watergebruik' van recreatief en (top)sport tot zorg.

Cultuur

- We subsidiëren de culturele kernvoorzieningen en een aantal middelgrote aanvullende culturele instellingen, waarbij de artistiek inhoudelijke en maatschappelijke kwaliteit het uitgangspunt vormen.
- We subsidiëren amateurkunstverenigingen, kleinere organisaties voor beeldende kunst en cultureel erfgoed, omdat zij een bijdrage leveren aan het kunst- en cultuuraanbod in de stad.
- De zendlicentie voor de lokale omroep in Hengelo loopt af in mei 2024. We zetten de juiste stappen rondom de aanwijzing van een "lokale instelling voor de verzorging van de publieke mediadiensten in de gemeente Hengelo" per mei 2024. Daarnaast speelt de landelijke doorontwikkeling naar Streekomroepen, waarschijnlijk per 1 januari 2025 (met beëindiging van bestaande zendlicenties per 31 december 2025).
- We werken samen met Hengelo Promotie om het bestaande kunst- en cultuuraanbod te promoten zodat meer inwoners het aanbod kennen en daar gebruik van kunnen maken.

- We leveren een bijdrage aan de uitvoering van het Actieplan Bruisende Binnenstad 2022-2026 op het gebied van Kunst en Cultuur.
- We stimuleren de samenwerking tussen het amateurkunstveld en de culturele kernvoorzieningen.
- We financieren (samen met Rijk, Provincie en de schoolbesturen) het programma Cultuureducatie met Kwaliteit met als resultaat een breed en divers aanbod van kunst- en cultuureducatie op de basisscholen van Hengelo.
- Kunst en cultuur-activiteiten vergroten de leefbaarheid van de stad. Daarom subsidiëren wij diverse culturele activiteiten zoals carillonbespelingen en behouden wij de incidentele subsidieregelingen voor amateurkunstinitiatieven en professionele beeldende kunst.
- Vanuit de gedachte van meedoen en persoonlijke ontwikkeling ondersteunen we verschillende activiteiten op het gebied van cultuurparticipatie in de wijken, onder andere voor jongeren (zoals de inzet van cultuurmakelaar en het initiatief Studio15 Talenthouse) (23-FP-5.4).
- De opdracht van de huidige stadsdichter loopt af. We organiseren samen met Bibliotheek Hengelo en stichting Hengelo Leest een Stadsdichterverkiezing om een opvolger te vinden.
- We gaan samen met stichting Schouwart op zoek naar zelfstandige huisvesting van het kunstpodium op een prominente locatie in de binnenstad.
- We geven uitvoering aan het Deltaplan gemeentelijke kunstcollectie. Conform stap 2 uit het deltaplan, formuleren we in 2024 een visie op het beheer en onderhoud van de collectie in de toekomst.
- We beheren en onderhouden het gemeentelijk kunstbezit.
- We geven een vervolg aan de inventarisatie van post-'65 architectuur (panden en objecten).
- Voor aanwijzing van waardevolle panden en gebieden is continu aandacht.
- We houden aandacht voor het erfgoed in Hart van Zuid, zowel wat betreft bouwwerken (o.a. besluit 'Karakteristieke bouwwerken Hart van Zuid') als communicatie.
- We subsidiëren de restauraties van cultureel erfgoed, zoals monumentale panden, Tuindorp 't Lansink, begraafplaatsen, herdenkingsmonumenten, studies voor herbestemming karakteristieke boerderijen en opstellen en communicatie/PR projecten gerelateerd aan erfgoed.
- We adviseren eigenaren op het gebied van restauratie, onderhoud, energiezuinigheid.
- We initiëren projecten op het gebied van erfgoed en brengen die in de uitvoering.
- We begeleiden en adviseren eigenaren van winkelpanden in de binnenstad in een proces van ontwerp naar uitvoering voor wijziging van de gevel op de begane grond. Tevens adviseren we eigenaren van winkelpanden in de binnenstad in passende reclamevoering. Ook adviseren en (beperkt) subsidiëren van onderhoud of wijzigingen op de verdiepingen van winkelpanden in de binnenstad.
- We subsidiëren kwalitatief goede verbouwingen van (winkel)panden in de binnenstad.

Openbaar groen en recreatie

- Vanaf 2020 is extra geld beschikbaar gesteld om te investeren in de vervanging van plantmaterialen, die het einde van hun levensduur hebben bereikt. Meer groen is een belangrijk thema. Behoud van bestaand groen is echter van minstens zo groot belang.
- Gildebor blijft de stad onderhouden volgens de vastgestelde beeldkwaliteitsnormen.
- Wij zetten ons in voor een prettig woon- en leefklimaat in de stad. Wij zorgen voor voldoende, gevarieerd en goed onderhouden openbaar groen. Daarbij houden wij rekening met de verschillende gebruiks- en natuurfuncties en met toekomstige klimaatontwikkelingen.
- Twee maal per jaar overleggen wij met onze externe groenpartners tijdens de Groene Tafel. Het doel is om elkaar te informeren over actualiteiten op het gebied van groen in Hengelo. Ook delen wij kennis en informatie en werken we aan gezamenlijke groenprojecten en/of -activiteiten in Hengelo.
- De externe groenpartners hebben een adviserende rol bij zwaardere ingrepen in de hoofdgroenstructuur.
- Samen met onze externe groenpartners stimuleren wij bewoners om tuinen groener te maken en te houden. We zijn hiervoor aangesloten bij de landelijke campagne van de Stichting Steenbreek. Ook doen we in 2024 weer mee aan het NK Tegelwippen.
- Wij zorgen voor uitdagende, veilige en goed onderhouden speel- en ontmoetingsplekken, afgestemd op de bevolkingssamenstelling in de wijken en buurten.
- Wij zorgen voor voldoende voorzieningen voor vrije beoefening van sport en spel in de openbare ruimte (de zogenoemde 12+ speelplekken), zoals trapvelden, tafeltennistafels en basketbalvoorzieningen.
- Vrij spel is overal waar dat veilig kan in de openbare ruimte toegestaan (informeel spelen).
- De kinderboerderij geeft bezoekers de mogelijkheid om te ontspannen, te recreëren en in contact te komen met dieren en planten.
- We subsidiëren recreatieparken in regionaal verband.

- Wij blijven regionaal en landelijk afstemmen en verder samenwerken op het gebied van de aanpak van de eikenprocessierups.
- Wij blijven actief bijdragen aan de verbetering van de leefomstandigheden van bijen en andere bestuivende insecten, zoals onder andere afgesproken in het Bijenconvenant.
- Wij blijven streven naar meer biodiversiteit, o.a. door de overgang naar extensief en ecologisch beheer van bermen en graslanden en door variatie in de soortkeuze van bomen en beplantingen.
- Wij blijven maatregelen nemen om water langer vast te houden in het gebied, o.a. door afkoppelen, aanleg van wadi's en bergingsvijvers, meer ruimte voor de beken en het stimuleren van de vergroening van tuinen en groene daken.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Vershil 2024 - 2023
5.1 Sportbeleid en activering	-418	-586	681	470	-211	375
5.2 Sportaccommodaties	-4.115	-4.941	10.260	5.077	-5.184	-243
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-6.746	-6.208	8.036	2.009	-6.026	181
5.4 Musea	-370	-378	445	-	-445	-66
5.5 Cultureel erfgoed	-218	-534	510	-	-510	24
5.6 Media	-2.586	-2.845	3.278	145	-3.132	-287
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-6.566	-7.444	8.284	71	-8.213	-769
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	-21.020	-22.937	31.494	7.772	-23.722	-785

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
5.1 Sportbeleid en activering	-211	-211	-211	-211
5.2 Sportaccommodaties	-5.184	-5.186	-5.222	-5.307
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-6.026	-5.985	-5.984	-5.983
5.4 Musea	-445	-476	-486	-486
5.5 Cultureel erfgoed	-510	-510	-347	-347
5.6 Media	-3.132	-3.132	-2.957	-2.957
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-8.213	-8.492	-8.481	-8.385
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	-23.722	-23.993	-23.688	-23.677

Financiële toelichting

5.1 Sportbeleid en activering (€ 375.000 voordeel)

Het voordeel is voornamelijk te verklaren door herverdeling van ambtelijke uren. Het voordeel op dit taakveld bedraagt hierdoor € 276.000 en leidt op andere taakvelden tot een nadeel. Per saldo is dit gemeentebreed budget neutraal. Het resterende voordeel is toe te rekenen aan incidentele subsidies (zoals de subsidie aan de IJbaan Enschede) die in 2024 niet beschikt worden en indexatie van budgetten.

5.2 Sportaccommodaties (€ 243.000 nadeel)

Het nadeel bestaat uit de som van mutaties op inkomsten en uitgaven. Deze worden hieronder afzonderlijk van elkaar toegelicht:

Inkomsten (nadeel € 483.000)

- In 2023 hebben wij een incidentele bijdrage van het Rijk ontvangen voor de sluiting van het Twentebad door Corona. Dit leidt tot een nadeel van € 684.000 in 2024.
- Bijstellen van de inkomsten uit sportverhuur leidt tot een voordeel van € 117.000 (23-FP-5.6)
- Bijstelling van de begroting voor de SPUK regeling sport btw leidt tot een voordeel van € 32.000 (23-FP-5.13)
- Het overige verschil is te verklaren door indexatie van budgetten.

Uitgaven (voordeel € 240.000)

- In de Zomernota (23-FP-5.5) hebben wij benoemd dat de energielasten aanzienlijk zullen stijgen. Hierbij hebben we in 2023 een bedrag begroot van € 1,2 miljoen en in 2024 een bedrag van € 624.000. Dit leidt tot een verschil tussen deze begrotingsjaren van € 664.000. Ter vergelijking bedroegen onze energielasten voor stijging van de energieprijzen ongeveer € 230.000 per jaar. Op dit moment wordt gewerkt aan compensatieregelingen voor oud Gazprom contracten waar Hengelo ook onder valt.
- De tarieven van Gildebor zijn verhoogd, hetgeen leidt tot een nadeel van € 149.000 (23-FP-5.7 en 5.8)
- In 2023 hebben wij incidenteel budget beschikbaar gesteld voor herstelkosten van schades (vergoed via de verzekering) van € 94.000 voor het Twentebad.
- Het overige verschil is te verklaren door verschuivingen in personele lasten en indexaties van budgetten.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (€ 181.000 voordeel)

- In 2024 wordt eenmalig € 24.000 beschikbaar gesteld voor het verlenen van een subsidie aan Stichting Storkiaan (24-NB-5.3).
- Meerdere projecten en activiteiten zijn in 2023 afgerond met eenmalig budget (bijvoorbeeld binnen de regeling Versterking en Vernieuwing in (post-)Coronatijd). Deze budgetten zijn niet meer beschikbaar in 2024. Een verschil (voordeel) van € 503.000 kan hiermee verklaard worden.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en toerekening van uren. Fluctuaties in de meerjarenbegroting zijn te herleiden naar onder andere incidentele subsidies.

5.4 Musea (€ 66.000 nadeel)

Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door subsidie-, prijs-indexatie, rentelasten en toerekening van uren.

5.5 Cultureel erfgoed (€ 24.000 voordeel)

In 2023 is budget beschikbaar gesteld vanuit de strategische agenda (€ 60.000) voor onderzoek naar versterking van de erfgoedfunctie t.b.v. stedelijke ontwikkeling en marketing van de stad. Aangezien dit budget incidenteel is leidt dit tot lagere lasten in 2024. Het resterend verschil wordt veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

5.6 Media (€ 287.000 nadeel)

Het nadeel wordt verklaard door indexaties van subsidies, met name de subsidie aan de Bibliotheek. In het meerjarenperspectief dalen de lasten. Dit is vanwege de bekostiging van de lokale omroepen vanaf 2026 door het Rijk in plaats van de gemeente.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (€ 769.000 nadeel)

De areaaluitbreiding, het nieuwe beleidsvoornemen drinkwatertappunten (24-NB-5.6), de hogere bijdrage aan Recreatieschap Twente (23-FP-5.9), de formatieuitbreiding voor de stadsecoloog (24-NB-5.7), hogere toerekening van ambtelijke uren en de prijsindexatie leiden tot hogere lasten in 2024. Door het bestaan van incidentele budgetten in 2023 wordt dit nadeel gereduceerd. Voorbeelden hiervan zijn de budgetoverheveling Ecologisch maaibeheer, de aanpassing van de indexering Gildebor naar 4,7% (23-FP-5.8), de motie Spelen sporten ontmoeten Berfloboek BerfloEs en de oorspronkelijke verlaging van het budget ecologisch maaibeheer. De kapitaallasten nemen in 2024 toe ten opzichte van het begroot bedrag van 2023. Dit verschil wordt overwegend veroorzaakt door het neerwaarts bijstellen van de begrote afschrijvingslasten in 2023 (o.b.v. de werkelijke cijfers, zie Zomernota 23-FP-9.5). Tegelijkertijd zijn er ook nieuwe investeringen gepland op het gebied van Groen (vervangingsinvesteringen kapitaalgoederen) en Spelen (Duurzame speeltoestellen), die de kapitaallasten in 2024 en verder verhogen. Meerjarig gezien lopen de kapitaallasten op van € 263.000 in 2025 tot € 328.000 in 2028. Tevens gaan we werken aan de herontwikkeling van de Kinderboerderij en de entree van het Weusthagpark. Dit leidt in 2024 tot een nadeel van € 29.000 ten opzichte van 2023. Meerjarig zullen de kapitaallasten tot een groter nadeel leiden. Zie ook de Zomernota onderdelen 24-NB-5.5 A en B.

Risico's

Sporten staat onder druk. Landelijke trends laten zien dat er minder gesport wordt door jeugdigen. We zien een toename van schermtijd onder jongeren. Waardoor er minder tijd wordt gemaakt om te sporten en buiten te spelen. Tevens speelt de klimaatverandering ook hier een rol. Met name de buitensporten ondervinden hier hinder van. De omstandigheden zijn te nat, te droog of het is simpelweg te warm om te sporten.

Ook de vraag naar sport verandert. We zien een toename van commerciële partijen die sport en beweging aanbieden, waar veel mensen gebruik van maken. Zoals personal training, obstakel run, fitnesscentra en voor de jeugd de binnenspeeltuinen. De kosten hiervoor zijn aanzienlijk en niet voor iedereen betaalbaar. Ook zie je dat er gevraagd wordt naar afwisseling en combinaties, de ene dag volleybal, de andere keer judo in dezelfde sporthal. Dit heeft wel consequenties voor het verenigingsleven en het aantal leden en vrijwilligers van sportverenigingen. Mensen zijn steeds meer gericht op de individu en minder op het collectief. Het risico is dat de verenigingen zich onvoldoende kunnen aanpassen aan de verandering van vraag en daardoor verdwijnen.

Het betaalbaar houden van sport is een uitdaging. Het onderhoud en kosten aan sportaccommodaties van de gemeente wordt duurder. Laten we de verenigingen daarvoor betalen, dan kan het zijn dat sporten voor deelnemers duurder wordt (of onbetaalbaar). Sport kent ook een financieel risico's vanuit de fiscale systematiek. Afgelopen jaren ontvingen we een compensatie voor het BTW deel op sport gerelateerde kosten. De toekomst van deze compensatieregeling is onzeker.

Cultuur heeft zijn eigen risico's. Een uitdaging is het draagvlak om te investeren in cultuur. Kunst en cultuur wordt als iets bijzonders gezien en wordt bijvoorbeeld niet standaard meegenomen bij ontwikkelingen in de openbare ruimte. Het is vaak een sluitpost en daardoor kwetsbaar. Het risico is dat het langzaam verdwijnt als er onvoldoende aandacht voor is. Cultuur is het cement voor de samenleving en vervult een preventieve rol.

De grote culturele instellingen in Hengelo zijn in grote mate afhankelijk van subsidies. Er is sprake van een wederzijdse afhankelijkheid. Want voor de voorzieningen op het gebied van kunst en cultuur is de gemeente afhankelijk van deze partijen. We willen dat de publieke gelden goed besteed worden en bijdraagt aan de doelstelling van gemeente. Het risico van de subsidiegelden is dat de externe organisatie mogelijk onvoldoende wordt uitgedaagd in het zijn en blijven van een financieel gezonde organisatie en we meer kunnen sturen op zakelijk partnerschap van de organisaties en de gemeente.

5.2.6 Sociaal domein

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Luttkholt, Bruggink en Freriksen

Aanspreekpunt ambtelijk

T. Lantink, I. Beard en K. Webbink

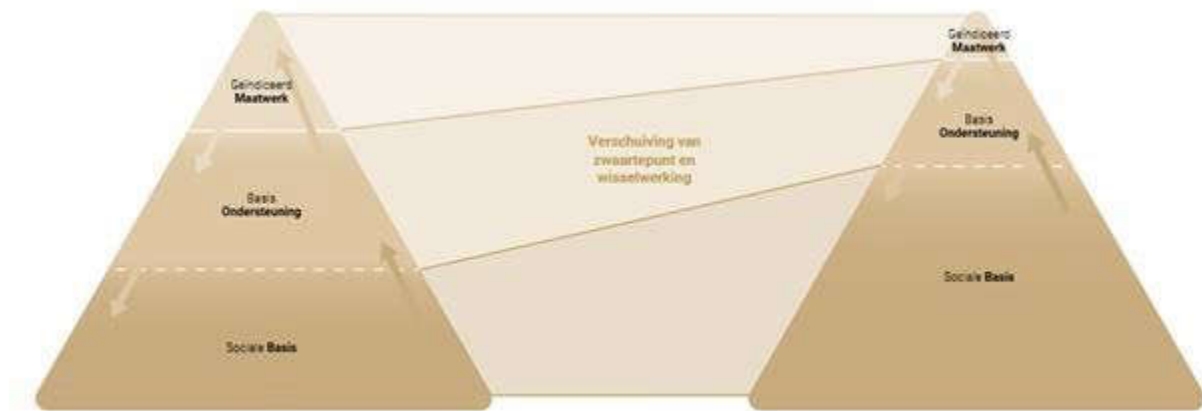
Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Als een inwoner om welke reden dan ook moeite heeft om zelfstandig mee te doen in de maatschappij, dan mag het op de overheid rekenen. Of dat nou tijdelijk is, voor altijd, of omdat iemand ouder wordt. De gemeente Hengelo ziet het als een belangrijke taak om Hengeloërs bij te staan als dat nodig is. Van huishoudelijke ondersteuning tot hulp bij schulden, van Regiotaxi tot zinvolle daginvulling.

De komende jaren gaat er wel het een en ander veranderen. Zoals aangegeven in de Strategische agenda gaan wij het sociaal domein anders organiseren. De veranderende behoeften van inwoners, de nieuwe doelgroepen (jong talent, jonge gezinnen) en de vergrijzing van onze samenleving vraagt hierom. Ook moet dit ervoor zorgen dat wij de komende jaren uitkomen met het budget dat wij hiervoor van het Rijk krijgen, zodat onze inwoners ook in de toekomst de ondersteuning kunnen krijgen die ze nodig hebben.

Centraal in de veranderingen staat het Nieuw Hengelo's Model, zoals verwoord in het 'Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo'. 2024 zal in het teken staan van verdere uitvoering van dit model, waaraan de volgende uitgangspunten ten grondslag liggen: normaliseren, preventie, wijkgerichte aanpak en nieuw zakelijk partnerschap. Een preventieve, integrale aanpak, dicht bij de inwoners. Met een sterke sociale basis en basisondersteuning waardoor de inzet vanuit de maatwerkvoorziening vermindert.

Schematisch ziet het Nieuw Hengelo's Model er zo uit:

Ook voor 2024 maken wij een uitvoeringsagenda transformatie sociaal domein. Zie bijlage 8.4 voor verdere informatie.

Regionale en landelijke context

De inrichting van het Hengelo's model sluit aan bij regionale en landelijke ontwikkelingen.

Hervormingsagenda jeugd

Het Rijk, zorgaanbieders, cliënten (vertegenwoordigers), professionals en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) stellen samen de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 op. Dit moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdstelsel. De VNG en het Rijk hebben na 1,5 jaar onderhandelen in april 2023 een financieel principeakkoord bereikt voor de Hervormingsagenda. Onderdeel van deze hervormingsagenda is de beoogde aanpassingen van de Jeugdwet en de Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO). Met de NvO maken gemeenten regionaal afspraken met partners over kwalitatief goede zorg, die aansluit bij behoeften

van jeugdigen, ouders en gezinnen.

Naast de hervormingsagenda loopt het landelijke programma 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' om de jeugdbeschermingsketen te vereenvoudigen. En zijn wij (boven) regionaal bezig met de om- en afbouw van de JeugdzorgPlus en de drie-milieus voorzieningen (voorzieningen waar jeugdigen verblijven, behandeling krijgen en scholing/ werk en vrijetijdsbesteding) naar kleinere groepen.

Wij zullen deze ontwikkelingen betrekken bij beleidsontwikkeling binnen en buiten het sociaal domein. Denk daarbij aan de uitwerking van het transformatieplan, waarin al een aantal onderdelen van de hervormingsagenda worden opgepakt. Maar ook het onderwijsbeleid, de GALA-SPUK en zelfs de omgevingsvisie zullen wij langs de lat van de hervormingsagenda leggen om het op elkaar te laten aansluiten.

Houdbaarheid Wet maatschappelijke ondersteuning

De gemeente Hengelo is in afwachting van de uitkomsten van het onderzoek naar de houdbaarheid van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Dit is een gezamenlijk onderzoek van Rijk en VNG. Dit onderzoek is van belang omdat er steeds meer complexere en domein overstijgende zorgvragen zijn. Er zijn zorgen over de functionele en financiële houdbaarheid van de Wmo 2015.

De Wmo is preventief op bestaande (Wet langdurige zorg en Zorgverzekeringswet) en nieuwe wetgeving (Wet versterking regie volkshuisvesting) en afspraken (Integraal zorgakkoord en het Programma Wonen, ondersteuning en zorg voor ouderen). Vanuit ons transformatieplan proberen wij hierop met een preventieve, integrale wijkgerichte aanpak alvast in te spelen.

Breed offensief Participatiewet en Participatiewet in balans

Van het wetsvoorstel 'Breed Offensief Participatiewet' zijn een aantal maatregelen al ingevoerd. De overige maatregelen zullen naar alle waarschijnlijkheid in 2024 ingevoerd worden. Met dit offensief stelt het kabinet maatregelen voor om meer mensen met een beperking aan een baan te helpen en aan het werk te houden.

Ook zal het programma 'Participatiewet in balans' naar verwachting in 2024 ingaan. Met dit programma wil de overheid de ervaren hardheid wegnemen door vertrouwen en menselijke maat als centrale begrippen te verankeren in (de uitvoering van) de wet. Hierdoor krijgen onze professionals meer handelingsvrijheid.

Waar nodig passen wij onze werkzaamheden in 2024 aan in lijn met bovenstaande ontwikkelingen.

Aanpak geldzorgen, armoede en schulden

Het Rijk streeft naar bestaanszekerheid. Daarom heeft de minister een plan van aanpak vastgesteld, dat landelijk wordt uitgerold. Concreet bevat de aanpak 44 acties, waar de gemeenten bij 19 acties de komende jaren nadrukkelijk een taak krijgen. Te denken valt aan: financiële educatie voor kinderen en jongeren; het versterken van vrijwilligers doordat vrijwilligers aangesloten zijn op de Nederlandse Schuldhulp Route. Hoewel niet alle acties nieuw zijn (een aantal acties wordt door de gemeente Hengelo al gedaan), moeten wij als gemeente nagaan of het lokale beleid nog steeds aansluit bij dit Rijksbeleid.

In relatie daarmee, blijven wij ook in 2024 inzetten op het voorkomen van energiearmoede (door informatie, advies en financiële ondersteuning). Dit laatste met middelen die wij hiervoor van het Rijk ontvangen. Daarvoor is de Wet energiearmoede 2023 opgesteld. Het is voornamelijk onduidelijk of deze wet ook in 2024 zal doorlopen.

Relevante beleidsnota's

- [Nota Handhaving Sociaal Domein](#) (2017)
- [Twents model inkoop maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp](#) (2017)
- Meerjarenplan gezondheid 'Gezond op de agenda' (2019)
- Lokale visie Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen na 2021 (2019)
- Notitie 'Een nieuwe focus op preventie in het sociaal domein Hengelo' (2019)
- 'Wonen en zorg in Hengelo', Opgaven voor 2019 -2025
- Uitvoeringsplan 'Eenzaamheid is iets om te delen' (2020)
- Regionaal plan van aanpak tegengaan dak- en thuisloosheid centrumgemeente Enschede
- Actieplan toegankelijkheid Hengelo (2020)
- Actieplan preventie jeugd (2020)
- [Beleidskader Armoede en Schulden 2021-2024 'Het taboe doorbreken'](#)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)
- Regiovisie aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2023-2026
- Voorbij de Regenboog, lhbti+-beleidsnotitie 2023-2026

Verbonden partijen

SamenTwente

SamenTwente is een GR voor de organisaties GGD (Gemeenschappelijke gezondheidsdienst), OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers.

SamenTwente is een organisatie voor en door de 14 Twentse gemeenten. Samen met de 14 Twentse gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

Portefeuillehoudersoverleg Arbeidsmarkt (samenwerking Wet SUWI)

De Twentse arbeidsmarkt is volop in beweging en vraagt om gezamenlijke investeringen zodat werkenden, werkzoekenden en werkgevers zich blijvend kunnen ontwikkelen en zo laten bijdragen aan de brede welvaart in Twente uitgedrukt in ons Bruto Twents Geluk. Vooruitlopend op de ingezette landelijke ontwikkelingen voor de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur, werken wij regionaal samen aan een perspectief voor de strategische agenda voor de komende jaren en een arbeidsmarktinfrastructuur die ons in staat stelt onze ambities goed uit te kunnen voeren.

SWB Midden Twente

De GR SWB Midden Twente is vanuit verlengd lokaal bestuur een publieke uitvoeringsorganisatie voor beschut werk, arbeidsontwikkeling en beheer van de openbare ruimte voor de gemeenten Borne, Hengelo en Hof van Twente. Met het Strategisch plan 2023–2027 heeft SWB in afstemming met de verbonden gemeenten een toekomstbestendige koers met bijpassende ambities bepaald.

Werkplein Twente

Werkplein Midden Twente is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Borne, Haakbergen, Hengelo, Hof van Twente, UWV en SWB op zowel het gebied van werkzoekendendienstverlening als op het gebied van werkgeversdienstverlening. Door middel van een gezamenlijke aanpak proberen we mensen met een WW-uitkering, bijstandsuitkering of arbeidshandicap aan een passende baan te helpen. Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt sluit het aanbod vanuit de bestanden steeds vaker niet (helemaal) aan bij de vraag van werkgevers. De werkzaamheden verschuiven om die reden meer van acquisitie naar het matchen van vraag en aanbod. En naar het ondersteunen van werkgevers op het terrein van een Leven Lang Ontwikkelen en inclusief personeelsbeleid en het aanboren van onbekend talent.

Stadsbank Oost Nederland

Samenwerkingsverband met 21 gemeenten voor de uitvoering van schuldhulpverlening. Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wsg) zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening aan onze inwoners, inclusief preventie en nazorg. Ons doel is mensen schuldenvrij te krijgen of hun schuldenlast beheersbaar te krijgen. De financieel-technische zaken op dit gebied, waaronder budgetbeheer en schuldregelen, zijn overgedragen aan de Stadsbank.

Uitvoeringsorganisatie Sociale zaken Borne, Hengelo, Haaksbergen

Voor de uitvoering van de Participatiewet werken wij samen met Borne en Haaksbergen. Naast de verstrekking van bijstand wordt ook uitvoering gegeven aan het re-integratiebeleid en armoedebeleid.

Centrumregeling Beschermd Wonen

Per 2025 worden gemeenten lokaal verantwoordelijk voor nieuwe cliënten uit hun eigen gemeente die zijn aangewezen op beschermd wonen. Wij hebben (tesamen met de andere regiogemeenten die nu nog onder de centrumgemeente Enschede vallen) besloten om de voorzieningen voor beschermd wonen bovenlokaal te blijven organiseren.

Wat willen we bereiken?

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelose samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft mantelzorg te verlenen (%)	43,2%(2019)						
	45,5%(2021)						
	47,3%(2022)						
	60,7%(2023)	47,3%	47,3%	47,3%	47,3%	47,3%	47,3%
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen (%)	53,7%(2019)						
	46,6%(2021)						
	50,3%(2022)						
	48%(2023)	50,3%	50,3%	53,7%	54,0%	54,0%	54,0%

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam

Beleidsindicatoren ¹	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage van de Hengelose volwassenen (18-65 jaar) dat aangeeft vaak eenzaam te zijn (%)	2,8%(2021)						
	5,0%(2022)						
	3,9%(2023)	5,0%	3,5%	3,5%	3,3%	3,0%	2,8%
Percentage van de Hengelose ouderen (65+) dat aangeeft vaak eenzaam te zijn (%)	1,7%(2021)						
	1,9%(2022)						
	2,0%(2023)	1,9%	1,7%	1,9%	1,8%	1,7%	1,7%

¹ Voor de meting van eenzaamheid wordt doorgaans de tweejaarlijkse gezondheidsverkenning van de GGD gebruikt. Dit geeft hogere percentages aan. De gegevensbron van deze indicator is het Hengelo Panel/ WSJG, dat wij jaarlijks uitvragen. De wijze van uitvragen maakt dat er andere percentages uitkomen.

6.2 Meer inwoners in Hengelo redden zichzelf, waar nodig met ondersteuning van de gemeente

6.2.1 Minder inwoners hebben problematische schulden

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting: ¹			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal verwijzingen van Budget Alert naar de Stadsbank in een jaar (aantal)	143(2019)	60	130	130	130	130	130
Percentage verwijzingen voor schuldhulp naar Stadsbank als deel van de totale aanmeldingen voor schuldhulp per jaar in Hengelo (%)	24,0%(2019)	12,0%	21,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%

¹ Deze aantallen en percentage kunnen hoger uitvallen als gevolg van de energiecrisis/ inflatie (koopkrachtdaling).

6.2.2 Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid

Beleidsindicatoren ¹	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage huishoudens in Hengelo met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (%)	14,9%(2020)	14,9% (2021)	14,9%	14,9%	14,9%	14,9%	14,9%
Aantal Hengelose kinderen (18-) in een gezin met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (aantal)	1.605(2020)	1.605 (2021)	1.605	1.605	1.605	1.605	1.605
Percentage huishoudens met een inkomen tot 120% van het minimuminkomen dat gebruik maakt van één of meer minimaregelingen (%)	50,0%(2020)	55,0%	55,0%	60,0%	65,0%	65,0%	65,0%

¹ De leverancier van de benchmark van deze indicatoren is vorig jaar gestopt. Op dit moment maken wij afspraken met een nieuwe leverancier. Beide maken gebruik van CBS cijfers, waarvan 2021 de meest recente zijn.

6.2.3 Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage bijstandsgerechtigden dat in een jaar is uitgestroomd naar betaald werk als deel van het totale aantal bijstandsgerechtigden aan het eind van dat jaar (%) ¹	11,6%(2019) 11,0%(2020)	8,3%	11,1%	9,3%	9,8%	10,3%	10,8%
Percentage re-integratietrajecten dat tot uitstroom naar betaald werk (deeltijd of voltijd) heeft geleid als deel van het totale aantal re-integratietrajecten (%)	19,9%(2019) 16,2%(2020)	7,0%	16,6%	16,7%	16,8%	16,8%	16,8%
Aantal personen dat betaald werk verricht met een loonkostensubsidie (aantal)	179(2019) 199(2020)	274	245	351	376	389	400

¹ Deze indicator is conjunctuur gevoelig. De percentages bewegen mee met de lange termijn raming (Macro Economische Verkenning CPB).

6.2.4 Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden¹

¹ Algemene voorzieningen zijn voorzieningen, die voor onze inwoners vrij toegankelijk zijn. Dat wil zeggen dat ze geen toestemming van ons nodig hebben om er gebruik van te maken. Algemene voorzieningen kunnen collectief (soms doelgroep gericht) en individueel zijn en zijn altijd voorliggend dan wel aanvullend.

Voorbeelden van algemene voorzieningen die door de gemeente worden gefinancierd zijn de jongerensoos, (ouderen)sociëteiten, prenatale voorlichting, taallessen, maatschappelijk werk, ouderenadviseur, jeugdgezondheidszorg en begeleide omgangsregeling (voor ouders in scheiding).

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage inwoners dat aangeeft in de afgelopen 12 maanden actief deelgenomen te hebben aan georganiseerde activiteiten bij organisaties, zoals Wijkkracht, sportverenigingen, culturele instellingen, jongerencentra, etc. (%)	68,1%(2019) 55,1%(2021) 63,6%(2022) 69,4%(2023)	63,6%	68,1%	70,0%	72,5%	72,5%	72,5%

6.2.5 Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun levenssituatie¹

¹ Maatwerkvoorzieningen zijn voorzieningen die niet vrij toegankelijk zijn. Het gaat dan om collectieve en individuele (maatwerk)voorzieningen waarvan wij als gemeente vinden dat wij er toestemming voor moeten verlenen. Omdat het specialistische zorg is of omdat het een hele dure zorgvorm is. Maatwerkvoorzieningen die wij financieren zijn bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, dagbesteding, hulpmiddelen, vervoer, ambulante jeugdhulp, pleegzorg of residentiële hulp.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage Hengelose jeugdigen tot 18 jaar dat geïndiceerde jeugdhulp krijgt, t.o.v. het totaal aantal jeugdigen tot 18 jaar (%).	12,6%(2019) 11,5%(2020) 11,4%(2021)	14,2%	12,0%	11,9%	11,8%	11,7%	11,6%
Percentage Hengelose inwoners van 18 tot 65 jaar dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt, t.o.v. het totaal aantal inwoners van 18 tot 65 jaar (%).	7,1%(2019)	6,7%	7,0%	6,9%	6,8%	6,8%	6,8%
Percentage Hengelose inwoners van 65 jaar en ouder dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt, t.o.v. het totaal aantal inwoners van 65 jaar of ouder (%).	7,1%(2019)	10,8%	7,0%	6,9%	6,8%	6,8%	6,8%

6.2.6 Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage gebruikers van re-integratievoorzieningen dat tevreden is over het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject (%) ¹	6,5(2018)	7,3	6,7	7,3	7,3	7,3	7,3
Percentage gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo dat één of meer positieve effecten van de voorziening ervaart (%) ²	77%(2019)	86,0%	77,0%	77,0%	77,0%	77,0%	77,0%
Percentage gebruikers van geïndiceerde jeugdhulp dat één of meer positieve effecten van de hulp ervaart (%)	97%(2019)	88,0%	97,0%	97,0%	97,0%	97,0%	97,0%

1 Het betreft hier de gemiddelde waardering van het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject zoals gemeten in het Klanttevredenheidsonderzoek van 2018.

2 Aan gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo wordt gevraagd in hoeverre zij door de ondersteuning die zij krijgen (a) beter de dingen doen die zij willen doen, (b) zich beter redden en (c) een betere kwaliteit van leven hebben (maatschappelijke effecten).

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelose samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving

- In 2024 start de derde groep inburgeringsplichtigen die vallen onder de nieuwe wet inburgering 2021 aan hun traject. In 2022 is de eerste groep inburgeringsplichtigen gestart en in 2023 de tweede groep. Bij een gemiddelde trajectduur van drie jaar, is dit de laatste groep die start en blijven wij vanaf 2024 steeds drie groepen inburgeringsplichtigen trajecten aanbieden.
- De gemeente Hengelo gaat met een aantal scholen en sportverenigingen in gesprek over het besteden van aandacht aan Lhbt+ binnen hun organisatie. Lhbt+ staat voor lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en interseksuele personen en de + staat voor overige seksuele en genderidentiteiten.
- Door te investeren in de sociale basis en mogelijkheden voor ontmoeten in de wijken (zie 6.2.4), stimuleren wij de betrokken van inwoners met (mensen in) hun wijk en de bereidheid zich hiervoor in te zetten.
- Wij besteden aandacht aan meer inclusieve communicatie in onze schriftelijke communicatie met inwoners. Bijvoorbeeld in de manier waarop wij inwoners aanschrijven (nu alleen als 'heer' of 'mevrouw').

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving

- De gemeente Hengelo zet in op preventie en het stimuleren van een gezonde leefwijze voor mantelzorgers door initiatieven die wij in het kader van de SPUK-GALA ontwikkelen, zoals valpreventie en het terugdringen van eenzaamheid. Zie 23-FP-7.1.
- Wij versterken de aandacht voor mantelzorgers van (beginnend) dementeren met specifiek aanbod, zoals de methode/ het format van een Odensehuis.
- Wij breiden het aanbod voor Jonge Mantelzorgers uit door het werven van gastgezinnen waar JMZ-ers een dagdeel per week opgevangen worden.
- Potentiële vrijwilligers die een bezoek aan Wijkkracht Vrijwilligerswerk Hengelo (WVH) brengen, gaan de deur uit met een concrete afspraak met minimaal 1 vrijwilligersorganisatie. Nadien neemt WVH contact op om te evalueren of de match is gelukt.
- Wij starten vanuit de Wijkhuizen een pilot om vrijwilligerswerk bij bezoekers onder de aandacht te brengen. Met hen wordt passend vrijwilligerswerk besproken. Bij 'koudwaterrees' biedt WVH aan mee te gaan naar een kennismakingsmatch. De pilot wordt eind 2024 geëvalueerd.
- Wij zetten specifiek in op ondersteuning van organisaties door trainingsaanbod en een grote vrijwilligersontmoetingsdag.

Met betrekking tot de indicatoren: Er is een landelijke tendens dat het aantal mantelzorgers dat per zorgvrager beschikbaar is, afneemt. Het percentage stabiel houden is daarom een uitdaging. Het percentage volwassenen dat aangeeft mantelzorg te verlenen is in Hengelo echter met 13,4% toegenomen (peilwaarde 2023 ten opzichte van 2022). De peilwaarde is afkomstig van het Hengelo Panel, dat in 2023 een veel lager aantal respondenten kende. Daarbij ligt de gemiddelde leeftijd van de respondenten hoog en weten wij dat onder ouderen een oververtegenwoordiging zit van mantelzorgers (zij zorgen vaak voor een partner).

Het percentage Hengelose volwassenen dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen fluctueert sinds 2020 (als gevolg van

Corona). Wij streven naar de waarde van vóór Corona. Landelijk is er een appel om meer uren en langer door te werken, wat een negatief effect heeft op het aantal vrijwilligers. Percentage stabiel houden is daarmee wel een uitdaging.

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam

- Met het versterken van de sociale basis en de benadering vanuit positieve gezondheid (die een betekenisvol leven centraal stelt), investeert de gemeente Hengelo in 2024 in het signaleren, bespreekbaar maken en aanpakken van eenzaamheid. Wij hebben aandacht voor meer bewustwording in en meer maatschappelijke initiatief vanuit de wijken.
- Wij maken een herstart met de geluksroute. Hiermee bereiken wij, aansluitend bij de benadering van positieve gezondheid, een grote groep inwoners van jong tot oud en van psychisch kwetsbaren tot mensen met een migratieachtergrond.
- Wij starten in 2024 met de uitvoering van het actieprogramma eenzaamheid, waarmee wij zullen aansluiten bij de landelijke aanpak "Eén tegen eenzaamheid".

Met betrekking tot de indicatoren: Wij hebben de streefwaarden iets bijgesteld en nemen langer de tijd om terug te komen op de percentages eenzaamheid zoals die waren in 2021.

6.2 Meer inwoners in Hengelo redden zichzelf, waar nodig met ondersteuning van de gemeente

6.2.1 Minder inwoners hebben problematische schulden

- Met inzet van de werkwijze van het Jongerenperspectieffonds biedt de gemeente Hengelo jongeren weer perspectief op een schuldenvrije toekomst (24-NB-6.1).
- Wij richten als pilot een geldbalie in, laagdrempelig en in de wijk, om het bereik te vergroten. Deze preventieve interventie voorkomt grotere financiële problematiek en mogelijk verdere escalatie (bijvoorbeeld het inzetten van basis- of maatwerkondersteuning).

Met betrekking tot de indicator: In 2022 zagen wij een verlaging van het aantal verwijzingen van Budget Alert naar de Stadsbank en het percentage verwijzigen schuldhulp naar de Stadsbank als deel van de totale aanmeldingen voor schuldhulp per jaar. Ook voor 2023 verwachten wij een lager aantal en percentage ten opzichte van de streefwaarden. Toch passen wij de streefwaarden niet aan. Wij zien namelijk ontwikkelingen waardoor wij verwachten dat beide vanaf 2024 weer omhoog zullen gaan. Enerzijds door de halvering van de saneringstermijn waarop mensen nu hebben afgewacht om in de schuldsanering te gaan, anderzijds de gevolgen van de energiecrisis en de inflatie.

6.2.2 Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid

- De gemeente Hengelo wil het gebruik van de minimaregelingen vergroten. Dit doen wij door de nieuwe doelgroep, die in beeld is gekomen door het verstrekken van de energietoeslag, te wijzen op de regelingen.
- Naar aanleiding van de evaluatie van het beleidskader 'Armoede en schulden 2021-2024' en het transformatieplan gaan wij de minima middelen vanaf 2024 mogelijk op een andere wijze inzetten. Daarbij betrekken wij de middelen die het Rijk naar alle waarschijnlijkheid beschikbaar stelt. Daarover komen wij nog bij de gemeenteraad terug.

Met betrekking tot de indicatoren: Wij maken hierbij gebruik van cijfers van het CBS en die lopen altijd achter. De meest recentere cijfers dateren uit 2021. Daarom handhaven wij vooralsnog de streefwaarden zoals eerder vastgesteld.

6.2.3 Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan

- Door toename van GGZ problematiek bij jongeren zetten wij in op samenwerking met GGZ- en onderwijspartners en deskundigheidsbevordering van professionals.
- Vanuit de visie op Werk en inkomen gaan wij in 2024 aan de slag met de beoogde transformatie. Dat wil zeggen dat wij inwoners zo snel mogelijk naar werk of participatie begeleiden, waarbij wij werk zien als een voorliggende voorziening voor inkomen, dagbesteding of zorg (Werk Eerst). Ook optimaliseren wij de ketensamenwerking om ons reïntegratie-instrumentarium effectiever in te zetten en gaat onze aandacht uit naar het ontwikkelen van arbeidspotentieel van onze inwoners.

- Het nieuwe strategische plan van SWB Midden Twente, met daarin de koers en ambities voor de komende jaren, blijft van ons als gemeente vragen dat wij inzicht hebben in onze doelgroep. Evenals een visie, keuze en intensieve samenwerking op het gebied van in- en uitstroom.
- Wij optimaliseren in samenwerking de keten UWV-Uitvoeringsorganisatie-SWB-Werkplein om ons re-integratie-instrumentarium effectiever in te zetten en betere matches naar werk te kunnen maken.

Met betrekking tot de indicatoren: Naar aanleiding van recente metingen stellen wij het percentage bijstandsgerechtigden dat in een jaar is uitgestroomd naar betaald werk als deel van het totale aantal bijstandsgerechtigden aan het eind van dat jaar, naar beneden bij. Ons bijstandsbestand bestaat namelijk voor een steeds groter deel uit inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Wij streven er wel naar dit weer langzaam te laten oplopen en zetten daar vanuit de transformatie ook op in.

Het percentage re-integratietrajecten dat tot uitstroom naar betaald werk (deeltijd of voltijd) heeft geleid als deel van het totale aantal re-integratietrajecten, laten wij vooralsnog ongemoeid. Wij hebben op dit moment onvoldoende zicht op deze gegevens.

6.2.4 Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden

- Wij onderzoeken in 2024 de inrichting van stedelijke teams in het onderwijs voor integrale ondersteuning aan de oudere jeugd (en hun omgeving). Deze sluiten het beste aan bij de leefwereld en ontwikkelingsfase van de jongere, voor wie de wijk niet langer het 'speelveld' is.
- Wij investeren in een sociale basis infrastructuur, zodat mensen laagdrempeling kunnen werken aan gezondheid in hun wijk. Daarbij is het van essentieel belang dat het netwerk rond inwoners goed samenwerkt, zowel formeel als informeel. Dit stimuleren wij door het inrichten en uitbreiden van leernetwerken, waarin expliciet plaats is voor de inwoners en hun leefwereld.
- In 2024 leggen wij meer nadruk op het creëren van mogelijkheden tot ontmoeting in de wijken (zowel online als offline). Waarbij wij gericht aandacht hebben voor plekken waar inwoners te vinden zijn (natuurlijke vindplekken).
- Wij zetten onder andere verder in op een uitbreiding van activiteiten en doelgroepen in de Wijkhuizen. Waarbij wij de effecten van de Wijkhuizen (in relatie tot de gewenste transformatie) en de aansluiting ervan in de wijken monitoren. Ook met het oog op de verwerving van zorg- en welzijnsdiensten per 2025. Wij kijken daarbij hoe de voorliggende GGZ-voorziening "Bij Mozart" kan aansluiten bij de Wijkhuizen.
- Ook investeren wij in de openstelling van de wijkcentra en Wijkhuizen (in het weekend en in de avonden). Daardoor ontstaan zowel voor de inwoners als partners meer mogelijkheden elkaar te ontmoeten, activiteiten te organiseren en ondersteuning te bieden.
- Door het wijkcentrum Slangenbeek toekomstbestendig te verbouwen (24-NB-6.2) kunnen wij in die wijk ontmoeten en activiteiten op het gebied van sport, cultuur en welzijn met elkaar verbinden. Daarmee kunnen wij ook de basisondersteuning beter (in geschikte ruimtes) organiseren. Om die reden voeren wij ook een haalbaarheidsonderzoek uit naar vervanging van de school en sportzaal in Beckum door een Multi Functionele Accommodatie (MFA) (24-NB-6.10).
- In het verstevigen van de sociale basis past het ondersteunen van bewonersinitiatieven zoals het organiseren van activiteiten door inwoners. De gemeente Hengelo faciliteert bewonersinitiatieven en andere maatschappelijke initiatieven. Een van de initiatieven komt van inwoners bij woon-zorglocatie De Windhoek (24-NB-6.7).
- Op wijkniveau bouwen wij in 2024 aan een meer kleinschalig en fijnmazig beeld van wat voorhanden is aan informatie, diensten en activiteiten in de wijken/ buurten. Zie 24-NB-6.5.
- Wij gaan gemeentelijke medewerker met klantcontacten in 2024 gericht bijscholen op het herkennen van inwoners met zorgwekkend of afwijkend psychisch gedrag. Om zo goed mogelijk te kunnen inschatten welke ondersteuning zij nodig hebben.
- Vanuit het Actieplan Toegankelijkheid start de gemeente Hengelo in 2024 met een nulmeting openbare ruimte; hoe toegankelijk is de openbare ruimte? Deze zal zich toespitsen op de binnenstad van Hengelo. Zie 24-NB-6.9.

Met betrekking tot de indicator: Door uitvoering van het transformatieplan verwachten wij dat deze percentages zullen oplopen. Voorwaarde is wel dat voorzieningen uiteindelijk betaalbaar en toegankelijk blijven.

Vanuit het transformatieplan bouwen wij aan de stuurinformatie om de gewenste beweging van de transformatie in beeld te brengen. Wij verwachten van daaruit dat wij in de loop van 2024 een of meerdere indicatoren zullen toevoegen aan deze beleidsdoelstelling.

6.2.5 Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun leefsituatie

- In 2024 geeft de gemeente Hengelo invulling aan het Toekomstscenario jeugd en gezinsbescherming ter verbetering en vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen (24-NB-6.2). Dit doen wij regionaal en samen met de partners in de keten.
- Wij evalueren het effect van de inzet van Powerful Ageing bij inwoners, die vanwege een fysieke belemmering een Wmo voorziening aanvragen, en passen dit waar nodig aan. Dit is een methodiek van reablement waarin samen met de inwoner gewerkt wordt aan herstel van zijn of haar leven en zelfredzaamheid (en tegen eenzaamheid). Wij zijn hiermee gestart in het kader van de transformatie.
- Vanaf 2024 starten de nieuwe contracten met aanbieders Huishoudelijke ondersteuning. Daarmee stappen wij over van resultaatgerichte financiering naar p x q financiering. Hiermee voldoen wij aan de juridische voorwaarden zoals gesteld door de Centrale Raad van Beroep. Ook biedt het meer mogelijkheden om aan te sluiten bij inzet van reablement.
- Wij zullen in 2024 nieuwe afspraken maken met aanbieders van zorg- en welzijnsdiensten per 1 januari 2025. Regionaal (voor de meeste vormen van jeugdhulp) en lokaal (voor de meeste vormen van maatschappelijke ondersteuning en reïntegratie). Wij werken daarbij toe naar minder aanbieders, een gedeelde verantwoordelijkheid op de kosten en het onderzoeken en toetsen van aanbieders aan de voorkant van het inkoopproces (om zorgfraude tegen te gaan). Een deel van de voorzieningen zullen dan niet langer onder de maatwerkvoorzieningen vallen.
- Wij geven uitvoering aan de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (WAMS) die in 2024 in werking treedt. Deze wet verankert de coördinerende taak van het college van B en W als het gaat om hulp aan kwetsbare mensen.
- In 2024 zet de gemeente Hengelo sterk in op het realiseren van huisvesting voor kwetsbare inwoners (statushouders, ouderen, jongvolwassenen, inwoners met GGZ of LVB problematiek etc.). Wij zien een toename van inwoners met meervoudige en complexe problematiek en in de toekomst minder beschikbare plekken in de 24-uurs zorg. Daarom onderzoeken wij met onze partners hoe ondersteuning bij complexe problematiek innovatief in de wijken georganiseerd kan worden. De huidige opgaven uit de notitie 'wonen en zorg in Hengelo 2019-2025' herijken wij naar aanleiding van bovenstaande ontwikkelingen. En wij vertalen de huidige regionale opgaven door naar lokaal.
- Vanuit het nationaal actieplan dakloosheid "Eerst een thuis" maken wij in 2024 regionaal (met centrumgemeente Enschede) een plan van aanpak met inzet van ervaringsdeskundigheid. Lokaal sturen wij op betere signalering van (dreigende) dakloosheid in de wijken.

Met betrekking tot de indicator: Deze percentages zullen lager uitvallen als gevolg van uitvoering van het transformatieplan. Ook hier verwachten wij dat de nieuwe stuurinformatie zal leiden tot een toevoeging van een of meerdere indicatoren. Ook verwachten wij dat de ontwikkeling van de basisondersteuning leidt tot extra of aangepaste beleidsdoelstellingen.

6.2.6 Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

- Vanuit het transformatieplan zetten wij positieve gedragsbeïnvloeding in om inwoners en partners die voornemens zijn een dienst of product van de gemeente af te nemen, een afweging te laten maken. Hebben ze het product of dienst daadwerkelijk nodig? Of zijn er ook andere, oplossingen mogelijk zijn. Een groter bewustzijn helpt ook bij het accepteren van besluiten om minder, andere of geen dienstverlening in te zetten.
- Om de effecten van de veranderingen binnen het sociaal domein (transformatieplan) op onze inwoners goed te monitoren, gaan wij de tevredenheid van de inwoners over de voorzieningen eenduidiger en intensiever meten.

Met betrekking tot de indicatoren: Wij realiseren ons dat de keuzes die wij in het transformatieplan maken onze inwoners raken. Hoewel wij oog houden voor de menselijke maat, aandacht hebben voor een warme overdracht van inwoners die nu ondersteuning ontvangen en maatwerkondersteuning behouden voor kwetsbare inwoner, zullen zij de veranderingen zeker merken. De ondersteuning valt niet weg, maar wordt waarschijnlijk wel anders. Dit kan gevolgen hebben voor de tevredenheid. Daarom handhaven wij de eerder gestelde streefwaarden.

Wat blijven we doen?

In deze paragraaf beschrijven wij ook de activiteiten die (in het kader van de transformatie) in gang zijn gezet en die wij in 2024 voortzetten en/of doorontwikkelen.

Ondersteuning jeugd en kwetsbare gezinnen

- Wij ontwikkelen het preventieteam jeugd verder door. Daarin werken de Schoolzorgondersteuners (SZO), Praktijkondersteuners huisartsen jeugd (POH-jeugd) en Sociaal activeringsmakelaar (SAM) samen. Centraal daarbij staan de uitgangspunten van ons transformatieplan. Zie 23-FP-6.3.
- Wij zetten de pilot Jeugdhulpteams (JHT) op school voort tot en met juli 2025 en ontwikkelen het samen verder met het onderwijs en de jeugdhulppartners. Daarbij versterken wij de sociale basis en/of de zelfredzaamheid van leerlingen en gezinnen. Zie 23-FP-6.2.
- De gemeente Hengelo blijft werken met Toekomstplannen voor jongvolwassenen (vanaf 16 jaar). Wij gaan dit uitbreiden en verder implementeren met onze partners. Om de instroom in wonen en verblijf te voorkomen.
- Wij evalueren de gerealiseerde woonvoorzieningen voor jongvolwassenen aan de Korenbloemstraat en Sportlaan Driene en onderzoeken of het huidige aanbod toereikend is voor deze doelgroep en welke alternatieven nodig zijn.
- Wij organiseren en faciliteren meerdere acties en activiteiten met onze subsidiepartners om jongeren in een vroegtijdig stadium te kunnen helpen. Denk daarbij aan de (groeps)bijeenkomsten en trainingen vanuit de GGZ voor voor kinderen van ouders met psychiatrische problematiek (KOPP) en jongeren met depressieve klachten (GRIP op je DIP). Of aan het spreekuur van samenwerkende partijen op het C.T. Stork-college.
- Wij indiceren voor de inzet van jeugdhulp en voeren regie waar nodig. Daarbij blijven wij, op basis van verschillende analyse(s) op de informatie uit ons dashboard, gericht sturen op eerdere en betere uitstroom en afschaling uit de geïndiceerde jeugdhulp.
- Wij kopen in en subsidiëren jeugdhulp (vrijwillig en gedwongen), lokaal, regionaal en bovenregionaal.
- Wij voeren lokaal contractmanagement uit en ondersteunen de regionale contractmanagers.
- Wij blijven complexe gezinnen ondersteunen, via onze wrap-aroundcare aanpak.
- Wij werken aan een aantal (boven)regionale opgaven in de jeugdhulp, zoals onder andere de af- en ombouw van residentiële voorzieningen, zoals de Jeugdzorg+ en de drie milieuvoorzieningen (voorziening dat verblijf, behandeling en school/ werk combineert) en aan de aanpak van de wachtlijstproblematiek.

Wmo, zorg en welzijn

- De gemeente Hengelo blijft vrijwilligers en mantelzorgers ondersteunen.
- Wij vragen aandacht voor signaleren van eenzaamheid (bij professionals in zorg en welzijn, vrijwilligers en inwoners maar ook bij bedrijven en winkeliers) en gebruiken (social) media om te werken aan bewustwording daarover.
- Wij subsidiëren organisaties, om ervoor te zorgen dat onze inwoners dicht bij huis op een laagdrempelige manier kunnen aankloppen voor diverse vormen van ondersteuning, ontmoeting en het organiseren van activiteiten. Wij sluiten zoveel mogelijk aan bij het gewone leven.
- Wij indiceren voor de inzet van Wmo-ondersteuning en voeren regie waar nodig. Daarbij blijven wij gerichte sturen op het beperken van de instroom en op een eerdere en betere uitstroom.
- Wij kopen in en subsidiëren Wmo-ondersteuning (en hulpmiddelen), lokaal en regionaal. Vanaf 2025 zal dit veranderen.
- Daarbij blijven wij lokaal en regionaal investeren in onderzoek en toetsing van aanbieders om zorgfraude tegen te gaan. Vanaf 2024 doen wij dit met het Kwaliteits en integriteitsinstrument Twente (KIT). Waar mogelijk zetten wij in op het daadwerkelijk terugvorderen van niet of verkeerd besteedde zorgmiddelen.
- Wij voeren lokaal contractmanagement uit en ondersteunen de regionale contractmanagers.
- Wij blijven vervoersoplossing bieden in de regio wanneer gebruik openbaar vervoer niet meer kan; het gaat daarbij om incidenteel vervoer (voormalige Regiotaxi) en structureel vervoer (van en naar dagbesteding, jeugdvervoer en leerlingenvervoer). Ook stimuleren wij onze inwoners gebruik te maken van diensten zoals Reismaatje, Voor Elkaar Pas (VEP), Noaberhopper, ANWB automaatje, etc.
- In samenwerking met onze partners blijven wij inzetten op voldoende, geschikte en betaalbare huisvesting voor kwetsbare inwoners en zorgen daarbij voor de benodigde zorg en ondersteuning (uitvoering 'wonen en

zorg in Hengelo 2019-2025'). Daarbij spelen we ook in op de eisen die aan gemeenten in het kader van de Wet Versterken Regie op de Volkshuisvesting zullen gaan gelden.

- Met het oog op de decentralisatie van het beschermd wonen (waarvan de ingangsdatum vooralsnog niet zeker is) blijven wij ons inzetten om de instroom in beschermd wonen te voorkomen en meer in te zetten op nieuwe woonoplossingen (in wijken) voor de doorstroom en uitstroom van cliënten.
- Wij blijven lokaal en regionaal inzetten op een sluitende aanpak voor mensen met zorgwekkend gedrag, samen met onze ketenpartners. En op de regionale streettriage, waarbij wij in 2024 gaan onderzoeken of en hoe wij dit kunnen uitbreiden (qua ureninzet).

Werk, inkomen en schuldhulpverlening

- De gemeente Hengelo kent verschillende regelingen om gezinnen en mensen in armoede te ondersteunen, waaronder het kindpakket. Wij blijven ons inzetten om deze regelingen goed onder de aandacht te brengen, zodat de doelgroep er ook maximaal gebruik van kan maken.
- Aanbieden van de collectieve zorgverzekering voor inwoners met een laag inkomen.
- Schuldhulpverlening blijft voor iedere inwoner van de gemeente Hengelo laagdrempelig en toegankelijk met BudgetAlert als de toegang tot schuldhulpverlening. Daarbij blijven wij inzetten op vroegsignalering.
- Wij blijven ons inzetten om meer grip te krijgen op de kwaliteit en kosten van beschermingsbewind.
- Wij ondersteunen de gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire.
- Wij blijven samenwerken binnen het Werkplein Midden Twente als onderdeel van het Werkplein Twente, om mensen uit verschillende bestanden (deels) aan het werk te helpen. Ook bij een aanvraag voor een Wmo-voorziening of jeugdhulp gaan wij kijken naar mogelijk arbeidspotentieel.
- Wij blijven bijstand verstrekken aan inwoners van Hengelo die niet over voldoende middelen beschikken om in de noodzakelijke algemene kosten van het bestaan te kunnen voorzien.
- Wij continueren de samenwerking met de gemeenten Borne en Haaksbergen binnen de Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen.
- Wij kopen workshops, participatietrajecten en re-integratietrajecten in voor bijstandsgerechtigden en voeren die uit.
- Wij adviseren en faciliteren starters en zzp-ers via het ROZ, inclusief schuldhulpverlening.

Werken aan een inclusieve samenleving

- Wij bieden opvang en ondersteuning aan Oekraïners.
- Wij voeren regie op inburgering. Wij zorgen dat inburgeringsplichtigen (asielmigranten en gezinsmigranten) een plek binnen onze samenleving vinden; het liefst via werk. Dat doen wij door onder andere een brede intake, duale leerroutes en ondersteuning richting zelfredzaamheid en begeleiding gedurende het hele inburgeringstraject.
- Wij blijven uitvoering geven aan het Actieplan Toegankelijkheid. Daarbij komt het accent meer te liggen op werken aan bewustwording. Onder andere door aanwezigheid van de gehandicaptenraad in de bibliotheek waarmee wij toegankelijkheid naar de inwoners brengen en zij informatie en advies kunnen halen.
- Wij blijven zichtbaar aandacht besteden aan de positie van Lhbt+ personen en werken actief mee aan de Coming Out Dag op 11 oktober.
- Door op een wijkgerichte manier te investeren en samen te werken met inwoners en ondernemers, kunnen wij ontwikkelingen beter laten aanluiten op de leefwereld van onze inwoners. Zie 24-NB-6.3 en 24-NB-6.4.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Vershil 2024 - 2023
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-8.080	-5.294	16.440	1.110	-15.330	-10.036
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-6.432	-9.147	10.261	-	-10.261	-1.115
6.3 Inkomensregelingen	-20.423	-14.512	59.494	45.563	-13.931	581
6.4 WSW en beschut werk	-12.651	-13.084	12.666	-	-12.666	418
6.5 Arbeidsparticipatie	-5.761	-6.824	7.442	552	-6.890	-65
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-2.177	-3.538	3.730	18	-3.712	-174
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-22.983	-	-	-	-	-
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-26.080	-	-	-	-	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	760	-	-	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-3.887	-	-	-	-	-
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-	-10.379	12.495	1.052	-11.443	-1.064
6.71B Begeleiding (WMO)	-	-9.789	12.278	-	-12.278	-2.489
6.71C Dagbesteding (WMO)	-	-2.593	2.849	-	-2.849	-256
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-835	964	5	-959	-124
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-	-3.355	3.825	-	-3.825	-470
6.72B Jeugdhulp behandeling	-	-5.133	5.798	-	-5.798	-665
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-	-3.070	3.267	-	-3.267	-197
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	-1.081	1.491	325	-1.167	-86
6.73A Pleegzorg	-	-2.093	2.177	-	-2.177	-84
6.73B Gezinsgericht	-	-1.450	1.696	-	-1.696	-246
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	-	-4.425	4.924	-	-4.924	-500
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-	-6.598	6.892	-	-6.892	-295
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	-1.342	1.439	-	-1.439	-97
6.74C Gesloten plaatsing	-	-870	943	-	-943	-73
6.81A Beschermd wonen (WMO)	-	850	-	850	850	-
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-1.047	1.199	-	-1.199	-152
6.82A Jeugdbescherming	-	-2.480	2.590	-	-2.590	-110
6.82B Jeugdreclassering	-	-365	390	-	-390	-25
Totaal 6 Sociaal domein	-107.714	-108.455	175.254	49.476	-125.778	-17.323

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-15.330	-13.512	-13.567	-13.520
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-10.261	-9.754	-9.712	-9.373
6.3 Inkomensregelingen	-13.931	-13.803	-13.709	-13.707
6.4 WSW en beschut werk	-12.666	-12.150	-11.532	-10.737
6.5 Arbeidsparticipatie	-6.890	-6.833	-6.706	-6.661
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-3.712	-3.750	-3.791	-3.789
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-11.443	-11.482	-11.520	-11.519
6.71B Begeleiding (WMO)	-12.278	-12.374	-12.467	-12.471
6.71C Dagbesteding (WMO)	-2.849	-2.901	-2.953	-2.952
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-959	692	5.114	5.107
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-3.825	-3.857	-3.912	-3.912
6.72B Jeugdhulp behandeling	-5.798	-5.816	-5.969	-5.969
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-3.267	-3.339	-3.390	-3.390
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-1.167	746	1.227	1.237
6.73A Pleegzorg	-2.177	-2.195	-2.214	-2.214
6.73B Gezinsgericht	-1.696	-1.701	-1.706	-1.706
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	-4.924	-4.982	-4.989	-4.989
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-6.892	-6.967	-7.153	-7.153
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-1.439	-1.442	-1.569	-1.569
6.74C Gesloten plaatsing	-943	-956	-968	-968
6.81A Beschermd wonen (WMO)	850	-	-	-
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-1.199	-1.295	-1.393	-1.393
6.82A Jeugdbescherming	-2.590	-2.617	-2.644	-2.644
6.82B Jeugdreclassering	-390	-390	-390	-390
Totaal 6 Sociaal domein	-125.778	-120.679	-115.913	-114.683

Financiële toelichting

Wijziging Iv3 en de invloed hiervan op de presentatie van bovenstaande financiële tabellen

Informatie voor Derden (Iv3) is een informatiesysteem waarin staat welke financiële informatie gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen moeten verstrekken. De afnemers van deze financiële informatie zijn onder meer de financiële toezichthouder, de Europese Unie, het ministerie van BZK en het CBS.

De Iv3 uitvraag op het gebied van o.a. Wmo, jeugd en schuldhulpverlening was tot 2022 vrij grofmazig, waardoor vergelijk en trends moeilijker te duiden waren. In 2023 is, op verzoek van diverse ministeries, meer detail aangebracht in deze indeling waarbij de taakvelden uit bovenstaande tabel zijn aangepast. Deze aanpassing betreft alleen een technische aanpassing, die in Hengelo in de 1e verzamelwijziging op de Beleidsbegroting 2023-2026 is doorgevoerd. Hierdoor zijn de cijfers uit de kolom saldo rekening 2022 niet één op één vergelijkbaar met de kolommen saldo begroting 2023 en verder.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (€ 10.036.000 nadeel)

- Voor de noodopvang van vluchtelingen maken wij noodzakelijke kosten die door het Rijk met diverse regelingen worden vergoed. Deze vergoedingen besteden wij onder andere aan opvanglocaties, leefgeld en onderwijs. In 2023 verwachten wij vooralsnog meer te ontvangen (€ 18 miljoen) dan uit te gaan geven (€ 11 miljoen). Bij de Zomernota (23-FP-6.7) hebben wij daarom voorgesteld het voorlopige saldo 2023 (€ 7 miljoen) toe te voegen aan de Reserve Vluchtelingen. Daarnaast ramen wij ook voor 2024 vast een eerste onttrekking van € 1,5 miljoen. Dit betreft nadrukkelijk een eerste onttrekking vanwege het moeilijk voorspelbare karakter van deze geldstromen. Wij monitoren deze geldstromen actief en stellen bij wanneer nodig. Ten opzichte van de begroting 2023 betekent dit voor 2024 in programma 6 een incidenteel nadeel van € 8,5 miljoen. (De reserve mutaties lopen via programma 9 en daar leidt bovenstaand tot een voordeel van € 8,5 miljoen.)
- Op de wijkwelzijnsvoorzieningen zien wij een nadelig verschil van € 476.000 dat ontstaat door een aantal initiatieven in de Zomernota. Het (mogelijk) realiseren van een MFA in Beckum (24-NB-6.10), het faciliteren van het inwonersinitiatief De Windhoek (24-NB-6.7) en de verbouwing van wijkcentrum Slangenbeek (24-NB-6.8).
- Voor de jaren 2024 tot en met 2026 is ingezet op strategische adviescapaciteit binnen het sociaal domein om toekomstbestendig te kunnen blijven adviseren op de opgaven die op ons afkomen. De inzet van de adviseur maatschappelijk vastgoed ad. € 100.000 (24-NB-6.4) komt vooralsnog terecht op taakveld 6.1.
- In het kader van Wijkgericht werken/versterken leefbare wijken is in de Zomernota (24-NB-6.5) een incidenteel budget aangevraagd van € 279.000 voor 2024 om o.a. uitvoering te geven aan twee experimenten. Daarnaast is de tijdelijke invulling van 2 stadsdeelregisseurs in de Zomernota omgezet naar structurele invulling (24-NB-6.3), dit leidt tot een nadeel van € 242.000 vanaf 2025.
- In de Zomerbrief 2022–2026 (22-ZB-6.1) hebben wij de budgetten voor kinderopvang sociaal medische indicatie bijgesteld. Het meerjarig perspectief groeit mee met € 50.000 per jaar, vooralsnog tot en met 2027.
- De pilot BSO+ is tot en met 2024 incidenteel bekostigd vanuit de middelen onderwijsachterstandenbeleid. Dit is vanaf 2025 niet meer mogelijk, daarom is via de Zomernota (23-FP-6.1) € 150.000 structureel opgenomen voor de pilot BSO+.
- De middelen vanuit de nieuwe brede spuk voor de uitvoering GALA en Sportakkoord II (23-FP-7.1) zijn budgetneutraal opgenomen in de begroting. Hierin zitten echter ook de middelen voor de Brede Regeling Combinatiefunctionarissen (BRC) die voorheen via de algemene uitkering werden verdeeld. Dit betekent een voordeel van € 380.000 binnen programma 6 vanaf 2025 en eenzelfde nadeel binnen programma 9 (23-FP-9.3).
- Om uitvoering te kunnen geven aan het Actieplan Toegankelijkheid is in de Zomernota voorgesteld de incidentele dekking van personele inzet om te zetten naar structurele middelen (24-NB-6.9).
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en het actualiseren van de toerekening van uren (inclusief ontwikkelteam Transformatieplan).

6.2 Wijkteams (€ 1.115.000 nadeel)

- Het preventieteam jeugd is een wezenlijk onderdeel van het Nieuw Hengelo's Model. In de Zomernota (23-FP-6.1) zijn de benodigde structurele investeringen voor o.a. het preventieteam gecorrigeerd. De extra benodigde investering bedraagt € 262.000 structureel. Daarnaast is er sprake van een verschuiving

vanuit taakveld 6.72d naar 6.2, dit betreft het reeds opgenomen investeringsbedrag ad. € 208.000 vanuit het Transformatieplan.

- Voor een gedeelte van het preventieteam is de incidentele dekking omgezet naar structurele dekking (23-FP-6.3), onder andere voor de sociaal activeringsmakelaar (SAM), schoolzorgondersteuning (SZO) en de coördinator van het preventieteam. Dit betekent een uitzetting van € 253.000 in 2024 oplopend tot € 300.000 structureel.
- Voor de uitvoering van de Wmo is tijdelijk en structureel extra formatie benodigd met het oog op tijdige afhandeling en juiste beoordeling van aanvragen voor zorg en ondersteuning (23-FP-6.11). Dit zorgt voor een nadelig effect van € 80.000.
- Voor de jaren 2024 tot en met 2026 is ingezet op strategische adviescapaciteit binnen het sociaal domein om toekomstbestendig te kunnen blijven adviseren op de opgaven die op ons afkomen (24-NB-6.4). Hiervan komt het grootste gedeelte van deze inzet terecht op taakveld 6.2 (€ 339.000).
- In 2024 nemen wij deel aan de pilot Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming (24-NB-6.2), hiervoor is incidenteel € 178.000 benodigd.
- Binnen dit taakveld wordt een gedeelte van de bijdrage aan SamenTwente verantwoord. Zoals in de Zomernota (23-FP-9.21) toegelicht is de bijdrage geïndexeerd en hebben ook enkele voordelige herstelmutaties plaatsgevonden. Daardoor ontstaat binnen dit taakveld een voordeel van € 115.000 in 2024 aflopend naar € 45.000 structureel.
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en het actualiseren van de toerekening van uren.

6.3 Inkomensregelingen (€ 581.000 voordeel)

- Wij ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering voor de bekostiging van de bijstandsgelateerde uitgaven, het zogenaamde BUIG budget. Zoals wij reeds hebben gemeld in de Zomernota (23-FP-6.4) hebben wij onze baten en lasten bijgesteld maar blijven wij, voor 2024 en verder de nullijn hanteren. Dit betekent per saldo geen bijstelling 2024 t.o.v. 2023. (zie wel risico paragraaf)
- In 2023 hebben wij incidentele budgetten, € 245.000, beschikbaar voor de energietoeslag 2022 die doorliep tot 1 april 2023 en voor de toeslagenaffaire (23-FP-6.14). Voor beide regelingen lopen de werkzaamheden naar verwachting door in 2024, maar is het nog niet bekend welke middelen wij hiervoor gaan ontvangen
- Het ROZ heeft de Tozo regeling voor de gemeente Hengelo en haar opdracht gevende gemeenten uitgevoerd. De begrote meerjarige uitvoeringskosten 2023-2028 zijn geactualiseerd, budgettair neutraal door een onttrekking uit de gevormde Tozo reserve. (23-FP-6.6) Per saldo leidt dit in programma 6 tot een voordeel, en in programma 9 tot een nadeel van € 896.000.
- Op dit taakveld hebben wij incidenteel € 162.000 in 2023 beschikbaar om invulling te geven aan het Jongerenperspectief fonds. (24-NB-6.1)
- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

6.4 Begeleide participatie (€ 418.000 voordeel)

- De rijksvergoeding (als onderdeel van de gemeentefondsuitkering) welke wij ontvangen voor de uitvoering van de Wsw betalen wij één op één door aan de SWB. Dit betreft een sterk aflopende vergoeding (sterfhuisconstructie)

6.5 Arbeidsparticipatie (€ 65.000 nadeel)

- Het besparingspotentieel W&I vanuit het Transformatieplan is ondergebracht op taakveld 6.5. Zoals aangegeven in de Zomernota hebben wij hier structurele mutaties op doorgevoerd. (23-FP-6.5 en 23-FP-6.9) De resterende oplopende bedragen in het besparingspotentieel W&I zorgen voor verschillen tussen de jaarschijven.
- De aantallen Nieuw Beschut zullen toenemen en daardoor de begeleidingskosten ook. Daarom lopen de begeleidingskosten Nieuw Beschut meerjarig in onze begroting op. Dit leidt in 2024 t.o.v. 2023 tot een nadelig verschil van € 21.000, oplopend naar € 175.000 in 2027.
- In 2024 start de 3e groep inburgeraars en hiervoor zijn de personele lasten en bijbehorende budgetten naar boven bijgesteld. Hier tegenover staat deels een extra inkomst vanuit de bijbehorende SPUK regelingen en ook een extra tegemoetkoming vanuit het Rijk voor de hogere aantallen vanuit de startende groep 2022/2023.

Daarnaast hebben wij in 2023 nog diverse incidentele middelen beschikbaar vanuit de budgetoverheveling 2022 en vanuit de regelingen Rijk. Vooral nog hebben wij deze middelen in de primitieve begroting 2024 niet en leidt dit tot een voordeel.

- Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo) (€ 174.000 nadeel)

Het nadeel in 2024 wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie. Meerjarig zien wij hier tegenover een structureel voordeel ontstaan van ca. € 310.000 door de komst van alternatieve vervoersinitiatieven (bijv. ANWB Automaatje). Hierdoor neemt het aantal ritten met de regiotaxi af en daarmee ook de structurele kosten (23-FP-6.11).

6.71A Hulp bij het huishouden (Wmo) (€ 1.064.000 nadeel)

Het nadeel in 2024 wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie. Wij zien daarnaast een stijging in de aantallen cliënten met huishoudelijke ondersteuning (23-FP-6.11).

6.71B Begeleiding (Wmo) (€ 2.489.000 nadeel)

Het nadeel in 2024 wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en aanpassingen naar aanleiding van de uitkomsten van het regionale onderzoek naar reële tarieven. Wij zien daarnaast een structureel voordeel ontstaan op begeleiding, door het uitvoeren van het beleid waarbij wij goed kijken naar de benodigde zorg en ondersteuning. (23-FP-6.11).

6.71C Dagbesteding (Wmo) (€ 256.000 nadeel)

Het nadeel in 2024 wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie. Wij zien daarnaast een structureel voordeel ontstaan op dagbesteding, door het uitvoeren van het beleid waarbij wij goed kijken naar de benodigde zorg en ondersteuning. Ook wordt meer gebruik gemaakt van voorliggende activiteiten in de Wijkhuizen in plaats van geïndiceerde dagbesteding (23-FP-6.11). Dit als gevolg van de in gang gezette veranderingen binnen het sociaal domein.

6.71D Overige maatwerkarrangementen (Wmo) (€ 124.000 nadeel)

Het nadeel in 2024 op dit taakveld heeft betrekking op verschillende onderdelen:

- Het besparingspotentieel Wmo vanuit het Transformatieplan, hierop hebben structurele mutaties plaatsgevonden door inzet van de benodigde investeringen en de invulling van een deel van de structurele besparingsopdracht (zie 23-FP-6.11). Daarnaast zorgen de oplopende bedragen in het besparingspotentieel Wmo voor verschillen tussen de jaarschijven.
- De meerjarige fluctuaties worden ook veroorzaakt door de wijziging van het abonnementstarief Wmo vanuit de meicirculaire 2023. Op basis hiervan hebben wij de taakstelling abonnementstarief Wmo geactualiseerd (zie 23-FP-9.3)

6.72A t/m 6.74C en 6.82A en B Jeugdhulp (totaal: € 2.848.000 nadeel)

Samengevat zien wij vooral verschuivingen tussen zorgvormen (taakvelden), maar op totaalniveau lijken de kosten voor jeugdhulp zich te stabiliseren. Zie 23-FP-6.12. Er is alleen sprake van uitzetting van de kosten door prijsindexatie en aanpassingen naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek reële tarieven. Dit zorgt voor een nadeel in 2024 ten opzichte van 2023 op de verschillende taakvelden. Op hoofdlijnen geven wij de overige ontwikkelingen binnen de zorgvormen weer:

- Begeleiding: Meerjarig zien wij een voordeel ontstaan doordat de lichtste vorm van begeleiding steeds beperkter wordt gebruikt. Dit komt doordat er een verschuiving is naar voorliggende en preventieve activiteiten.
- Behandeling en beschikbaarheidsvoorzieningen: Wij zien meerjarig een toename van de kosten doordat deze vorm van behandeling vaker wordt ingezet. Dit wordt gedaan om de inzet van een beschikbaarheidsvoorziening te voorkomen of uitstroom uit deze voorziening mogelijk te maken. De zwaarte en complexiteit van de casuïstiek blijft daarnaast nog altijd toenemen, waardoor het aantal zwaardere indicaties ook toeneemt.
- Dagbesteding: Vanaf 2023 zien wij dat er een kleine verschuiving plaatsvindt van maatwerk naar voorliggend. Dit komt doordat er voorliggend meer georganiseerd is aan groepsaanbod (bijvoorbeeld BSO+, doeboerderij en sportaanbod).

- Diagnostiek: Aanbieders vragen steeds vaker om diagnostiek om tot goede besluitvorming te komen met betrekking tot de inzet van de juiste jeugdhulp, dit leidt tot hogere kosten voor diagnostiek.
- Wonen en verblijf: De kosten van gezinsgerichte ondersteuning nemen toe doordat er een verschuiving plaatsvindt van verblijf naar onder meer gezinshuizen. Dit komt doordat er meer focus is komen te liggen op kleinschalig wonen en duurzame voorzieningen. De kleinschaligheid geldt ook voor JeugdzorgPlus (gesloten plaatsing).
- Landelijk transitiearrangement (LTA): Het aantal cliënten LTA is in 2022 gehalveerd, dit betreft hele kostbare zorg per cliënt waarbij wij geen invloed hebben op de instroom.
- Jeugdbescherming- en reclassering: Vanwege de aanpassingen van de caseload bij jeugdbescherming en de cao-ontwikkelingen zijn de tarieven voor jeugdbescherming aanzienlijk gestegen. Daarnaast is in 2023 incidenteel € 85.000 beschikbaar gesteld voor de verdere implementatie van de pilot multidisciplinaire aanpak (MDA++) en om de caseload bij jeugdbeschermers te verlagen (23-FP-6.14).
- Naar aanleiding de uitkomsten van het onderzoek reële tarieven zijn de tarieven voor individuele ondersteuning, gezinshuizen en de weinig voorkomende, hoogspecialistische zorg (WVHS) aangepast.

Naast bovenstaande ontwikkelingen zijn de budgetten die voortkomen uit het Transformatieplan ook opgenomen binnen de taakvelden Jeugd (specifiek: taakveld 6.72d). Dit is enerzijds het incidentele budget voor de uitvoering van het Transformatieplan tot en met 2026. Anderzijds betreft het de structurele besparingen en investeringen/kosten met betrekking tot jeugd. Beiden betreffende fluctuerende bedragen waardoor er verschillen in jaarschijven ontstaan. Tot slot hebben wij in de Zomernota een deel van de benodigde investeringen overgeheveld van taakveld 6.72d naar taakveld 6.2. (zie 23-FP-6.1 en 23-FP-6.2).

6.81A Beschermd wonen (geen afwijking)

In 2024 zijn binnen dit taakveld geen afwijkingen ten opzichte van 2023. De invoering van het woonplaatsbeginsel en het nieuwe objectieve verdeelmodel beschermd wonen is wederom met een jaar uitgesteld. De nieuwe streefdatum is 1 januari 2025. Hierdoor verwachten wij in 2024 nog eenmaal een teruggave van de gemeente Enschede als centrumgemeente (zie 23-FP-9.3).

6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo) (€ 152.000 nadeel)

Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

Risico's

We zien risico's in demografische en maatschappelijke ontwikkelingen die de invloed van de gemeente op zelfredzaamheid en meedoen van inwoners in de samenleving beperken en het realiseren van onze inhoudelijke en financiële doelstelling in het sociaal domein kunnen belemmeren.

De vraag naar zorg en ondersteuning is aan verandering onderhevig, met het risico op een toename van de vraag:

- We zien een toenemende vergrijzing van de bevolking.
- Mensen blijven langer thuis wonen, met het risico dat de eenzaamheid onder deze groep toeneemt.
- Actuele ontwikkelingen rondom de opvang aan statushouders, Oekraïners en vluchtelingen, waardoor vraag naar zorg en ondersteuning toeneemt.
- Bij een grote groep inwoners zijn de financiële zorgen toegenomen. Dit door stijgende energie, voedsel en huisvestingskosten.
- De complexiteit van de problematiek neemt toe, bijvoorbeeld stapeling van verschillende vraagstukken binnen een huishouden, maar ook zware problematiek.

Verdere individualisering, hoge werkdruk en polarisatie van de maatschappij zorgen ervoor dat het omzien naar elkaar minder wordt. Mantelzorg en vrijwilligerswerk staat onder druk. De vraag is of we in staat zijn om, samen met onze partners, de zorg en (financiële) ondersteuning die nodig is kunnen blijven leveren. De betaalbaarheid en de krapte op de arbeidsmarkt vormen hiervoor een risico. Zijn er nog wel voldoende mensen te vinden die de zorg kunnen leveren? De algehele kwaliteit van zorg, welzijn en voorzieningen voor inwoners staat onder druk.

Vanuit het Rijk merken we een stijgend aantal (tijdelijke) regelingen en toename en wijzigingen van wet en regelgeving. We denken aan regelingen voor energiearmoede, de hervormingsagenda jeugd, maar ook veranderingen in de Wlz die als consequentie kunnen hebben dat we als gemeente relatief meer verantwoordelijkheden krijgen. Dit leidt niet alleen tot druk bij onze uitvoeringsorganisatie (ze moeten hun werk goed blijven uitvoeren terwijl er ook inzet op nieuwe ontwikkelingen wordt gevraagd), maar ook bij onze partners. En de financiële gevolgen kunnen fors zijn. De vraag is of het Rijk naar rato compenseert op in inhoudelijke opgaven.

Vanwege landelijke regelgeving wordt er regionaal onderzoek gedaan naar reële tarieven in de Wmo en jeugdzorg. De tarieven moeten voldoende dekkend zijn. Voor de ambulante ondersteuning hebben wij kunnen inschatten wat dit financieel betekent, voor de verblijfscomponenten Jeugd (nog) niet. Daarnaast speelt het rijksbeleid om 3-milieuvoorzieningen en jeugdzorgplus kleinschaliger te organiseren. Dit kan leiden tot een verhoging van de tarieven en daarmee stijgende kosten voor gemeente Hengelo.

Een meta risico in het sociaal domein is dat alle onzekerheden en de grote opgave verlamdend werken en we geen daadkrachtige besluiten durven te nemen of onvoldoende koersvast handelen. Vanuit Hengelo wordt daarom ingezet op een langjarige transformatie met lef. Door het realiseren van het transformatieplan willen we het sociaal domein toekomstbestendig vormgeven. Een ambitieuze transformatie gaat natuurlijk ook gepaard met risico's. Het kan leiden tot een verschuiving in het zorglandschap. Is er voldoende draagvlak voor de uitvoering van het transformatieplan? Kunnen onze medewerkers en samenwerkende partijen de verandering maken? En hoe betrekken we inwoners in deze overgang, zodat ze niet voor vervelende verrassingen komen te staan? We staan met elkaar voor veel uitdagingen de komende jaren, waar we bewuste keuzes in moeten maken. Dit betekent ook dat we actief aandacht moeten hebben voor de risico's. We maken plannen hoe we deze risico's beheersen.

5.2.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Bruggink en Luttikholt

Aanspreekpunt ambtelijk

J-P. Boutkan, J. Logtenberg en K. Webbink

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Volksgezondheid

Het ministerie van VWS, de VNG, Zorgverzekeraars Nederland en GGD GHOR Nederland hebben op 3 februari 2023 het 'Gezond en Actief Leven Akkoord' (GALA) ondertekend. Het GALA heeft tot doel gemeenten een steviger basis te geven om integraal preventief gezondheidsbeleid te kunnen gaan voeren zodat wij in 2040 een gezonde generatie zijn met weerbare en gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis.

Voor de uitvoering van de afspraken uit het GALA en het Sportakkoord II ontvangen wij van 2023-2026 een brede Specifieke Uitkering (SPUK). Het gaat hierbij veelal om bestaande middelen, die wij via deze Beleidsbegroting deels gaan inzetten. Zie 23-FP-7.1.

Onderdeel van het GALA en de bijbehorende SPUK zijn vijf zogenaamde ketenaanpakken, waarover wij op regionaal niveau met zorgverzekeraars afspraken moeten maken, maar die wij lokaal uitvoeren. Denk daarbij aan Welzijn op recept, valpreventie bij ouderen en Kansrijke start. In Twente pakken wij dit, samen met de GGD en Menzis, al op binnen de Twentse Koers.

Volksgezondheid is een onderwerp dat veel raakvlakken kent met andere taken waarvoor de gemeente Hengelo verantwoordelijk is. Denk aan de omgevingsvisie, klimaatadaptatiestrategie, kansengelijkheid, Sportakkoord en de aanpak personen met verward gedrag. De GALA SPUK maakt het mogelijk daar ook breed op in te zetten.

Riolering

Door klimaatverandering zullen hevige regenbuien vaker voorkomen. Ook wordt het droger en heter. Om in de toekomst het risico op wateroverlast beperkt te houden moeten wij de riolering en het stedelijk watersysteem hierop aanpassen. Hierbij zijn vooral grotere bovengrondse maatregelen nodig om het teveel aan water tijdelijk te bergen, zowel in groenstroken van de gemeente als op particulier terrein. Wij kiezen voor een duurzame aanpak en richten de openbare ruimte in met robuuste oplossingen om de hevige neerslag op te kunnen vangen. Door daarnaast te investeren in maatregelen op de meest kwetsbare locaties, houden wij de risico's op wateroverlast beperkt. Door water langer vast te houden kunnen wij een buffer realiseren voor droge tijden. Extra groen en water in de openbare ruimte vermindert hittestress. Wij hanteren het principe dat water en bodem sturende elementen zijn bij de inrichting van de openbare ruimte. Bij alle projecten nemen wij dit als uitgangspunt. Ook stimuleren wij particulieren om minder stenen en meer groen aan te leggen. Wij doen dat informatief middels de website "GroenBlauwTwente". Gezamenlijk met het waterschap Vechtstromen gaan we de beken meer ruimte geven. Hierdoor neemt niet alleen de waterberging toe maar ook de biodiversiteit.

In 2021 zijn de klimaatdialogen gevoerd met bewoners en partijen uit de gezondheidszorg. In 2022 heeft de raad de klimaatadaptatiestrategie vastgesteld. Wij gaan hier in 2024 uitvoering aan geven. De water gerelateerde opgaven maken integraal onderdeel uit van het Programma Water en Riolering 2023-2027. Voorheen was dat het Gemeentelijk Rioleringsplan. Het is de verwachting dat het Programma Water en Riolering in het najaar van 2023 door de raad wordt vastgesteld.

Afval

Echter grondstoffen raken op, de zeespiegel stijgt en het leefklimaat staat onder druk. Wij moeten samen met onze inwoners verantwoordelijkheid nemen. Daarom zetten wij in op het voorkomen van afval, goed scheiden ervan, het minimaliseren van het gebruik van grondstoffen en hergebruik van afvalstromen in plaats van het verbranden of storten.

Ons beleid heeft de afgelopen jaren gezorgd voor een duidelijke afname van de volumes restafval. En daardoor voor relatief lage kosten voor onze inwoners. Wel zien wij op een aantal plekken in de stad bijplaatsingen van afval. Dit zorgt voor irritatie bij inwoners.

Wij zijn samen met de andere Twentse gemeenten bezig om te komen tot nieuwe afspraken over de kwaliteit en de vergoedingenstructuur van het ingezamelde plastic en metalen verpakkingen en drankenkartons (PMD). Onze insteek is zoveel mogelijk PMD te recyclen tegen zo laag mogelijke kosten. Focus ligt op het met verzamelcontainers ingezameld materiaal. Dit voldoet veelal niet aan de gestelde kwaliteitsnormen. Daarnaast blijven we inzetten op gedragsbeïnvloeding. Bijvoorbeeld via communicatie en handhaving.

Milieu/Omgevingsplan

Met de Omgevingswet wordt de gemeente meer dan voorheen verantwoordelijk voor het stellen van milieuregels. Voor lokale milieu-effecten zoals geluid, geur en trillingen gelden geen landelijke normen meer. Wij moeten als gemeente in het Omgevingsplan deze aspecten zelf gaan reguleren, als integraal onderdeel van de andere regels. Met betrekking tot de omgevingsveiligheid introduceert de Omgevingswet brand-, explosie en gifwolkaandachtsgebieden. Binnen deze aandachtsgebieden moeten wij, in overleg met de Veiligheidsregio, beoordelen of de het risico aanleiding geeft om maatregelen te treffen en welke maatregelen dat moeten zijn.

Duurzaamheid

In de visie Duurzaam Hengelo, koers richting 2050, hebben wij aan de hand van 6 thema's (energie neutraal, duurzame economie, schone mobiliteit, circulair, klimaatbestendig, divers en groen, leefomgeving, gezond inclusief en leefbaar) de richting en ambities aangegeven voor de duurzame ontwikkeling van Hengelo. In Duurzaam Hengelo 2050, programma 2023-2026, hebben wij die ambities per thema uitgewerkt in concrete doelstellingen, activiteiten en indicatoren. Daarnaast hebben wij dit gekoppeld aan de benodigde menskracht en financiële middelen. Dit programma wordt op hoofdlijnen verder uitgewerkt in plannen van aanpak per thema. Met een looptijd van 4 jaar borgen wij stabiliteit en focus op realisatie van de doelen op korte en middellange termijn. Programmatisch werken betekent ook dat wij flexibiliteit inbouwen om belangrijke veranderingen mee te kunnen nemen. Daarom herijken wij iedere twee jaar onze ambities, doelen en inzet.

Door het Rijk zijn meerjarig (2022-2025) middelen in de begroting opgenomen en beschikbaar gesteld voor de dekking van uitvoeringslasten van het Klimaatakkoord voor lagere overheden en specifiek voor de opgave van de energietransitie (23-FP-7.3). Voor de jaren 2026-2030 zijn ook bedragen berekend, die op een later moment in de rijksbegroting opgenomen worden. Hiermee is een goede stap gezet om de benodigde ambtelijke inzet te kunnen leveren. Deze middelen zijn echter nog niet afgestemd op de verhoging van de landelijke doelstelling van het Rijk van 55 naar 60% CO2 reductie in 2030. In 2024 is een herijking van de middelen door het Rijk gepland; mogelijk dat hierbij rekening gehouden wordt met de opgehoogde kabinetsdoelstellingen. Naast middelen voor de compensatie van de uitvoeringslasten komen er naar verwachting ook Rijksmiddelen voor de daadwerkelijke realisatie, zoals voor de bestrijding van energiearmoede, isoleren, hernieuwbare opwekking, duurzame mobiliteit, warmtetransitie en overige opgaven in de gebouwde omgeving. Gedeeltelijk zal dit in de vorm van projectmiddelen beschikbaar komen, die aangevraagd kunnen worden voor projecten die bijdragen aan de realisatie van de klimaatdoelen.

Na jaren van voorbereiding komen wij voor steeds meer thema's in de fase van uitvoering. Op vele gebieden gaan wij nog actiever aan de slag met het realiseren van de doelstellingen en ambities. Dat vergt veel inzet en op termijn ook investeringen. De middelen van het Rijk die wij reeds hebben ontvangen en zijn beschikbaar voor de jaren 2024 en 2025 bieden een goede basis voor de formatieve invulling voor de komende drie jaar. Wij gaan deze en de bestaande middelen dan ook zo efficiënt en effectief mogelijk inzetten om het maximale resultaat te bereiken. Tegelijkertijd is de verwachting dat wij in de komende jaren naast menskracht ook nog meer financiële middelen zullen moeten gaan inzetten. Het is nog niet duidelijk of daar ook aanvullende (structurele) middelen vanuit het Rijk voor beschikbaar komen. Bovendien komen daar ook andere uitdagingen bij die van invloed zijn. Denk bijvoorbeeld aan de geopolitieke ontwikkelingen, maar zeker ook de krappe arbeidsmarkt. Kunnen wij de nieuwe formatie ook ingevuld krijgen en zijn de uitvoerende partijen zoals aannemers in staat om mensen, machines en materialen te leveren? Allemaal vraagstukken die directe gevolgen hebben voor de mate waarin wij onze ambities en plannen kunnen waarmaken.

De dynamiek van de ontwikkelingen rond duurzaamheid is groot en het is dan ook lastig te voorzien welke invloed dit heeft op het programma en de daarvoor noodzakelijke middelen. De uitvoeringscapaciteit voor de periode 2026-2030 moet nog geborgd worden in de Rijksbegroting voor de klimaat- en energieopgaven. Wij hebben vertrouwen dat het Rijk zich houdt aan de gemaakte afspraken uit het Klimaatakkoord. Het is daarbij van belang te melden dat de VNG momenteel een advies aan het kabinet voorbereidt, waarin wordt voorgesteld om voor de periode 2026-2030 de

uitkering van Rijksmiddelen (Klimaatmiddelen) minimaal op hetzelfde niveau te houden. Wij sluiten echter niet uit dat in de komende jaren aanvullende middelen nodig zijn om uitvoering te kunnen geven aan de wettelijke taken, ambities en doelstellingen. Indien nodig zullen we daarvoor met nieuwe voorstellen komen.

Relevante beleidsnota's

- *Gezondheid op de agenda*, meerjarenplan gezondheid gemeente Hengelo (2019)
- *Een gezonde toekomst*, langjarig programma voor de publieke gezondheid in Twente (GGD, 2019)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)
- [Nota bodembeheer regio Twente, Twents beleid veur oale grond 2.0](#) (2018)
- [Regionale bodemkwaliteitskaart gemeente Hengelo](#) (2018)
- [Beleidsregels PFAS regiogemeenten Twente](#) (2020)
- [Twente bodemkwaliteitskaart PFAS](#) (2020)
- *Visie Bodem en Ondergrond Hengelo* (2021)
- [Keuzescenario Afvalloos Hengelo](#) (2015)
- [Landelijk Afval Plan 3 2017-2029](#)
- *Slimmer omgaan met grondstoffen*
- *Nota geluid, herziening 2015*
- [VTH Beleid Twente en de Nadere uitwerking VTH beleid Twente](#)(2019)
- [Klimaatadaptatiestrategie Hengelo](#) (2022)
- [Warmteprogramma](#)
- [Duurzaam Hengelo, koers richting 2050](#)
- [Omgevingsprogramma Nieuwe Energie Hengelo 2021-2030](#)

Verbonden partijen

SamenTwente

SamenTwente is een GR voor de organisaties GGD (Gemeenschappelijke gezondheidsdienst), OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers.

SamenTwente is een organisatie voor en door de 14 Twentse gemeenten. Samen met de 14 Twentse gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

Recreatieschap Twente, portefeuillehoudersoverleg Afval en Duurzaamheid/Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Informatie Service Punt (ISP) Milieu

Recreatieschap Twente werkt samen met gemeenten aan een afvalloos en duurzaam Twente.

Twente Milieu

Twente Milieu is afvalinzamelaar voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

Twence

Twence is afvalwerker en duurzaamheidsbevorderaar voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

GR Omgevingsdienst Twente (ODT)

De ODT houdt in opdracht van ons toezicht op milieuregelgeving en uitvoering van bodemsaneringen, behandelt milieudeel vergunningaanvragen en - meldingen en adviseert op milieuaspecten, zoals bodem, geluid, lucht, externe veiligheid en asbest.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten.

Enexis

Enexis is de netbeheerder van gas- en elektriciteitsnetten in diverse gemeenten in Nederland waaronder in Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

Warmtenetwerk Hengelo

De gemeente Hengelo is samen met Firan (voorheen Alliander DGO) mede eigenaar van de backbone van het warmtenetwerk.

Warmtebedrijf Hengelo

De gemeente Hengelo is samen met Ennatuurlijk mede eigenaar van de distributienetten van het warmtenet in Hengelo. Het warmtebedrijf verzorgt de levering van warmte aan klanten zoals woningen en bedrijven.

Overige organisaties waarmee we samenwerken

Waterschap Vechtstromen

Het waterschap onderhoudt en beheert de belangrijke waterlopen en vijvers in Hengelo.

Twents waternet

Twents waternet is het samenwerkingsverband tussen de 14 Twentse gemeenten, het waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel.

Wat willen we bereiken?

7.1 Hengeloërs verbruiken minder energie en wekken meer duurzame energie op in een meer circulaire economie

7.1.1 Huishoudens en organisaties verbruiken minder (fossiele en niet-fossiele) energie

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar): ²	Jaarstukken		Streefwaarden begroting: ¹			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Elektriciteitsgebruik gebouwde omgeving in Hengelo (kWh = x 1.000.000)	365,9 (2019)	375,4	nog niet bekend	337,5	331	324	317
Gasverbruik gebouwde omgeving in Hengelo (m3 = x 1.000.000)	225,2 (2019)	213,7	nog niet bekend	208	204	200	196
Energiegebruik gebouwde omgeving in Hengelo per inwoner (GJ)	38,38 (2019)	38,7	nog niet bekend	35,4	34,7	34	33,2

1 Streefwaarden begroting gebaseerd op 2% energiebesparing per jaar

2 (index = 100)

7.1.2 Huishoudens en organisaties wekken meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar): ¹	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal bekende hoeveelheid opgewekte hernieuwbare warmte in Hengelo (TJ) ²	2.031(2019) (*) ³	nog niet bekend	** ⁴				
Totaal hoeveelheid opgewekte hernieuwbare elektriciteit in Hengelo (TJ)	1.167(2019) (*)	nog niet bekend	78 GWh (***) ⁵				
Aantal woningen in Hengelo met een gasaansluiting (aantal)	37.908(2017)	nog niet bekend	**				

1 (index = 100)

2 Opgewekte hernieuwbare warmte = warmte die niet direct wordt opgewekt uit verbranding van fossiele bronnen.

3 (*) opwek van Twence is volledig aan Hengelo toegerekend (zie toelichting onder deze tabel)

4 ** Nog geen streefwaarden vastgesteld

5 *** Doelstelling vastgesteld in Programma Nieuwe Energie 2018-2021 (zonder volledige toerekening Twence)

Volgende doelstelling is 156 GWh in 2030

Toelichting bij bovenstaande tabel:

De indicatoren zijn tot stand gekomen in samenspraak met de raad. Doel van de indicatoren is eenduidige, consistente en controleerbare gegevens te presenteren. De resultaten zijn gebaseerd op gegevens uit RES-monitor en de landelijke Klimaatmonitor. Op dit moment is het nog niet mogelijk om de gewenste eenduidigheid en controlebaarheid te behalen vanwege de complexiteit, veelheid en verschillen van gegevens in de

monitorsystemen. Zo wordt de warmte- en elektriciteitsproductie van Twence volledig aan Hengelo toegerekend. In de regio is afgesproken dat de productie van Twence aan de aandeelhoudende partijen wordt toegerekend op basis van de verhouding van aandelen. Dit is echter nog niet verwerkt in de systemen waardoor een vertekend beeld ontstaat.

7.1.3 Er is minder afval en grondstoffen worden meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie)

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid fijn restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	75(2019)	66	64	62	60	58	56
Aantal kg restafval per inwoner delen door aantal kg afval grondstoffen(zoals GFT, PMD, glas, textiel OPK).	nog niet bekend	nmb					
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid grof restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	12(2020)	21	20	19	18	17	16
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid afgekeurd PMD afval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	januari 2021 bekend (2020)	31	30	25	25	25	25

7.2 Hengelo weerstaat de gevolgen van klimaatverandering beter zoals wateroverlast en hittestress

7.2.1 Hengelo heeft meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Toename van capaciteit voor het bergen van water in Hengelo (m3).	0(2020) ¹						

¹ Het gaat om een nieuwe indicator. Bij herinrichtingsplannen kan jaarlijks op basis van projectadministratie en omgevingsvergunningen worden bijgehouden hoeveel capaciteit aan waterberging wordt toegevoegd. Dit wordt dus 'handmatig' bijgehouden en is wat dat betreft dus wel een kwetsbare methode. Echter: een andere indicator is niet voorhanden.

T.b.v. de beginwaarde / de laatste kolom: 2020 is als 'nulmeting' gehanteerd (daarom op peilwaarde 0), want het is niet te doen om een inschatting te maken van de huidige capaciteit van het bergen van water in Hengelo.

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

7.3.1 Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage Hengelose volwassenen met een Body Mass Index (BMI) tot 25,0 kg/m ² (%) ¹	51,0%(2020)	51,0% (2020)	51,0%	51,2%	51,4%	51,5%	51,5%
Percentage Hengelose jeugd dat nooit heeft gerookt (geen trekjes, hele sigaret of meer) (%)	80,0%(2019) 87,0%(2021)	87,0% (2021)	88,0%	88,0%	89,0%	90,0%	90,0%
% jongeren (0-18 jaar) dat ooit lachgas heeft gebruikt ²	8,8%(2019) 4,0%(2021)	4,0% (2021)	4,0%	3,5%	3,0%	2,0%	2,0%
% jongeren (0-18 jaar) dat ooit softdrugs heeft gebruikt	10,0%(2019) 7,0%(2021)	7,0% (2021)	6,4%	5,0%	3,5%	2,5%	2,5%

1 BMI = kg/m² waarbij kg het gewicht van een persoon is in kilogrammen en m² de lengte in vierkante meters. Een BMI van 25,0 of meer is overgewicht, terwijl het gezonde bereik 18,5 tot 24,9 is.

2 Onderstaande beleidsindicatoren zijn aangepast in lijn met de GGD Jeugd monitor.

7.3.2 Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Het rapportcijfer dat hoogopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,7(2019) 7,7(2021) 7,6(2022) 7,6(2023)	7,6	7,7	7,8	7,8	7,8	7,8
Het rapportcijfer dat laagopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,6(2019) 7,7(2021) 7,1(2022) 7,5(2023)	7,1	7,7	7,8	7,8	7,8	7,8

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

7.1.1 Huishoudens en organisaties verbruiken minder (fossiele en niet-fossiele) energie

- In lijn met het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie en het Warmteprogramma zetten wij actief in op energiebesparing. Wij geven uitvoering aan het stimuleringsplan energiebesparing voor diverse doelgroepen en sectoren. Dat doen we in samenwerking met de coöperatie Energie van Hengelo. Wij hebben hierbij specifieke inzet op de doelgroep kwetsbare huishoudens die in (energie)armoede (dreigt te) verkeren.
- Op basis van het Warmteprogramma werken wij aan vervolgcacties. Zo stellen wij een bronnenstrategie en wijk- en buurtuitvoeringsplannen op. Wij leggen vast hoe en wanneer wijken van het gas af gaan en welke alternatieven daarvoor beschikbaar zijn. Dat doen wij in samenhang met RES-T 1.0 en samen met Welbions, netbeheerders, maatschappelijke partners en afvaardigingen van bewonersorganisaties/ bewonersinitiatieven. Het Warmteprogramma wordt wettelijk verankerd in het Omgevingsplan.
- In het 1e wijkuitvoeringsplan, Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij, werken wij met een integrale gebiedsgerichte aanpak. Wij werken het alternatief voor aardgas in de Nijverheid technisch en financieel verder uit en starten met de voorbereidingsfase. E.e.a. is afhankelijk van de randvoorwaarden vanuit het Rijk (wettelijk kader, financiering etc.). Ook ontwikkelen wij hier instrumenten die later voor heel Hengelo bruikbaar zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om financieringsmogelijkheden voor het verduurzamen van woningen of het aanbieden van gerichte informatie over toe te passen maatregelen.
- Naar aanleiding van de strategische visie op bedrijventerreinen werken we samen met de besturen van de bedrijventerreinen Westermaat en Twentekanaal. We zijn bezig met het uitwerken van intentieovereenkomsten om de bedrijven en terreinen te verduurzamen op het gebied van energie, natuur, mobiliteit en circulaire economie. Dat doen wij als opstap naar een integrale gebiedsgerichte aanpak en het aardgasvrij/ready maken (via een Wijkuitvoeringsplan).

7.1.2 Huishoudens en organisaties wekken meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen

- Wij herijken de bijdrage van Hengelo aan de Regionale Energie Strategie-Twente (RES-T) 2.0 en geven invulling aan de Hengelose bijdrage uit de RES 1.0. Dat doen we in samenwerking met de omliggende gemeenten.
- Op basis van het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie werken wij aan de opwek van duurzame elektriciteit. Wij zetten daarbij maximaal in op zonnepanelen op daken, parkeerplaatsen en gevels en faciliteren initiatieven in de samenleving die willen bijdragen aan realisatie. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door eigen 'Niet In Exploitatie Genomen Gronden' (NIEGG) en daken van het eigen vastgoed te benutten. Dat doen we door bijvoorbeeld te werken aan realisatie van het zonneveld Boeldershoek. Lokaal eigenaarschap is daarbij leidend.
- Het wordt steeds drukker op het elektriciteitsnet. Als gevolg hiervan raakt het net overbelast en is onvoldoende capaciteit beschikbaar (netcongestie). Dit belemmert de mogelijkheden voor het aanleveren van duurzaam opgewekte elektriciteit, maar ook de afname van elektriciteit. Wij werken in goed overleg met de netbeheerders aan (innovatieve) oplossingen.

7.1.3 Er is minder afval en grondstoffen worden meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie)

- Wij voegen 1,0 fte toezicht aan de formatie toe (24-NB-7.1).
- Wij voegen 0,4 fte beleid toe aan de formatie, zodat weer 1 fte beschikbaar is voor het beleidsterrein afval (24-NB-7.2)
- Wij maken de inzet van het Mobiel Milieupark structureel, zodat inwoners in hun eigen wijk grondstoffen kunnen inleveren (24-NB-7.3)
- Wij onderzoeken de mogelijkheden voor serviceverhogende maatregelen.
- Wij willen in samenwerking met Twente Milieu een circulair ambachtscentrum op het milieupark aan de Wegtersweg realiseren. Hier kunnen materialen en producten op een duurzame wijze worden gerepareerd, opgeknapt en hergebruikt.
- Wij werken aan verdere integratie van circulariteit in ons beleid en werkzaamheden.
- Wij blijven oog houden voor de hulpbehoevenden en kwetsbaren in de samenleving. Wij gaan coulant om met aanvragen voor een zorgcontainer of tegemoetkoming in de kosten bij veel medisch afval.
- Wij stellen voor het einde van het eerste kwartaal van 2024 een omgevingsprogramma afval op. In het omgevingsprogramma afval wordt een verbinding gelegd met thema's als duurzaamheid, circulariteit en openbare ruimte.
- Wij verwijderen voor 1 september 2024 de 66 bovengrondse verpakkingencontainers PMD, met behoud van de milieupleintjes bij de supermarkten.
- Wij starten de distributie van doorzichtige zakken voor de inzameling van PMD (gratis maar gelimiteerd).
- Wij richten ca. 350 inzamelpunten voor de doorzichtige zakken met PMD in nabij hoogbouwconcentraties. Bij deze inzamelpunten wordt eens per week de PMD van de hoogbouw ingezameld door Twente Milieu.
- Wij verwijderen voor 1 september 2024 de 50 bovengrondse verpakkingencontainers oud papier, met behoud van de milieupleintjes bij de supermarkten.
- Wij behouden de routes inzameling oud papier (samen met verenigingen) en breiden deze, daar waar nodig, voor de hoogbouw uit.

7.2.1 Hengelo heeft meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag.

- Op diverse locaties wordt drainage aangelegd in de openbare ruimte om hoge grondwaterstanden te beteugelen. Dit doen we in combinatie met rioolvervanging en/of de aanleg van blauwe aders.
- De Drienerbeek tussen de Paul Krugerstraat en de zandvang aan de Wemenstraat wordt opnieuw ingericht en gaat deel uitmaken van het Wemenpark. Het ontwerp is intussen gereed en is besproken met de aanwonenden. De uitvoering start naar verwachting in 2024.
- De Berflobeek achter de Marskant wordt opnieuw ingericht en krijgt meer ruimte. De beek gaat integraal onderdeel uitmaken van de nieuwe woonlocatie "Marskant". Met de uitvoering is in 2023 gestart. Het project wordt in 2024 opgeleverd.
- In 2021 zijn de klimaatdialogen gevoerd (lokaal en regionaal). In 2022 heeft de raad de klimaatadaptatiestrategie vastgesteld. In 2024 gaan we hier uitvoering aan geven.

- Het vuilwatertransportriool tussen de Oldenzaalsestraat en de rioolwaterzuiveringsinstallatie van het waterschap Vechtstromen wordt gefaseerd gerelined. Bij relinen wordt een kunststofcoating in de rioolbuizen aangebracht.
- Waar mogelijk wordt verhard oppervlak afgekoppeld van de gemengde riolering en vertraagd afgevoerd naar de beken.
- In de binnenstad wordt herinrichting gecombineerd met de uitvoering van klimaatadaptieve maatregelen zoals afkoppelen, realiseren van waterberging en groenaanleg.
- De wateroverlast in de Suze Robertsonstraat wordt aangepakt. De werkzaamheden starten in 2023 en worden in 2024 afgerond.
- In de Bankastraat wordt, in combinatie met de aanleg van de F35, de riolering vervangen en een blauwe ader aangelegd. Het verhard oppervlak wordt afgekoppeld. De werkzaamheden beginnen in 2023 en worden naar verwachting in 2024 afgerond.
- In samenwerking met woningcorporatie Welbions, wordt de Bloemenbuurt klimaatadaptief ingericht. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld.
- De riolering in de Breemarsweg wordt vervangen. Het verhard oppervlak wordt afgekoppeld van de gemengde riolering en vertraagd afgevoerd naar de BerflobEEK en de Omloopleiding.
- Het vernattingsproject 't Weusthag wordt uitgevoerd. Hierdoor wordt er meer water aangevoerd en geborgen in het bosgebiedje ten zuiden van de A1.

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

7.3.1 Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl

- De gemeente Hengelo geeft samen met partners uitvoering aan het plan van aanpak GALA-SPUK.
- Meer specifiek zetten wij met de Gezonde Schoolaanpak in op de mentale gezondheid van jongeren.
- Wij intensiveren de JOGG-aanpak, met bijzondere aandacht voor primair en voortgezet onderwijs in kwetsbare wijken. Met JOGG (Jongeren op gezond gewicht) zetten wij in op een gezonde, sociale en fysieke leefomgeving voor jongeren in Hengelo.
- Wij starten met de ontwikkeling van duurzame ketenaanpakken voor valpreventie en de Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI). Wij doen dat samen met partners en inwoners.
- Vanuit het gedachtegoed positieve gezondheid organiseren wij, samen met een aantal partners in de stad, scholing om het toe te kunnen passen in ons dagelijks werk.

7.3.2 Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden

- Wij gaan de gezondheidsverschillen verkleinen door extra aandacht te besteden aan de thema's vroeg signalering armoede en kwetsbare baby's en hun ouders.
- Wij zetten middelen van gezondheidsbeleid in daar waar wij de meeste gezondheidswinst verwachten te halen. Dat wil zeggen: wij richten ons preventiebeleid op groepen inwoners of wijken met het meeste risico op gezondheidsverlies.

Met betrekking tot de indicatoren: Omdat het roken en het gebruik van lachgas, soft- en harddrugs in 2021 is afgenomen, hadden wij de streefwaarde vanaf 2023 al aangepast. Hoewel wij geen nieuwe metingen hebben, passen wij de streefwaarden voor soft- en harddrug nu weer iets aan. Om meer in lijn te komen met de ambities die regionaal zijn uitgesproken.

Wat betreft de rapportcijfers voor gezondheid die door hoog- en laagopgeleiden worden gegeven, zien wij in 2023 een stabilisatie van het cijfer dat hoogopgeleiden geven voor hun gezondheid. Tegelijkertijd constateren wij een toename van het cijfer dat laagopgeleiden geven. In beide gevallen onder de streefwaarde voor 2023. Met het oog op onze inzet vanuit GALA-SPUK kiezen wij er voor de oplopende streefwaarden van 2024 te behouden.

Wat blijven we doen?

Duurzaamheid

- Wij continueren de verdere voorbereidingen voor de realisatie van het eerste zonneveld (Boeldershoek) en onderzoeken wat nodig is voor de voorbereidingen en realisatie van overige zonne- en windprojecten. Hierbij werken wij samen in de RES Twente en met buurgemeenten.
- Wij starten, zoals genoemd in het Warmteprogramma, met het opstellen van de eerste wijk- en buurtuitvoeringsplannen. In de Nijverheid werken wij als eerste aan de besluitvorming over het uitvoeringsplan ter voorbereiding op de uitvoering.
- In samenwerking met de coöperatie Energie van Hengelo versterken we de inzet van de wooncoaches voor gratis verduurzamingsadvies aan woningeigenaren
- Het emissieloos vervoer krijgt een steeds grotere rol. Daarvoor ontwikkelen wij een gemeentebreed dekkend netwerk voor laadinfrastructuur aan de hand van de 'Plankaart laadpalen 2022-2025'. Dit biedt ook inzicht in de locaties voor nog te ontwikkelen laadfaciliteiten in de openbare ruimte. Ook gaan wij aan de hand van het Mobiliteitsplan verder aan de slag met duurzame mobiliteit, zoals bijvoorbeeld duurzame (stads)logistiek.
- Wij voeren een actief communicatie- en participatiebeleid om de inwoners zo vroeg en zo veel mogelijk te betrekken bij belangrijke ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid.
- Omdat de transitie naar een duurzame samenleving van ons allemaal is, faciliteren wij initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan een gezond, groen en energieneutraal Hengelo.
- De verduurzaming van bedrijven en bedrijventerreinen wordt een belangrijke factor in de energietransitie. Wij ondersteunen dat onder meer door het stimuleren van zon op dak, gevels en parkeerterreinen.
- We werken aan klimaatadaptatie en klimaatbestendigheid, het versterken van de biodiversiteit en een gezonde leefomgeving voor iedereen.
- Om de ruimtelijke impact van de verduurzaming van Hengelo te reguleren verankeren wij die in de omgevingsvisie.
- De stimuleringsregeling groene daken blijft van kracht.
- We organiseren weer een duurzaamheidsmarkt.

Riolering

- Wij zorgen voor een doelmatige afvoer van afvalwater, overtollig grondwater en (afgekoppeld) hemelwater.
- Wij blijven rioolheffing innen.
- Waar mogelijk realiseren wij extra waterberging in de openbare ruimte.
- Wij houden water langer vast in de openbare ruimte voordat het afgevoerd wordt naar beken.
- Wij realiseren extra groen in de openbare ruimte voor verkoeling.
- Wij stimuleren particulieren om minder verharding en meer groen in de tuinen aan te leggen.
- Wij werken samen met woningcorporatie Welbions om meer klimaatadaptatieve maatregelen te treffen.
- Bij projecten nemen wij klimaatadaptatie als belangrijk uitgangspunt mee.
- Wij betrekken bij het thema klimaatadaptatie ook nadrukkelijk gezondheidseffecten van o.a. hittestress.

Bodem

- De (diepe) ondergrond heeft blijvend onze aandacht. Het bodem en water leidend principe zal verder uitgewerkt gaan worden voor Hengelo ook in samenwerking met de regio. Daarnaast zal ook op andere vlakken de regionale samenwerking door blijven gaan zoals deze de afgelopen jaren uitgevoerd is. De onderzoeken en saneringen naar PFAS en Zeer Zorgwekkende Stoffen zullen ook in 2024 doorgaan.
- 2024 is ook het eerste jaar waarin de Omgevingswet actief zal zijn waarin de voorbereidingen in 2023 en daarvoor zijn getroffen. Ook zal vanaf dit jaar een meer jaren financiering tot en met 2030 starten vanuit het Rijk in plaats van de SPUK (Specifieke Uitkering) Bodem en Ondergrond zoals gebruikt is in de afgelopen jaren om de wettelijke taken uit te kunnen blijven voeren.

Afval

- Inzamelen van afval en grondstoffen huis-aan-huis, met verzamelcontainers en met de afvalbalie.
- Verwerken van afval en grondstoffen.

- Exploiteren van het milieupark aan de Wegtersweg.
- Inwoners bewust maken van het belang van afval scheiden: afval is grondstof.
- Uitvoeren van afvalinspecties door toezichthouders.
- Afvalstoffenheffing ontvangen. Uitgangspunt is dat de totale afvalbegroting kostendekkend is. De gemeente maakt geen winst op afval.

Begraafplaatsen

- Het beheren en onderhouden van twee begraaf- en gedenkparken (Deurningerstraat en Oldenzaalsestraat) en het op deze begraaf- en gedenkparken uitvoeren van de begrafenissen en het zorg dragen voor de asbestemmingen.
- Plaatsen urnenzuilen, kelders, aanbrengen grafnummering.
- Het bijhouden van de administratie (o.a. locatie graven en persoonsgegevens).
- Het jaarlijks mede organiseren en begeleiden van een lichtjestocht op de Begraaf- en gedenkplaats Oldenzaalsestraat ter nagedachtenis van overledenen die begraven zijn in het begraaf- en gedenkpark en een Allerzielenviering rond Allerzielen (2 november) op het begraaf- en gedenkpark Deurningerstraat.
- 2 x per jaar (voor- en najaar) onderhouden van de Joodse Begraafplaats aan de Dennenbosweg.
- Gildebor organiseert en begeleidt jaarlijks activiteiten op beide begraaf- en gedenkparken tijdens de Open Monumentendag (1 x per jaar).

Volksgezondheid

- Wij houden aandacht voor een gezonde, groene, klimaat adaptieve omgeving.
- Wij blijven inzetten op de aanpak van middelengebruik, samen met onze regionale en lokale ketenpartners. Die aanpak is zowel repressief als preventief.
- Wij blijven inzetten op meer kansgelijkheid in gezondheid met nadruk op aanpak aan het begin van de levensloop (Kansrijke Start en Nu niet Zwanger) en met extra aandacht voor achterliggende problematiek. Dit is een onderdeel van versterken van de sociale basis en het leggen van de nadruk op selectieve preventie, zoals dat is verwoord in het Transformatieplan.
- Met het gezondheidsbeleid zetten wij in op integrale, gebieds- of themagerichte vroegtijdige preventie bij beginnende problematiek. Daarin werken wij samen met andere partners (publiek – privaat) en met inwoners. Dit doen wij vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid, zoals wij dat ook hebben benoemd in het Transformatieplan.
- Samen met de veertien Twentse gemeenten, zorgverzekeraar en zorgkantoor Menzis, GGD Twente en de provincie Overijssel blijven wij inzetten op het bevorderen van de samenwerking op het snijvlak van zorg, welzijn en wonen met het oog op het realiseren van de juiste zorg op de juiste plek de inwoners van Twente (Twentse Koers). Ook het verminderen van gezondheidsverschillen tussen inwoners van Twente is hierbij een doel. Dit kunnen wij niet zonder partners zoals zorgaanbieders, welzijnsstichtingen, huisartsen, inwonersinitiatieven en schuldhulpverleningsorganisaties en dergelijke.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Vershil 2024 - 2023
7.1 Volksgezondheid	-3.378	-3.466	4.228	621	-3.607	-141
7.2 Riolering	2.192	2.346	8.731	11.260	2.529	183
7.3 Afval	2.092	1.865	9.680	11.623	1.944	78
7.4 Milieubeheer	-3.136	-2.658	6.477	2.980	-3.497	-839
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-146	-264	899	618	-280	-16
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	-2.376	-2.177	30.015	27.103	-2.912	-735

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
7.1 Volksgezondheid	-3.607	-3.607	-3.607	-3.607
7.2 Riolering	2.529	2.546	2.563	2.582
7.3 Afval	1.944	1.944	1.949	1.949
7.4 Milieubeheer	-3.497	-5.070	-3.594	-3.427
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-280	-280	-280	-280
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	-2.912	-4.467	-2.968	-2.782

Financiële toelichting

7.1 Volksgezondheid (€ 141.000 nadeel)

In de Zomerbrief 2022-2026 hebben wij incidentele middelen gevraagd (€ 170.000) voor gezondheidspreventie (23-NB-7.2), het stedelijk programma dementie (23-NB-7.4) en Gezonde start (23-NB-7.3) vooruitlopend op de brede spuk GALA. Dit leidt tot een voordeel in 2024 ten opzichte van de begroting 2023. De middelen vanuit de nieuwe brede spuk voor de uitvoering GALA en Sportakkoord II (23-FP-7.1) zijn budgetneutraal opgenomen in de begroting.

Binnen dit taakveld wordt ook een gedeelte van de bijdrage aan SamenTwente verantwoord. Zoals in de Zomernota (23-FP-9.21) toegelicht is de bijdrage geïndexeerd en hebben ook enkele voordelige herstelmutaties plaatsgevonden. Daardoor ontstaat binnen dit taakveld een nadeel van € 391.000 in 2024. Het restend verschil wordt veroorzaakt door de actualisatie van de toerekening van uren aan dit taakveld.

7.2 Riolering (€ 183.000 voordeel)

Per saldo is dit taakveld neutraal t.a.v. de algemene middelen m.u.v. de compensabele BTW en de overhead. We verwachten weliswaar hogere exploitatielasten, maar tegelijkertijd ook hogere inkomsten uit rioolheffing. De hogere exploitatielasten worden overwegend veroorzaakt door de indexatie, maar ook door hogere kapitaallasten van de geplande vervangingsinvesteringen in 2023 en 2024. Uit de actualisatie van het volume en de indexering van de rioolheffing blijkt dat er in 2024 hogere inkomsten te verwachten zijn. Per saldo wordt er voor 2024 een lagere dotatie in de voorziening Riolering voorzien dan in de begroting 2023.

Meerjarig gezien verwachten we hogere inkomsten, maar ook hogere kapitaallasten. De kapitaallasten lopen meerjarig op van ca 2 mln in 2024 tot 2,1 mln in 2028. Vooralsnog worden de investeringen rechtstreeks onttrokken uit de voorziening Riolering. In volgende jaren worden de vervangingsinvesteringen en andere (grond-)watergerelateerde maatregelen verwacht, die hogere kapitaallasten zullen genereren.

7.3 Afval (€ 78.000 voordeel)

Afval is een gesloten circuit. Het verschil tussen de uitgaven en de inkomsten op dit taakveld (saldo) wat wordt gepresenteerd is benodigd om de uitgaven op andere taakvelden die gerelateerd zijn aan afval in de begroting te kunnen dekken. Het gaat dan om kwijschelding, BTW en om overheadkosten die feitelijk onderdeel vormen van de afvalbegroting, maar volgens de BBV regels op andere taakvelden worden gepresenteerd. De uitgavenkant van de afvalbegroting stijgt in 2024. Dit wordt veroorzaakt door de vaststelling van drie nieuwe beleidsvoorstellen. Deze hebben betrekking op handhaving afvaldump (24-NB-7.1), intensivering van beleidskracht afval en circulariteit verhogen (24-NB-7.2) en structurele inzet mobiele milieupark (24-NB-7.3). Omdat de afvalbegroting kostendekkend is staat hier hetzelfde bedrag aan inkomsten tegenover. Deze inkomstenstijging wordt gerealiseerd door een verhoging van het vaste tarief. De variabele tarieven blijven ongewijzigd.

7.4 Milieubeheer (€ 839.000 nadeel)

In het bestedingsplan Duurzaamheid 2023-2026 is exploitatiebudget beschikbaar gesteld ter dekking van strategische vraagstukken, beleidsvorming, onderzoeken, communicatie, participatie en kapitaallasten (zaaknummer 3598092). Dit leidt tot een verhoging van de uitgaven ad. € 650.000 t.o.v. de primitieve begroting 2023. Daarentegen is er een afname van personele inhuurlasten (€ 121.000), omdat voor duurzaamheid nu intern personeel wordt geworven (gedekt wordt uit de uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en energiebeleid). Verder zijn in 2023 incidenteel middelen uit de reserve Duurzaamheid ter beschikking gesteld ter dekking van een deel van de kosten van de aansluiting en het te realiseren klantstation en meetdienst voor het zonneveld ad. € 75.000.

Verder hebben wij in 2024 een verhoging van de gemeentelijke bijdrage van € 366.000 aan de Omgevingsdienst Twente (23-FP.7.2) in het kader van het traject Herijking Financiering. Hengelo vraagt structureel meer inzet aan dan bij de oprichting destijds is ingebracht. Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en toerekening van uren.

7.5 Begraafplaatsen (€ 16.000 nadeel)

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

Risico's

Belangrijk onderdeel om wateroverlast te voorkomen is het afkoppelen van hemelwater van de gemengde riolering. Afkoppelen van hemelwater is een belangrijk beleidsuitgangspunt zoals geformuleerd in het Programma Water en Riolering 2023-2027. Dit programma wordt naar verwachting in het najaar van 2023 door de raad vastgesteld. De uitvoeringsagenda van het programma is ambitieus. Voor komende jaren zien we daardoor een uitdaging om voldoende personeel te behouden en werven om hier invulling aan te geven. Met name aan de kant van de voorbereiding en projectbegeleiding. We zijn een ambitieuze gemeente met veel projecten en programma's. Daarnaast komen er vanuit externen ook vragen en projecten. Belangrijk hierbij is het maken van keuzes. Wat doen we wel en wat we (nog) niet?

Daarnaast wordt de problematiek steeds complexer en de opgaven worden groter. De samenwerking met en afhankelijkheid van andere partijen (zoals Nutsbedrijven, warmtenet, milieu) neemt toe. Dit vergt een betere integrale afstemming. Waarbij belangen en doelen in sommige gevallen uiteen kunnen lopen. Dit kan leiden tot het dubbel uitvoeren van werkzaamheden. Bijvoorbeeld wanneer een straat / weg er binnen beperkte periode 2 maal op de schop gaat. Dat is ontoelaatbaar, niet alleen vanwege kostenoverwegingen, maar ook naar onze inwoners die dubbele overlast gaan ervaren.

Verder zijn we afhankelijk van politieke besluiten, zowel op lokaal niveau als landelijk. Groot risico vanuit landelijk beleid is de continuïteit van financiële middelen. Dit, samen met de stijgende grondstofprijzen kan de realisatie van doelen in de weg staan.

Ten slotte moeten we ons realiseren dat 'slechts' 30% van de ruimte/grond is in bezit van de gemeente Hengelo. Op dit stukje kunnen we direct invloed uitoefenen. Op de overige 70% zijn we afhankelijk van andere partijen (bijvoorbeeld particulieren en woningcorporatie Welbions) om soms kostbare maatregelen te nemen. Het is de vraag of we deze partijen er van kunnen overtuigen om maatregelen te treffen.

5.2.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Steen en Gerrits

Aanspreekpunt ambtelijk

L. de Vries en J-P. Boutkan

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Ruimtelijke puzzel

Rijk en regio staan voor een veelzijdige ruimtelijke opgave. We streven gezamenlijk naar het realiseren van aantrekkelijke landschappen, goede natuur- en waterkwaliteit, voldoende en betaalbare woningen voor iedereen, een duurzame energie- en voedselvoorziening én een veilige leefomgeving voor mens en milieu. Bovenal is het cruciaal om deze ambities in te passen in de ruimtelijke inrichting van het land. Dit is een complex vraagstuk dat maatschappelijke dilemma's meebrengt en goede samenwerking tussen overheden vereist. Voor het Rijk is dit aanleiding geweest om een sterkere regierol te pakken op ruimtelijke ordening. Met de Nationale Omgevingsvisie is de eerste stap naar deze actievere rol van het Rijk gezet. Een belangrijke stap voor de komende periode is het komen tot een nationaal ruimtelijk beleid, waarin het programma NOVEX (ruimtelijke opgaven) verbonden wordt aan het programma Mooi Nederland (ruimtelijke kwaliteit). Centraal in NOVEX staan de opgaven om de uitvoering te versnellen en de samenwerking te vernieuwen. In dit kader krijgen provincies de opdracht om een startpakket van nationale opgaven te verbinden aan decentrale opgaven, met als doel te onderzoeken hoe de verschillende opgaven met elkaar én met de ruimtelijke kwaliteit kunnen worden versterkt, welke richtinggevend keuzes daarvoor nodig zijn en hoe de uitvoering vorm krijgt. Op basis van deze 'provinciale puzzels', komen Rijk en provincies eind 2023 samen tot een 'ruimtelijk arrangement' per provincie. Hierbij worden afspraken gemaakt hoe zij de ruimtelijke puzzel naar de praktijk vertalen. Met de Provincie Overijssel wordt samen met de gemeenten gewerkt aan deze puzzel, o.a. de Omgevingsvisie voor Overijssel en het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). In 2024 zullen we samen met de Provincie Overijssel en de gemeenten en andere partners invulling gaan geven aan de afspraken gemaakt met het Rijk. Samen met Enschede en Almelo stellen we daarnaast voor het stedelijk gebied in Twente een Regionale investeringsagenda op. Deze investeringsagenda maakt duidelijk waarop geïnvesteerd moet worden de komende decennia om uit te groeien tot de Groene toptechnologische regio. Onderdeel hiervan is de ontwikkeling in de spoorzone Hengelo-Enschede (SHE).

Groeiende vraag naar passende woningen

We zien dat de Hengelose bevolking vergrijst. Dit leidt tot een toenemende vraag naar seniorenwoningen. Daarnaast zien we een toename in de stroom van nieuwkomers. Dan gaat het om statushouders, jongeren/studenten, expats en arbeidsmigranten. Belangrijke doelgroepen om de beroepsbevolking op peil te houden.

Ondanks dat wij volop inzetten op de realisatie van woningen in de verschillende projecten moet worden opgemerkt dat er ook externe factoren zijn waar wij minder tot geen invloed op hebben. Zo zijn wij als gemeente niet de ontwikkelaar en meestal ook niet de grondeigenaar. We zijn afhankelijk van de marktontwikkelingen (bouwkosten en rente) en de krapte op de arbeidsmarkt. Factoren die grotendeels buiten onze invloedssfeer liggen, maar die wel gevolgen kunnen hebben voor onze woningbouwdoelstellingen.

Om als overheid meer grip op de woningmarkt te krijgen introduceert minister voor Volkshuisvesting Hugo de Jonge uitwerkingen van de Nationale woon- en bouwagenda via een aantal wetswijzigingen, zoals de Wet versterking regie op de volkshuisvesting. Deze wet vergroot het juridisch instrumentarium van gemeenten om meer betaalbare woningen te realiseren.

Omgevingswet

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Dat heeft de Eerste Kamer op 14 maart van dit jaar besloten. De Omgevingswet bundelt 26 wetten die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving in één wet. Het doel van deze nieuwe wet is:

- een inzichtelijk en voorspelbaar stelsel dat eenvoudig is in gebruik;
- een samenhangende aanpak van de fysieke leefomgeving;
- ruimte voor lokaal maatwerk;
- snellere en betere besluitvorming.

De Omgevingswet vraagt om een integrale benadering van de fysieke leefomgeving voor met alle daarbij behorende aspecten, zoals bouwen, milieu, water, landschap en mobiliteit, maar ook met gezondheid en veiligheid. Dit vraagt om andere werkwijzen en een verandering van houding en gedrag van alle betrokkenen.

De Omgevingswet kent nieuwe instrumenten, waaronder de omgevingsvisie, het omgevingsprogramma en het omgevingsplan. De omgevingsvisie is een strategische langetermijnvisie die een ruimtelijk kader biedt, dat de basis zal vormen voor het omgevingsprogramma en het omgevingsplan.

Relevante beleidsnota's

- [Nationale omgevingsvisie \(2020\)](#)
- [Omgevingsagenda Oost-Nederland \(2020\)](#)
- [Omgevingsvisie Overijssel](#)
- [Structuurvisie Hengelo 2030](#)
- [Omgevingsvisie Hengelo's buiten \(2020\)](#)
- [Omgevingsvisie Hart van Hengelo \(2022\)](#)
- [Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente](#)
- [Woonagenda Twente 2021-2025 \(2021\)](#)
- [Woonvisie Hengelo 2016 - 2026](#)
- [Woonagenda Hengelo 2021-2030](#)
- [Masterplan Hart van Zuid \(2008\)](#)
- [Programma Hart van Zuid 2022-2026](#)
- [Ontwikkelkaart Hart van Zuid](#)

Verbonden partijen

Welbions

Welbions draagt aan het programma bij met de sociale woningvoorraad die zij ontwikkelt en beheert. De gemeente maakt samen met Ookbions, de huurdersvereniging en Welbions prestatieafspraken.

Wat willen we bereiken?

8.1 Hengelo kent meer woningen waarin inwoners prettiger wonen

8.1.1 Hengelo kent een groter aanbod van koop- en huurwoningen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aandeel huurwoningen als deel van de totale woningvoorraad (%)	42,8%(2020) 42,9%(2021) 42,8%(2022)	43%	42%	42%	42%	42%	42%
Aantal koopwoningen in Hengelo (aantal) ¹	21.953(2020) 22.027(2021) 22.344(2022)	22.344	22.544	22.744	22.944	23.144	23.344
Aantal huurwoningen in Hengelo (aantal) ¹	16.567(2020) 16.695(2021) 16.670(2022)	16.670	16.870	17.070	17.270	17.470	17.670
Aantal huurwoningen corporaties als deel van de totale huurvoorraad (%)	30,6%(2022)	30,6	30,6%	30,6%	30,6%	30,6%	30,6%

¹ (index = 100)

8.1.2 Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aandeel huishoudens met zelfstandig wonende hoofdbewoner ≥ 75 jaar als deel van het totale aantal huishoudens bewoonde woningen (%) ¹	14,3%(2020) 14,3%(2021) 14,4%(2022)	14,4%	14,4%	14,4%	14,5%	14,6%	14,6%
Aantal positief afgehandelde Wmo-aanvragen voor aanpassingen aan de woning per jaar (aantal)	PM (2020)	470	470	460	450	450	450

¹ Aantal bewoonde woningen is 37.365; aantal hoofdbewoners 75+ is 5.400.

8.1.3 Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage woningzoekenden dat een huurwoning krijgt toegewezen als deel van totaal mensen dat actief een huurwoning zoekt (%)	22,3%(2020)	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%
Krapte-indicator koopwoningen voor Hengelo/ Borne (verhoudingsgetal) ¹	2,6(2020,Q2)	2,8	2,8	3	3,1	3,3	3,5

¹ De formule voor de NVM krapte-indicator is: (Aantal aanbod halverwege kwartaal uit vijfmodel/ Aantal transacties in kwartaal) * 3

Wanneer de NVM krapte-indicator onder de 5 komt, is sprake van een verkopersmarkt.

Wanneer de NVM krapte-indicator tussen de 5 en 10, is sprake van een evenwichtige markt.

Wanneer de NVM krapte-indicator boven de 10 komt, is sprake van een kopersmarkt.

8.2 Inwoners van Hengelo waarderen hun leefomgeving meer, dragen hier meer aan bij en treffen elkaar vaker

8.2.1 Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals voor veiligheid, gezondheid en natuur

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage Hengeloërs dat vindt dat de leefbaarheid van de buurt de afgelopen jaren duidelijk of enigszins vooruit is gegaan (%)	11,9%(2019) 14,9%(2021) 17,4%(2022) 20,6%(2023)	15,0%	15,0%	15,2%	15,3%	15,4%	15,4%

8.3 De binnenstad en Hart van Zuid zijn aantrekkelijker voor inwoners, bezoekers en bedrijven

8.3.1 Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Gemiddeld aantal weekbezoekers binnenstad Hengelo	71.700(2019) ¹	geen data beschikbaar					
Gemiddelde verblijfsduur in de binnenstad per bezoeker (minuten)	96(2019) ²						

1 I.v.m. de afwijkende bezoekersaantal in 2020 door corona is 2019 als peiljaar genomen.

2 I.v.m. de afwijkende bezoekersaantal in 2020 door corona is 2019 als peiljaar genomen.

Data mogen niet meer worden gebruikt i.v.m. privacywet

8.3.2 We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Rapportcijfer dat Hengeloërs geven voor de binnenstad van Hengelo (rapportcijfer 1-10)	5,4(2019) 6,1(2021) 6,2(2022)	6,2	6,3	6,3	6,4	6,4	6,5
Percentage leegstaande panden in het compacte stadshart (%)	19(2020)	-4%	-5%	-10%	-15%	-15%	-10%

8.3.3 Meer mensen wonen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal huishoudens in het binnenstadsgebied (aantal) ¹	1.143(2020)	1.165	1.283	1.323	1.363	1.400	1.450

1 Binnenstadsgebied in de binnenstadsmonitor is op adresniveau vastgesteld. In het volgende document is aangegeven wat het gebied is (blauw omlind, figuur 2b)

https://www.binnenstadsmonitorhengelo.nl/images/Handleiding/Handleiding_Binnenstadsmonitor_Hengelo.pdf

8.3.4 Meer mensen wonen, werken en leren in Hart van Zuid

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal huishoudens in Hart van Zuid (aantal)	p.m.(2020)	0	60	304	824	964	1139
Aantal bedrijfsvestigingen in Hart van Zuid (aantal)	167(2020)	184	190	195	200	205	210

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

De doelen:

8.1.1 Hengelo kent een groter aanbod aan koop- en huurwoningen,

8.1.2 Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning en

8.1.3 Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo

Deze doelen zijn niet van elkaar los te zien.

- De maatregelen en ambities uit de Nationale woon- en bouwagenda en de Twentse Woondeal krijgen in 2024 verder vorm. Hengelo beweegt mee met deze maatregelen om betaalbare woningbouw te stimuleren en goed verhuurderschap te realiseren. Maar er is meer nodig. Om de krapte te verminderen

bestendigen wij in 2024 de ingezette nieuwbouwlijn en realiseren conform de Woonagenda 2021-2030, 300 tot 450 woningen, voornamelijk in het betaalbare koop- en huur segment. Uitdagingen hierin zijn de hoge bouwkosten, de gestegen rente en de regelgeving rond stikstof. Het zwaartepunt van de woningbouw ligt in de Binnenstad en Hart van Zuid, waar op termijn meer dan 2000 woningen worden gerealiseerd.

- Naast de plannen in de binnenstad en Hart van Zuid kijken we naar andere ontwikkellocaties als Campus Driene, het Gezondheidspark en Beckum. In 2024 richten wij ons ook op het kleinschalige woningbouw in de bestaande wijken waarbij seniorenhuisvesting aandacht krijgt om doorstroming binnen de wijk te stimuleren.
- Om de positie van starters op de koopwoningmarkt te verbeteren wordt een starterslening ingevoerd. (24-NB-8.4)
- Samen met Welbions en Ookbions geven we invulling aan de (nog nader te bepalen) prestatieafspraken 2024-2025, waarin nieuwbouw, verduurzaming, huisvesting van doelgroepen en het terugdringen van zoektijden belangrijke thema's zijn.
- Via de aanvraag van rijkssubsidies om onrendabele toppen weg te nemen, de inzet van bouwcoalities om samenwerkingen te zoeken in de regio, blijven we de woningbouwproductie aanjagen.
- In 2024 starten we met de uitwerking van een programma Volkshuisvesting, dat onder de omgevingsvisie valt. Dit programma is vanuit de nieuwe wet versterking regie op de volkshuisvesting verplicht. Het programma vervangt de Woonvisie 2016-2026. Hierin is uitgewerkt welk woningbouwprogramma op welke locaties en voor welke doelgroepen in Hengelo is geprogrammeerd.
- Voor de nieuwe woonwagelocaties heeft de raad het beleidskader vastgesteld. Hierbinnen hebben wij drie locaties verder uitgewerkt, zijnde Sportlaan Driene, Bartelinkslaantje en de Grobbenweg. Voor deze locaties is een omgevingsplanwijziging nodig. Hier starten we op 1 januari 2024 mee bij het ingaan van de Omgevingswet. Welbions is betrokken als partner bij de ontwikkeling van de locaties omdat een groot deel van de woonwagelocaties onder de doelgroep van Welbions valt.
- De realisatie van woningen kent een ruime doorlooptijd. Dit is problematisch voor huishoudens en/of spoedzoekers die op korte termijn een woning nodig hebben. Wij zien tijdelijke woningen als tussentijdse oplossing om de krapte op de woningmarkt te verminderen. In 2024 worden diverse projecten voor tijdelijke woningen gerealiseerd aan de Bandoengstaat, Stadionlaan en de Heraklesstraat. Aan de Hazenweg worden appartementen voor de tijdelijke huisvesting van statushouders gerealiseerd. Welbions voert het beheer over deze tijdelijke locaties.
- In het najaar van 2024 evalueren we de opkoopbescherming die vanaf 1 januari 2023 geldt voor de wijken Groot Driene, Woolde en delen van de Binnenstad.

8.2.1 Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals veiligheid, gezondheid en natuur

Door de invoering van de Omgevingswet en een nieuwe manier van werken wordt meer samen met inwoners gewerkt aan de fysieke ontwikkeling van de stad. Inwoners wordt met de nieuwe Omgevingswet gestimuleerd om meer initiatief te nemen in hun eigen leefomgeving. Het meer samen met inwoners werken aan de stad draagt bij aan de waardering van onze inwoners voor hun eigen leefomgeving.

- In Hengelo zijn wij in 2019 begonnen met de ontwikkeling van onze omgevingsvisie. We pakken dit gefaseerd aan. De eerste twee fasen zijn inmiddels vastgesteld: Hengeloos Buiten (oktober 2020) en Hart van Hengelo (november 2022). In 2022 zijn wij gestart met de ontwikkeling van de derde fase, de omgevingsvisie Stedelijk gebied. Het Kader voor de omgevingsvisie stedelijk gebied is in juni 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. De vaststelling van de omgevingsvisie Stedelijk gebied wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2024. Daarmee wordt voldaan aan de eis dat er voor 2025 sprake moet zijn van een gemeente dekkende omgevingsvisie. Daarna verbinden én actualiseren we de drie fasen tot de omgevingsvisie Hengelo.
- Bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 hebben wij van rechtswege een omgevingsplan. Dit tijdelijke omgevingsplan moet voor 2030 zijn omgezet naar een volwaardig omgevingsplan dat voldoet aan alle eisen die de Omgevingswet stelt.
- Het omgevingsplan bevat alle gemeentelijke regels over de fysieke leefomgeving. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet, worden alle bestemmingsplannen, enkele verordeningen en de bruidsschat (Rijksregels die worden overgedragen aan gemeenten) automatisch aangemerkt als het tijdelijke deel van het omgevingsplan. Op dit moment wordt gewerkt aan de eerste fase van het volwaardige omgevingsplan voor de Hasseler Es en een deel van het bedrijventerrein Oosterveld. De omzetting van het tijdelijke naar het volwaardige omgevingsplan is een enorme klus die meerdere jaren in beslag zal nemen. Bij

het omgevingsplan zijn o.a. de ontwikkelingen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) sterk van invloed. Op dit moment zijn er namelijk nog enkele technische beperkingen in het DSO, waardoor we nieuwe ontwikkelingen mogelijk eerst nog niet volledig kunnen faciliteren via een omgevingsplan.

- Het omgevingsplan vormt de grondslag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving voor alle activiteiten in de fysieke leefomgeving. Wij stellen ons ten doel dat het omgevingsplan op een 'slimme manier' ontsloten wordt. Dat wil zeggen dat gebruikers gericht antwoord krijgen op hun vragen welke regels er gelden, of zij ergens een vergunning voor nodig hebben en hoe zij een melding of vergunningaanvraag moeten indienen. Met het realiseren van deze ambitie zijn wij de komende jaren bezig, aansluitend bij de ontwikkeling van dienstverlening gemeentebreed.
- Het landelijk gebied is meer dan ooit in beweging, want we moeten in Nederland stikstof en broeikasgassen verminderen en water- en bodemkwaliteit en biodiversiteit verbeteren. Stuk voor stuk complexe natuur- en klimaatopgaven die zowel het stedelijk als het landelijk gebied raken, met elkaar verbonden zijn, en binnen afzienbare tijd moeten worden gerealiseerd. Al deze opgaven komen samen bij het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied). Dit wordt via de provincies PPLG (Provinciaal Programma Landelijk Gebied) doorvertaald naar een gebiedsprogramma voor Zuidoost Twente waar Hengelo onderdeel van uitmaakt. In 2024 gaan we samen met de betrokkenen in het buitengebied van Hengelo werken aan de invulling van het gebiedsprogramma voor Zuidoost Twente. (24-NB-8.5)

8.3.1 Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer

- In 2024 gaan we verder met de aanpak van de binnenstad. Nadat in 2023 het Marktplein is opgeleverd is aansluitend de herinrichting van De Wetstraat en omgeving opgestart. Dit zal in 2024 worden afgemaakt. Daarnaast zullen we verder gaan met de gebieden die in het handboek aantrekkelijke binnenstad als te transformeren naar wonen zijn heringericht.
- We gaan het Prins Bernhardplantsoen aantrekkelijker maken en breiden het paviljoen uit. Zodat deze het hele jaar geëxploiteerd kan worden. Een ander belangrijk onderwerp voor 2024 is de regulering van de toegang voor gemotoriseerd verkeer in de binnenstad. Het is de bedoeling om in 2024 hiervoor cameratoezicht te implementeren.

De doelen:

8.3.2 We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied,

8.3.3. Meer mensen wonen in de binnenstad en

8.3.4. Meer mensen wonen, werken en leren in Hart van Zuid.

- In het kader van de Nationale Omgevingsvisie (Novi) is tussen Rijk, Provincie en Regio afgesproken dat op een aantal thema's die van nationaal belang zijn wordt samengewerkt. Hieruit is onder meer de afspraak naar voren gekomen dat Hengelo en Enschede samen gaan inzetten op de ontwikkeling van de drie stationslocaties Hengelo, Kennispark en Enschede onder de noemer Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE). Deze gezamenlijke ontwikkeling gaat een belangrijke bijdrage leveren aan de aantrekkelijkheid van de steden voor het aantrekken en binden van talent. Dit wordt gezien als een zeer belangrijke opgave om Twente daadwerkelijk als groene toptechnologische regio verder te kunnen ontwikkelen. De afgelopen twee jaar hebben we met Enschede gewerkt aan een gezamenlijk verhaal en ontwikkelstrategie voor de Spoorzone Hengelo Enschede. Deze visie is een stip op de horizon waarbij de kansen en ambitie voor de Spoorzone Hengelo Enschede in beeld zijn gebracht. De visie voor de SHE is in 2023 door beide gemeenteraden vastgesteld. Bij de visie hebben we een ontwikkelstrategie opgesteld met drie programmalijnen. De komende periode zal verder invulling worden gegeven aan de ontwikkelstrategie. (24-NB-8.1)
- Met de in 2023 opgestelde Regionale Stedelijke Investerings Agenda (RSIA) presenteren de gemeenten Almelo, Hengelo, Enschede en de provincie Overijssel gezamenlijk hun meerjarige ambities voor Hoogstedelijk Twente. De RSIA heeft als doel om: de propositie en voorstellen van de drie steden als één geheel beter kenbaar te maken. De belangen van de drie steden voor de lange termijn aan elkaar te verbinden en de samenwerking tussen de drie steden (domeinoverstijgend) verder te verstevigen. Hiermee ontstaat een sterkere basis voor de gehele regio Twente en is beter zichtbaar welke rol Twente speelt in landelijke uitdagingen en ambities. Om die rol te kunnen vervullen dienen we vervolgens positie, middelen, ondersteunend beleid en investeringen (o.a. van het Rijk) te verkrijgen om zo invulling te geven aan belangrijke rijksbeleidsdoelen en samen te werken aan de toekomst van Nederland. De RSIA is input vanuit stedelijk Twente voor het Rijk bij het opstellen van de nieuwe nota Ruimte (2024). Samen met Almelo,

Enschede en de provincie Overijssel werken we aan de uitvoering van de RSIA. Dat vraagt flinke inzet in tijd, capaciteit, kennis en geld. Voor nu en de langere termijn.

- In het Actieplan 2022-2026 Hart van Zuid zijn de belangrijkste opgaven, thema's en projecten beschreven voor de verdere ontwikkeling van Hart van Zuid voor de komende periode. Een belangrijk deel van onze woningbouwopgave wordt hier in Hart van Zuid gerealiseerd. Samen met rijk, provincie en partners werken we aan de opgave om de realisatie van deze woningbouw te kunnen versnellen.
- Hart van Zuid is volop in ontwikkeling. Samen met marktpartijen en andere stakeholders transformeren wij dit gebied naar een levendig en uniek stadsdeel. De afgelopen jaren hebben wij als gemeente belangrijke voorzieningen en verbindingen gerealiseerd. Het uiteindelijke resultaat en succes van Hart van Zuid valt of staat echter bij de periode die nu komen gaat. Want het zijn de mensen die in het gebied wonen, werken en ontmoeten die ervoor gaan zorgen dat het stadsdeel ook echt gaat leven. Met de marktpartijen werken we samen aan deze ambitie in de markttafel Hart van Zuid, waarbij het uitgangspunt is dat we samen meer zijn dan de som der delen. Ook gebiedsoverstijgende thema's worden vanuit de markttafel geadresseerd. Komend jaar gaan we deze samenwerking een impuls geven, mede met het oog op het organiseren van een continue bouwstroom, de behoefte aan het versnellen van de (betaalbare) woningbouw.
- In Hart van Zuid dienen zich nieuwe vraagstukken en kansen aan. Zoals bijvoorbeeld de nieuwe invulling van het KMS terrein en Lansinkveste, waar de oorspronkelijke industriële zware bedrijvigheid is vertrokken. Gelet op het belang van deze locaties voor de ontwikkeling van de stad en Hart van Zuid en vanuit regionaal perspectief bezien, de Spoorzone Hengelo-Enschede, is het wenselijk dat de gemeente mede de regie voert op de visieontwikkeling van deze gebieden. Er spelen meerdere belangen op verschillende schaalniveaus. De gemeente moet hierbij kunnen sturen op het maatschappelijke en stadsbrede belang. (24-NB-8.3)
- Gezien de leegstand in de binnenstad van Hengelo is de uitbreiding van Lange Wemen met een substantiële hoeveelheid detailhandel niet meer wenselijk. Met een nieuw integraal plan wordt een impuls aan de binnenstad gegeven, wordt de ruimtelijke kwaliteit versterkt en kan er binnenstedelijk een aantrekkelijk stedelijk woonmilieu gerealiseerd worden. De komende jaren wordt de planvorming voor het gebied Lange Wemen verder uitgewerkt.

Wat blijven we doen?

Ruimte en leefomgeving

- Wij blijven inzetten op de ontwikkeling van de stad en de prioritaire gebieden Hart van Zuid en binnenstad.
- Wij volgen actief het beleid van andere overheden en leveren input aan het ruimtelijk beleid van andere overheden, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van de omgevingsvisie voor de provincie Overijssel.
- Wij werken door aan de ontwikkeling van de derde fase van onze gemeentelijke omgevingsvisie, de omgevingsvisie voor de wijken en de bedrijventerreinen.
- Wij blijven het programma Omgevingswet uitvoeren, zoals we dat al vanaf begin 2019 doen.
- Wij leveren een bijdrage aan de voorbereiding van nieuwe projecten/initiatieven.

Grondexploitatie

- Financieel strategisch adviseren bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Waar nodig werkt het grondbedrijf actief mee om gemeentelijke doelstellingen te realiseren. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte.
- Wij zullen ons weer volop inzetten om het mogelijk te maken te voldoen aan de vraag naar kavels voor de particuliere bouw.
- Sturen op kaders zoals vastgelegd in grondexploitaties en contracten.
- Jaarlijks de grondexploitaties herzien en aanbieden aan de Raad conform de wetgeving.

Wonen en bouwen

- Wij monitoren het vastgestelde nieuwbouwprogramma en zetten vol in op de stimulering van woningbouw.
- In Hart van Zuid werken wij aan de hand van het Programma Hart van Zuid 2022-2026 aan de belangrijkste opgaven, thema's en projecten voor de verdere ontwikkeling van Hart van Zuid. De opgaven en

gebiedsgerichte thema's bestaan uit de programmering voor wonen, werkfuncties, de ruimtelijke kwaliteit, duurzame en slimme mobiliteit en marketing, communicatie en placemaking.

- De uitvoering van de maatregelen uit het Integraal Actieplan Vitale Binnenstad die zijn voorbereid worden in uitvoering genomen.
- Wij zetten ons in voor de realisatie van de met Welbions en Ookbions gemaakte prestatieafspraken.
- In samenwerking met onze partners blijven wij inzetten op voldoende, geschikte en betaalbare huisvesting voor kwetsbare inwoners en zorgen daarbij voor de benodigde zorg en ondersteuning. Middels jaarplannen geven wij uitvoering aan de opgaven uit de notitie 'wonen en zorg in Hengelo 2019-2025'.
- Wij blijven werken aan de verbetering van onze dienstverlening in omgevingsplannen vergunningenprocessen
- Aanvragen voor omgevingsvergunningen voor handelingen binnen de fysieke leefomgeving behandelen.
- Ter voorbereiding op aanvragen de mogelijkheid voor informatieverzoeken en vooroverleggen in stand houden, zeker met het oog op de naderende Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging.
- Toezicht houden op naleving van omgevingsvergunningen en handhaven indien wordt afgeweken. Er vindt geen gebiedsgericht toezicht plaats.
- Wij handhaven op basis van klachten.
- Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG), de topografische kaart Hengelo en geografische databases beheren en onderhouden en vastgoed- en geo-informatie inwinnen, beheren, analyseren en presenteren.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Vershil 2024 - 2023
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.214	-1.150	2.050	97	-1.953	-804
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.207	740	16.491	16.638	147	-593
8.3 Wonen en bouwen	-1.452	-2.639	4.481	2.318	-2.163	476
Totaal 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-1.459	-3.048	23.022	19.053	-3.969	-921

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.953	-1.953	-1.727	-1.727
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	147	1.340	1.342	1.409
8.3 Wonen en bouwen	-2.163	-2.363	-2.219	-2.231
Totaal 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-3.969	-2.976	-2.604	-2.549

Financiële toelichting

8.1 Ruimte en leefomgeving (€ 804.000 nadeel)

De hogere lasten worden veroorzaakt door extra personeelskosten om de basis op orde te krijgen (zie 24-NB-8.2). Daarnaast het beschikbaar stellen van formatie voor de inzet op het landelijke gebied (zie 24-NB-8.5).

De personeelslasten zijn voorlopig op dit taakveld geraamd en in de 2e Beleidsrapportage 2024 wordt dit herverdeeld naar de desbetreffende taakvelden waar uren op geschreven worden.

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) (€ 593.000 nadeel)

Op dit taakveld worden allereerst alle uitgaven en inkomsten van de woningbouwcomplexen verantwoord. Ieder jaar is uniek en derhalve niet 1 op 1 te vergelijken met andere jaren. Per saldo worden de toe- of afnames verrekend met de balans in de vorm van de boekwaarden. Hiervoor wordt verwezen naar de actuele herziening van de grondexploitaties per 1-1-2023 en de paragraaf 6.4 Grondbeleid van deze begroting. De afwijking ten opzichte van de vorige begroting wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat in 2024 tussentijdse winst en het resultaat erfpacht BXL lager is. Tevens zijn in 2024 éénmalige nakomende kosten voor afgesloten projecten geraamd. Daar tegenover staat een voordeel voor de 'af te sluiten' projecten met een positief resultaat en er een lager bedrag wordt gedoteerd in de voorzieningen in exploitatie genomen gronden. Het resterend verschil wordt veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en toerekening van uren.

8.3 Wonen en bouwen (€ 476.000 voordeel)

Vanaf 2024 is er 4 jaar € 200.000 beschikbaar (€75.000 meer dan in 2022 en 2023) voor het verder ontwikkelen van de Spoorzone (24-NB-8.1). Met name de afronding van het marktplein in 2023 zorgt voor hogere kapitaallasten vanaf 2024, daarnaast is de begroting 2023 reeds gecorrigeerd op de fasering van de investeringen in de binnenstad in de Zomernota 2023 (totaal nadeel kapitaallasten € 300.000). In 2023 wordt nog € 100.000 uitgegeven aan het maken van het masterplan Lange Wemen (budgetoverheveling 2022-2023), door afronding van dit plan in 2024 en verder niet meer. Het resterende verschil wordt veroorzaakt door prijsindexatie. Meerjarig is er voor de binnenstad in 2025 een piek in de uitgaven (€ 140.000 meer) voor het bouwrijp maken van parkeerterrein Kloosterhof en lopen de lasten op door nieuwe investeringen in de binnenstad.

Door het uitstel van de invoering van de Omgevingswet naar 1 januari 2024, heeft het programma voor de invoering van de omgevingswet een langere looptijd gehad. De langere looptijd van het programma heeft voor extra kosten gezorgd in 2023 door het langer inzetten van personele ondersteuning en softwareontwikkeling. Voor 2024 zijn de invoeringskosten lager begroot. Verder was in 2022 een eenmalige uitgave geraamd voor het mede mogelijk maken van de woningbouwplannen in Beckum. In verband met budgetoverheveling verwachten wij dat deze uitgave in 2023 zal plaatsvinden waardoor de geraamde kosten in 2023 hoger uitvallen t.o.v. 2024. Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en toerekening van uren.

Risico's

Om meer woningen te realiseren moet er gebouwd worden. We zijn in veel gevallen afhankelijk van externe partijen om dit te realiseren. Met de toename van bouwkosten en hogere rentes is het voor ontwikkelaars minder interessant (of mogelijk) om te investeren. We zien dat investeerders / projectontwikkelaars zich terugtrekken. Of de ontwikkeling op een laag pitje zetten. Daarnaast is de grond voor uitbereiding van nieuwe woonwijken schaars. De focus komt steeds meer op binnenstedelijke herontwikkeling. Deze ontwikkelingen leiden bij steeds meer gemeenten tot hogere investeringskosten om nieuwe woningbouwprojecten te realiseren.

Verder zien we een toenemende stapeling van wetgeving, denk aan klimaatadaptatie en verduurzaming. Dit kan leiden tot vertraging van ontwikkelingen. Of dat er op de beschikbare grond minder woningen kunnen worden gebouwd. Dit kan de doelstelling van veel woningen in korte tijd realiseren belemmeren.

De focus op woningbouw binnen de gemeente en het rijk kan een onbedoeld nadelig effect hebben voor andere functies in het fysieke domein. De focus op (betaalbare) koopwoningen zorgt er daarnaast voor dat woningen in de particuliere huursector schaars kunnen worden. Die huurwoningen hebben wel een functie in het totale woonaanbod die we niet uit het oog moeten verliezen. Ook de druk op de sociale huisvesting neemt verder toe. We hebben een opgelegde taakstelling vluchtelingen en statushouders. Dit in combinatie met mensen op wachtlijsten vanuit de woningbouw. Dit legt een druk op de huisvesting en toenemende onvrede bij inwoners.

De risico's van de grondexploitaties die binnen programma 8 vallen staan beschreven in paragraaf 6.4 grondbeleid.

5.2.9 Bestuur en ondersteuning

Aanspreekpunt bestuurlijk Burgemeester Schelberg, Wethouders Freriksen en Steen

Aanspreekpunt Ambtelijk A. Steinvooorte, A. Lenferink en A. De Vos

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2024?

Inwoner centraal

Als gemeente willen we aansluiten bij inwoners en hun vraag door te doen wat past en kan (inwoner centraal). De samenleving is dynamisch en voortdurend in beweging. Ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Zo ook de snelheid en het gemak waarmee informatie uitgewisseld wordt, in een meer digitale wereld. Inwoners zijn ook experts op allerlei gebieden. De rol van ons als overheid verandert daardoor. Zeker omdat wij als gemeente de meest nabije overheid zijn voor inwoners. Door interactie met de inwoners hebben we voortdurend oog voor de optimalisering van onze processen om onze dienstverlening verder te verbeteren. Hierbij denken we mee met inwoners en faciliteren we initiatieven. We hebben de uitdaging om onze dienstverlening zo te organiseren dat het aansluit en kan meebewegen met deze ontwikkelingen.

De manier waarop we ons verhouden tot inwoners, bedrijven, instellingen en partners is gebaseerd op de leidende motieven: *persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar*. Dit geeft richting aan onze dienstverlening en is de basis voor ons handelen. De leidende motieven zijn de woorden die omschrijven hoe wij met onze inwoners, bedrijven en instellingen willen omgaan. We blijven onze dienstverlening continu verbeteren. Dit vraagt aandacht en inzicht van alle afdelingen in de gemeentelijke organisatie. Het centraal stellen van de inwoner doen we onder andere aan de hand van onze dienstverlening en het betrekken van inwoners (participatie).

Dienstverlening

We verbeteren onze dienstverlening doorlopend. In 2023 zijn we gestart met het uitvoering geven aan de 'uitgangspunten dienstverlening'. Dit zijn richtinggevende uitspraken op hoe onze dienstverlening eruit moet komen te zien, vertaald vanuit de leidende motieven. Het toepassen van de uitgangspunten vraagt doorlopende aandacht en toepassing door de hele gemeentelijke organisatie. We hanteren hierbij:

- Inwoner & de vraag staat centraal
- Eén gemeente & samenwerken met ketenpartners
- Digitaal als voorkeur
- Aanspreekbaar, transparant & lerend

We richten ons op de basis op orde brengen van onze dienstverlening aan de hand van onze uitgangspunten. We brengen samenhang aan in hoe we als gemeente naar inwoners overkomen en handelen. Specifiek richten we op direct duidelijke taal in onze brieven en communicatie door te gaan herschrijven. Bovendien werken we aan samenhang in hoe we onze ingang voor het contact voor inwoners vormgeven. Dit hangt nauw samen met onder andere de (invoering van de) Omgevingswet, transformatieplan en het wijkgericht werken. Verder willen we meer inzicht in hoe inwoners ons ervaren. Daarom starten we op basis hiervan (proces) verbetertrajecten.

Participatie

In Hengelo zoeken we proactief de samenwerking met de samenleving op. Met inwoners, organisaties, ondernemers, (keten)partners en andere betrokkenen. We luisteren en zijn doorlopend in gesprek met de stad. In Hengelo staan we open voor en geven we de mogelijkheid dat iedereen kan meedenken, meedoen en invloed kan uitoefenen op gemeentelijk beleid en de uitvoering daarvan. Ook geven we hen de mogelijkheid om een eigen initiatief te realiseren. We willen meebewegen met ideeën of inbreng vanuit de stad, natuurlijk kijkend naar wat praktisch kan en wettelijk mag (ja, mits). Het maken en uitvoeren van participatie vraagt maatwerk en een bewuste afweging. Het denkkader participatie is hiervoor onze manier om dit af te wegen.

Bestuurlijke samenwerking

(Bestuurlijk) Samenwerken en belangenbehartiging is van steeds groter belang om de maatschappelijke doelen van

de stad te bereiken. De ontwikkeling van het stedelijk gebied is daarbij essentieel voor de ontwikkeling van Twente. De Twentse steden nemen daarin hun verantwoordelijkheid, zonder het brede Twentse belang uit het oog te verliezen. Hoe beter de samenwerking is op allerlei schalen, hoe beter we in staat zijn onze ambities en doelstellingen te bereiken. Denk bijvoorbeeld aan bereikbaarheid, stedelijke ontwikkeling, sociaaleconomische structuurversterking en lobby. En ook de samenwerking tussen overheden, ondernemers en onderwijs/onderzoeksinstituten, via (onder andere) de Twenteboard en de regionale agenda's zoals de Agenda voor Twente en de Regiodeals. Het Hengelose college heeft inmiddels ook formeel zitting in de Twenteboard, als een van de vertegenwoordigers namens de veertien Twentse gemeenten.

Steeds duidelijker wordt de laatste jaren dat de samenwerking tussen Hengelo en Enschede als het gaat om onze ambities en opgaven erg intensief is, groter nog dan met de andere Twentse gemeenten. Beide steden vormen feitelijk, rondom de UT, het hoog stedelijke hart van de toptechnologische regio Twente. De ambities en opgaven komen voor een flink deel overeen en het besef is er dat we die opgaven ook niet alleen aan kunnen. Dat heeft de laatste jaren al geleid tot een heel natuurlijke vorm van ambtelijk en bestuurlijk samenwerken op basis van de inhoud tussen beide steden, met als meest in het oog springende voorbeeld de ook door uw raad vastgestelde visie op de spoorzone Hengelo-Enschede (SHE).

Krapte op de arbeidsmarkt

Het kan niemand meer ontgaan. De krapte op de arbeidsmarkt is al enige tijd een feit en zal in komende jaren toenemen. In de Zomernota is nadrukkelijk stil gestaan bij de gevolgen voor de gemeente Hengelo. Ook wij merken de gevolgen van de opbouw van de beroepsbevolking, de vergrijzing van het personeelsbestand en pensioengolven in de komende jaren voor onze capaciteitsbehoefte. Daarnaast ligt ongewenst vertrek van onze medewerkers naar andere werkgevers steeds op de loer. Deze ontwikkeling vraagt om actie willen wij onze ambities voor de komende jaren waar kunnen maken.

Voor 2024 en verder jaren gaan wij onze inzet dan ook intensiveren om de gevolgen van de arbeidsmarktsituatie het hoofd te bieden. Dat doen wij door ons plan van aanpak arbeidsmarktpositionering verder tot uitvoering te brengen en door te ontwikkelen. Enerzijds door beter te vinden en werven: ons werkgeversmerk en arbeidsmarktcommunicatie verbeteren, meer noodzakelijke recruitmentcapaciteit inzetten (voorstel zomernota: uitbreiding recruitment 24-NB-9.8), jong talent en zij-instromers aantrekken en slimme oplossingen bedenken waarmee we de huidige mismatch tussen vraag en aanbod te lijf gaan.

Maar anderzijds richt onze inzet zich ook op behoud, het binden en boeien van onze huidige medewerkers. Dat betekent onder andere investeren in een goede onboarding van medewerkers in de organisatie en bedrijfscultuur, in duurzame inzetbaarheid, betrokkenheid, vitaliteit, leren & ontwikkelen en in arbeidsvoorwaarden die passen bij de wensen en behoeften van onze medewerkers. Maar bovenal ook aandacht en waardering voor onze medewerkers en het vieren van gezamenlijke successen.

Digitaliseren van fysieke archieven

Wil de gemeentelijke informatievoorziening kunnen meebewegen met de digitalisering van de samenleving en op een maatschappelijk verantwoorde manier omgaan met de inzet van digitale technologie, dan moet ze modern en flexibel zijn. Dit geldt ook voor onze archieven. Door onze fysieke archieven te digitaliseren worden deze tijds- en plaatsafhankelijk beschikbaar, beter vindbaar, duurzamer en veiliger bewaard en kunnen we beter voldoen aan de wetgeving zoals onder meer de modernisering van de Archiefwet en de Wet open overheid (Woo), welke eisen stelt aan het actief en passief digitaal openbaar maken van informatie. De digitalisering van het papieren archief ligt ook in lijn met de strategische opgave Digitale Transformatie en de landelijk breed onderschreven Principes van de digitale samenleving.

Digitale transformatie

Digitalisering verandert de economie en samenleving in een razendsnel tempo. Zo snel dat we soms worden verrast door ontwikkelingen. Als overheid moeten we scherp zijn op nieuwe mogelijkheden en ontwikkelingen, zodat we als gemeente de goede dingen blijven doen voor onze inwoners en ondernemers.

De totale verandering die dit mogelijk moet maken noemen we de Digitale Transformatie. Het is een fundamenteel andere kijk op klantervaring, bedrijfsmodellen en processen waarbinnen digitale informatie een cruciale rol speelt. En dat gaat verder dan het digitaliseren van processen. Het gaat om zowel een culturele- en bedrijfstransformatie als een technologische transformatie, waarbij een optimale inpassing van digitale technologieën en oplossingen kan plaatsvinden.

Zo kunnen we samen meer toegevoegde waarde en vertrouwen creëren voor en door de maatschappij. Met het strategische programma 'Digitale Transformatie' zetten we een beweging in gang waarbij we alert zijn op deze ontwikkelingen en niet verrast worden door veranderingen. Het onderwerp moet voor altijd op ons netvlies gebrand staan. Afgelopen jaar zijn daarin stappen gemaakt in het concreter en persoonlijker maken van het programma. Aankomend jaar gaan we door met het uitvoeren van pilots die ons meer kennis, inzicht en ervaring gaat bieden die we direct in de praktijk kunnen inzetten voor onze inwoners en ondernemers.

Datagedreven werken

De afgelopen jaren heeft Hengelo geïnvesteerd in een meer datagedreven manier van werken in de organisatie. Sindsdien is de wereld enorm veranderd. Er is steeds meer data beschikbaar en de technologische mogelijkheden nemen enorm toe. Bij vele uitdagingen in de stad kan data een cruciale rol spelen waardoor de vraag naar data steeds verder groeit. Daarom is het tijd om de volgende stap te zetten in deze manier van werken. In 2023 is hiervoor een datastrategie opgesteld. Hierin staat beschreven welke onderdelen in de komende jaren aandacht behoeven om waarde te creëren met data voor de stad en de organisatie. Belangrijke pijlers waar komende tijd aan gewerkt wordt zijn: inrichting van processen en verantwoordelijkheden, een data-architectuur en competenties van medewerkers om verantwoord datagedreven te kunnen werken. Een belangrijk onderdeel hierbij is de inrichting van een duidelijk ethisch kader, die breder zal worden vormgegeven dan alleen voor de inzet van data.

Wet Open Overheid

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) van kracht, die de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangt. In datzelfde jaar is hiervoor een impactanalyse uitgevoerd, de gemeentelijke ambitie bepaald en een meerjarig programmaplan op hoofdlijnen opgeleverd. De wet schrijft voor dat binnen vijf jaar alle informatie voor de elf binnen de wet vallende informatie categorieën actief gepubliceerd wordt. Daarbij hebben we acht jaar de tijd de gemeentelijke informatiehuishouding passend te optimaliseren. Beide termijnen lopen vanaf de ingang van de wet. In 2023 heeft het college van B en W deze ambitie vastgesteld. Hiervan is ook een afschrift ter informatie aan de gemeenteraad overhandigd. Het programma 'Wet open overheid' is gestart, en richt zich op de implementatie van een omvangrijke informatiewet met een grote verandercomponent voor de organisatie. De gemeente wordt transparanter en efficiënter.

Verduurzamen maatschappelijk vastgoed

Op basis van de routekaart (die in 2023) wordt opgesteld, zal in 2024 gestart worden met verduurzamen van panden uit de gemeentelijke vastgoedportefeuille. Momenteel wordt nader onderzocht welke panden hiervoor in aanmerking komen en in welke volgorde zij worden aangepakt.

De maatregelen hierbij omvatten zowel energiebesparing, energieopwekking en energietransitie. De intentie is om deze vier panden middels deze maatregelen te verduurzamen tot energieneutraal.

Kapitaalmarkt

De tijden van bijzonder lage markttrentes ligt inmiddels alweer achter ons. De stijging komt voort uit de rentestijging bij de Europese Centrale Bank (ECB) die anticipeert op de torenhoge inflatie. Het verhogen van rentes door de ECB is een traditionele manier de inflatie te drukken. Men blijft naar verwachting de rente verhogen tot dat de inflatie om en nabij de 2% wordt gehaald. Daarnaast blijft er nog onduidelijkheid over de conjunctuur, dit heeft zowel invloed op de rente als de inflatie.

Rechtmatigheidsverantwoording

In 2024 legt het college van B en W rechtstreeks verantwoording af over de financiële rechtmatigheid aan het bestuur. Dit gebeurt met het opnemen van een rechtmatigheidsverantwoording in de Jaarrekening over 2023. Dit komt voort uit het wetsvoorstel 'versterking decentrale rekenkamers'. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is ook een onderdeel van dit wetsvoorstel. Het doel is het gesprek over de rechtmatigheid tussen het college en de raad te versterken.

In 2022 zijn de bevindingen op de rechtmatigheid door het college van B&W opgenomen in de jaarstukken met de raad. Dit is een goede voorbereiding voor de verantwoording over 2023.

Onzekere financiële kaders vanaf 2026

De onzekere financiële kaders, met name de onzekere rijksinkomsten vanaf 2026 (gemeentefonds), nopen ons om op korte en lange termijn weloverwogen keuzes te maken. Daarom is de strategische agenda verder aangescherpt in de Zomernota 2023-2027, waarbij de langjarige koers 2040 en het collegeprogramma gezamenlijk het fundament waren voor het afwegingskader in de Zomernota.

Wij zullen ons sterk blijven inzetten, tezamen met andere gemeenten en de VNG, om voldoende gecompenseerd te worden door het Rijk voor alle bestaande en nieuwe taken die we moeten uitvoeren, zoals onderwijshuisvesting, sociaal domein, Klimaatakkoord, Omgevingswet, Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen en de landelijke woningbouwopgave. Ook vinden wij dat de volledige opschalingskorting (circa € 4,8 miljoen voor Hengelo) van tafel moet. Vanaf 2026 moeten we voldoende door het Rijk gecompenseerd worden voor volume- (bijv. zorgvraag), loon- en prijsontwikkelingen (accres). Dit zijn voor ons de uitgangspunten in een stevige lobby naar het Rijk. We vinden het niet acceptabel dat we alle bestaande (gemeentelijke) en nieuwe taken moeten uitvoeren, terwijl we door het Rijk als gemeenten veel te weinig compensatie hiervoor ontvangen. Dus de (gemeentefonds)koek voor gemeenten moet groter. Daarmee eisen gemeenten en de VNG nogmaals van het Rijk structurele verhoging van het gemeentefonds.

Ook vinden wij het niet acceptabel om de OZB op dit moment nog extra te verhogen bovenop de reguliere inflatiecorrectie, omdat het Rijk ons door eenzijdig ingrijpen vanaf 2026 niet voldoende structureel compenseert.

We vinden dat het Rijk minimaal € 3 miljard in 2026 (en daarna nog meer) aan het gemeentefonds moet toevoegen, zodat we als gemeenten de taken op een adequaat niveau kunnen (blijven) uitvoeren. Daarom vinden we het niet acceptabel om bezuinigingen door te voeren en laten we bewust een tekort zien in de ravijnjaren 2026 en 2027. Hierin staan wij als gemeente niet alleen, bleek tijdens het VNG congres medio juni 2023. Vele andere gemeenten hanteren dezelfde lijn.

De beschikbare overheidsfinanciën is mede afhankelijk van de kabinetsformatie nu de meeste onderwerpen op het gebied van gemeentefinanciën controversieel zijn verklaard door de Tweede Kamer. In de aanloop naar de nog op te stellen Zomernota volgend jaar kijken we hoe we er dan financieel voor staan vanaf 2026 en dan bepalen we onze vervolgstategie.

Relevante beleidsnota's

- [Financiële verordening 2023](#)
- [Nota investerings- en activeringsbeleid 2023](#)
- [Beleidsnota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023 - 2027](#)
- [Nota reserves en voorzieningen 2016](#)
- [Evaluatie bestemmingsreserves 2021](#)
- [Treasurybesluit 2021](#)
- [Beleidsregels publieke taak leningen en garanties gemeente Hengelo 2021](#)
- [Nota verbonden partijen \(2014\)](#)
- [Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders 2021](#)
- [Denkkader participatie \(2022\)](#)

Verbonden partijen

- Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBTwente) voert namens ons taken uit op het gebied van onroerend zaken waardering, heffing en invordering van lokale belastingen. GBTwente doet dit efficiënt, zo goedkoop mogelijk, kwaliteit- en inwonergegericht.
- BNG Bank is de sectorbank voor gemeenten, tevens onze huisbankier. Ze draagt bij aan het goedkoop financieren van onze investeringen, waardoor we maatschappelijke kosten laag houden.
- Enexis Holding BV is de energienetwerkbeheerder in de regio en levert met dividend een bijdrage aan onze exploitatie.
- Twence Holding BV is de afvalverwerker en duurzaamheidsbevorderaar voor de regio; ze is vooral verbonden partij t.b.v. programma 7, maar levert met dividend ook een bijdrage aan de algemene middelen.
- Centrum gemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo zorgt voor het behalen van schaal- en kwaliteitsvoordelen en het beperken van kwetsbaarheden van de aangesloten organisaties op ICT-gebied.
- Twenteboard initieert en beheert als triple helix organisatie van overheden, ondernemers en onderwijs (onderzoeks) de regionale investeringsagenda's (Agenda voor Twente en Regiodeal Twente) ter versterking van de regionale sociaaleconomische structuur.

Daarnaast werken we samen met de volgende organisaties, die niet kwalificeren als verbonden partij, maar wel belangrijk zijn in samenwerkingsverband:

- Kennispunt Twente draagt bij aan de kwaliteit van onze sturingsinformatie door onderzoek en advies.
- IT Platform Twente verzorgt voor ons een aantal fundamentele delen van de ICT-dienstverlening, waaronder de regionale digikoppeling.

Wat willen we bereiken?

9.1 Meer inwoners zijn betrokken bij hun stad en tevreden over het bestuur van Hengelo

9.1.1 Meer (jonge)(1) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.¹

¹ De toevoeging 'jonge' is gedaan, in aansluiting op het traject voor kindinclusie (ook wel Baas boven Baas), waar de raad geld voor beschikbaar heeft gesteld, en waar nu uitvoering aan wordt gegeven.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de wijze waarop de gemeente wordt bestuurd (%) [1] ¹	23,6%(2021) 18,6%(2022) 29,3%(2023)	18,6%	25%	27%	27%	30%	30%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente betreft inwoners voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen' (%) [1]	29,9%(2021) 31,5%(2022) 42,0%(2023)	31,5%	35%	37%	38%	39%	40%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente luistert voldoende naar de mening van haar inwoners' (%) [1]	21,8%(2021) 17,6%(2022) 28,4%(2023)	17,6%	25%	27%	30%	30%	30%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente Hengelo doet wat ze zegt' (%) [1]	23,0%(2021) 18,1%(2022) 28,3%(2023)	17,6%	25%	27%	30%	30%	30%
Minimaal 3 keer per jaar worden kinderen/ jongeren via een Baas boven Baas traject betrokken bij een relevant en actueel thema uit de Beleidsbegroting	n.v.t.	4	3	3	3	3	3

¹ De peilwaarden van deze indicatoren fluctueren de afgelopen jaren. De streefwaarden voor deze indicatoren zijn daarom gebaseerd op een gemiddelde van de peilwaarden 2021, 2022 en 2023 in combinatie met de langjarige ambitie van de Gemeente Hengelo

9.2 Inwoners zijn meer tevreden over de dienstverlening van de gemeente Hengelo

9.2.1 Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,59 (2019) 6,61 (2021) 6,41 (2022) 6,63 (2023)	6,4	7,5	7,5	7,5	8,0	8,0
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de digitale dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,91 (2019) 6,92 (2021) 6,62 (2022) 6,83 (2023)	6,6	7,5	7,5	7,5	8,0	8,0

9.3 Hengelo blijft een wendbare, ambitieuze en financieel gezonde gemeente

9.3.1 De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren vanuit de logica van de Hengeloër

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2022	2023	2024	2025	2026	2027
Aanvullend weerstandsvermogen per inwoner (euro) ultimo jaar ¹	143 (2022)	466	290	521	546	510	498
Structureel positief exploitatieresultaat van de gemeentebegroting ²	2,0 miljoen (begroting 2021)	4,3 miljoen	1,7 miljoen	4,3 miljoen	10,5 miljoen	-0,6 miljoen	-1,9 miljoen

1 De beschikbare weerstandscapaciteit minus de benodigde weerstandscapaciteit uitgedrukt in een bedrag per inwoner.

2 De mate waarin structurele lasten (volledig) worden gedekt door de structurele baten.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2024?

9.1.1 Meer (jonge) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.

- De regisseur dienstverlening zal samen met de ambtelijke kerngroep (kinder)participatie zich inzetten om meer jonge inwoners te betrekken bij de gemeente en de gemeente dichterbij hun belevingswereld te brengen. Dit door minimaal 3x per jaar in gesprek te zijn met jonge inwoners. Inclusief de organisatie van het Baas boven Baas festival, waar vanaf 2024 een 'beste idee voor Hengelo' wordt uitgereikt aan een kind of klas.
- We waarderen de inzet van kinderen om Hengelo mooier, socialer of prettiger te maken door een kinderlintje voor het eerst in 2024 te op te zetten en uit te reiken.
- We trainen medewerkers op de methodiek uit het denkkader participatie. We bieden hierbij een leer- en/of evaluatiemomenten voor medewerkers.
- We bieden medewerkers kennis en tools die nodig zijn voor het opzetten van participatietrajecten, onder andere werkvormen en gespreksleiding. Dit geldt ook voor projecten waarbij we kinderen op scholen betrekken.
- We heten nieuwe bewoners van Hengelo welkom door welkomstbijeenkomst(en) te organiseren zodat ze Hengelo leren kennen.

9.2.1 Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog.

- We geven (doorlopend) aandacht aan de dienstverlening aan de hand van de leidende motieven (persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar) en de uitgangspunten dienstverlening. Wij willen dat de inwoner zich welkom, gehoord, gezien en begrepen voelt.
- We zorgen voor een lerende omgeving waarin we ons de vraag blijven stellen of onze dienstverlening voldoet aan onze uitgangspunten dienstverlening. We wisselen ontwikkelingen, positieve en negatieve ervaringen en signalen met elkaar uit, zodat we onszelf continu kunnen blijven verbeteren.
- We maken een uitvoeringsagenda dienstverlening op basis van de uitgangspunten dienstverlening, zodat we keuzes maken in op te pakken verbetertrajecten of ontwikkelingen.

- We starten een gemeentebreed project Helder Hengelo's met aandacht en training voor begrijpelijke taal.
- We herschrijven brieven of (online) teksten door direct duidelijke taal toe te passen (Helder Hengelo's).
- We maken overzicht in waar we aan procesverbetering werken en gaan verbetertrajecten starten op basis van ervaringen (data).
- Op onze website houden we rekening met onze lezers en proberen we zo helder mogelijk op te schrijven wat we bedoelen. Het doen van een (digitale) aanvraag of melding moet zo simpel mogelijk zijn.

9.3.1 De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren waarbij de inwoner centraal staat.

- We sturen stevig op het terugdringen van de volumeontwikkelingen Jeugd en Wmo door middel van het transformatieplan van het sociaal domein voor een neutraal financieel perspectief.
- We zorgen in 2024 voor een structureel sluitende begroting om aan het provinciaal toezicht te voldoen.
- We sturen op voldoende weerstandsvermogen (m.n. algemene reserve).
- We zetten de ingezette lobby naar het Rijk voort om voldoende rijksmiddelen te ontvangen voor bestaande én nieuwe taken, die de gemeente moet uitvoeren.

Wat blijven we doen?

Bestuur

- De inwoner staat centraal in ons handelen. Daarmee geven we richting, luisteren we en bieden we ruimte aan inwoners, ondernemers en organisaties. Wij zoeken ze actief op en brengen ze in positie.
- We gaan vroegtijdig in gesprek met de raad en leggen regelmatig open voorstellen voor aan de raad.
- Bestuurlijk samenwerken in allerlei bovenlokale gremia om zo de belangen van Hengeloërs en Twentenaren te behartigen. Voorbeelden hiervan zijn G40, VNG, Euregio/MONT en de vernieuwde regionale overlegvormen via bijvoorbeeld de Twenteboard.
- Onze strategische agenda (o.a. mobiliteit/TEN-T en innovatie/technologie) blijven we ook verbinden met Europa/Brussel, o.a. door deelname aan netwerken zoals Eurocities en Polis.
- We blijven inzetten op het verhogen van de slagkracht van de regionale samenwerking, bijvoorbeeld door de stedelijke samenwerking te verstevigen.
- Dat geldt in het bijzonder voor de samenwerking met Enschede, waarbij we ons vanuit onze eigen autonomie en identiteit gezamenlijk positioneren als grootstedelijke Twentse agglomeratie met bijna 250.000 inwoners.
- Het is van groot belang om het verhaal van de kracht van de grootstedelijke samenwerking te blijven vertellen, door gezamenlijk onze netwerken nog beter te benutten en uit te breiden.
- De komende twee jaar (tot 1 januari 2026) heeft het Hengelose college zitting in de Twenteboard.
- De gemeenteraad ondersteunen; door middel van een griffie en een rekenkamer.
- Onze open communicatie is tijdig, regelmatig en in begrijpelijke taal.

Publieksdienstverlening

- Ons klantcontactcentrum handelt vragen en meldingen af via telefoon, e-mail en andere communicatiemiddelen (zoals Whatsapp).
- Op de gemeentelijke website verstrekken we begrijpelijke informatie over producten en diensten.
- We bieden inwoners of ondernemers de mogelijkheid om een groot aantal producten direct via de website aan te vragen.
- Voor mensen die niet digitaal kunnen of willen communiceren, blijven we bereikbaar via de traditionele kanalen.
- Aan de publieksbalies verstrekken we paspoorten, ID-kaarten, rijbewijzen en diverse uittreksels en verklaringen.
- We voeren allerlei werkzaamheden uit op het gebied van 'Burgerzaken', zoals: beheren burgerlijke stand en Basisregistratie personen (BRP), voltrekken huwelijken en geregistreerde partnerschappen, uitvoeren Wet op de Lijkbezorging, bijhouden begraafplaatsadministratie en taken op het gebied van naturalisatie en optie.
- We organiseren verkiezingen en referenda.
- We kijken permanent of we zaken anders, slimmer, beter en efficiënter kunnen uitvoeren, op basis van de leidende motieven.

Financiën

- We zorgen voor inzichtelijke financiën voor inwoners en ondernemers. Er wordt continu gestreefd om onze planning- en control cyclus verder te ontwikkelen en te digitaliseren en de producten leesbaar, transparant en toegankelijk te maken.
- Via de Zomernota, Beleidsrapportage en de Jaarstukken informeren we de gemeenteraad over de belangrijkste afwijkingen op beleidsinhoudelijk en financieel gebied ten opzichte van de Beleidsbegroting.
- Externe subsidies verwerven, realiseren en verantwoorden. Wij blijven de mogelijkheden tot medefinanciering door andere overheden en partners optimaal benutten.

Treasury

- We stellen een financieringsbehoefte op en analyseren de leningenportefeuille, rekening houdend met de wettelijke normen kasgeldlimiet en renterisiconorm.
- We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte door het aantrekken van kort lopende en lang lopende geldleningen.
- We verstrekken geen nieuwe geldleningen en garanties aan derden met uitzondering van leningen waarbij we garantstelling kunnen delen met het Waarborgfonds Sport.
- We beheersen de risico's en volgen de financiële ontwikkelingen bij organisaties aan wie we hebben geleend.
- We beheren de deelnemingenportefeuille en zetten de daaruit vrij komende dividenden (overwegend) als algemeen dekkingsmiddel in.

Belastingen

- Het heffen en invorderen van de volgende belastingen als onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen: onroerendezaakbelastingen, parkeerbelasting, hondenbelasting, precariobelasting. Voor het algemeen dekkingsmiddel toeristenbelasting verwijzen we naar programma 3.
- Voor de tarieven die gebaseerd zijn op de lasten van de gemeente geldt in principe volledige kostendekkendheid. Door doeltreffend en doelmatig te werken, blijven tarieven voor de inwoners, bedrijven en instellingen zo laag mogelijk.
- Voor de opbrengsten van reclame uitingen blijven we afspraken maken over marktconforme vergoedingen.
- Voor de algemene heffingen hanteren we het bestaande principe: niet meer of minder dan inflatiecorrectie.

Gemeentelijk vastgoed

- Wij laten voor alle gebouwen het onderhoudsplan door middel van een her-inspectie actualiseren.
- Er zal een aanbesteding plaatsvinden voor het uitvoeren van het preventief en correctief onderhoud aan de elektrotechnische en werktuigbouwkundige installaties in de gebouwen.
- Verkoop en sloop van gebouwen.
- Het invoeren van de kostprijsdekkende huur.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2022	Saldo begroting 2023	Lasten begroting 2024	Baten begroting 2024	Saldo begroting 2024	Vershil 2024 - 2023
0.1 Bestuur	-3.003	-4.395	4.681	-	-4.681	-286
0.2 Burgerzaken	-1.772	-1.646	3.844	2.432	-1.413	233
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-498	-801	1.748	961	-786	14
0.4 Overhead	-28.321	-33.854	41.827	4.716	-37.111	-3.257
0.5 Treasury	1.450	3.912	9.059	10.737	1.678	-2.235
0.61 OZB woningen	10.864	11.196	1.177	13.900	12.722	1.527
0.62 OZB niet-woningen	13.678	14.502	122	16.005	15.883	1.381
0.63 Parkeerbelasting	1.700	1.867	101	2.120	2.018	151
0.64 Belastingen overig	872	860	46	940	893	34
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	189.364	185.471	-	199.645	199.645	14.174
0.8 Overige baten en lasten	-1.289	-2.015	5.237	617	-4.619	-2.604
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-45	-65	71	-	-71	-6
0.10 Mutaties reserves	-7.583	-8.870	10.184	15.402	5.218	14.088
Totaal 9 Bestuur en ondersteuning	175.417	166.162	78.098	267.475	189.378	23.215

Taakveld	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026	Saldo begroting 2027
0.1 Bestuur	-4.681	-4.681	-4.681	-4.646
0.2 Burgerzaken	-1.413	-1.413	-1.412	-1.412
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-786	-840	-923	-795
0.4 Overhead	-37.111	-36.973	-35.622	-34.456
0.5 Treasury	1.678	1.641	1.496	1.163
0.61 OZB woningen	12.722	12.903	13.060	13.211
0.62 OZB niet-woningen	15.883	15.934	15.983	15.983
0.63 Parkeerbelasting	2.018	2.018	2.018	2.018
0.64 Belastingen overig	893	893	893	893
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	199.645	202.648	187.621	186.653
0.8 Overige baten en lasten	-4.619	-1.904	-1.241	-1.702
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-71	-71	-71	-71
0.10 Mutaties reserves	5.218	-3.948	153	-2.179
Totaal 9 Bestuur en ondersteuning	189.378	186.208	177.275	174.662

Financiële toelichting

0.1 Bestuur (€ 286.000 nadeel)

De kosten voor het bestuur zijn voornamelijk door een tweetal oorzaken toegenomen, namelijk de jaarlijkse prijsindexatie en de te verwachten looncompensatie vanaf 2024.

0.2 Burgerzaken (€ 233.000 voordeel)

Het voordeel is grotendeels het gevolg van de verlenging van de geldigheid van de reisdocumenten ingaande 2014. Hierdoor wordt er vanaf 2024 een aanzienlijk hogere uitgifte van documenten verwacht met de daarbij behorende inkomsten. Deze piek zal minstens tot 2029 aanhouden. Omdat de massa toeneemt kan er een besparing op de kosten per uitgifte worden bereikt (23-FP-9.8).

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden (€ 14.000 voordeel)

Geen significante afwijkingen. In het kader van nieuw beleid is het volgende voorstel gedaan: Verduurzamen maatschappelijk vastgoed (24-NB-9.1).

0.4 Ondersteuning organisatie (€ 3.257.000 nadeel)

Het grootste deel van de toename van de kosten van overhead zijn het gevolg van een aantal beleidswensen die in de Zomernota 2023-2027 zijn opgenomen.

Beleidswensen Zomernota 2024		
24-NB-9.2	Dienstverlening	-294
24-NB-9.3	Participatie	-115
24-NB-9.7	Datagedreven sturen	-348
24-NB-9.8	Recruitment	-272
24-NB-9.9	Projectcontrol	-242
		-1.271

Daarnaast is het budget overhead toegenomen met € 187.000 (23-FP-9.15) doordat de overgang naar office 365 en de transitie naar cloud steeds meer middelen vragen en er eenmalig € 150.000 voor kosten van de invoering van de Wet Open Overheid benodigd zijn (23-FP-9.16). Als gevolg van de uitzetting van de totale gemeentelijke formatie komt er voor de bedrijfsvoering circa € 800.000 beschikbaar. Deze post wordt gevormd doordat bij toe- of afname van de functies binnen de gemeente er € 20.000 wordt toegevoegd c.q. onttrokken aan de budgetten van bedrijfsvoering. De gedachte is dat de ondersteuning mee ademt met de omvang van de organisatie. Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie op reguliere budgetten, zoals I & IT, communicatie, huisvesting en personele aangelegenheden.

0.5 Treasury (€ 2.235.000 nadeel)

Het nadelige effect op dit taakveld bestaat uit het saldo van treasury van € 879.000 nadelig en een nadeel op baten uit deelnemingen van € 1.356.000.

Bij de Zomernota (23-FP-9.5) is er bijgestuurd op de kapitaallasten van 2023. Dit betrof een extra rentebaait en een verlaging van afschrijvingslasten. Dit in samenhang met de verwachte rentelast van onze financieringsbehoefte komt dit alles op een nadeel van € 879.000 op de kapitaallasten in 2024 ten opzichte van 2023.

De structurele dividendbaten zijn in 2024 € 178.000 hoger geraamd dan in 2023 (23-FP-9.4) op grond van de structurele winstverwachting van betreffende bedrijven. De extra incidentele baten van € 1.534.000 in 2023 (Twence en in mindere mate Enexis) waren dermate bijzonder, dat we deze voor 2024 niet weer als extra dividend kunnen begroten.

0.61 OZB woningen (€ 1.527.000 voordeel)

De OZB-opbrengsten stijgen met € 1.331.000 als gevolg van de toegepaste loon- en prijsindex (8,9%) en areaaluitbreiding. We prognosticeren conform het woningbouwprogramma. Waar de inflatieverhoging alle huiseigenaren raakt, leidt de areaaluitbreiding tot een groter aantal betalende huishoudens en daarmee niet tot een individuele verhoging van de woonlasten. We hebben eenmalig de bijdrage voor proceskosten in 2023 moeten verhogen met € 382.000. De bijdrage aan GBTwente voor haar dienstverlening neemt is € 197.000 lager dan verwacht. In feite neemt de structurele bijdrage toe met € 185.000. We verwachten dat de tendens van hoge proceskosten wordt afgeremd door aangekondigde wetgeving en hebben daarom de extreme stijging van proceskosten niet structureel opgenomen.

0.62 OZB niet-woningen (€ 1.381.000 voordeel)

De doorgevoerde prijsindexering van 8,9% betekent een batenstijging van € 1.305.000. Er is daarnaast rekening gehouden met een toename van het aantal objecten, toerekening van baten uit invordering en een loon- en prijsgebonden stijging van de bijdrage aan GBTwente.

0.63 Parkeerbelasting (€ 151.000 voordeel)

Er zijn t.o.v. 2023 hogere inkomsten uit parkeerbelastingen. Dit komt overwegend door de indexatie van de inkomsten en een hogere toerekening van ADI-baten m.b.t. naheffingsaanslagen parkeerbelastingen (voordeel € 180.000). Daarnaast zijn de exploitatiebudgetten hoger dan in 2023, overwegend door een hogere doorberekening van perceptiekosten vanuit het GBT (€ 29.000 nadeel)

0.64 Belastingen Overig (€ 34.000 voordeel)

De kosten van heffing en invordering GBTwente zijn, eveneens loon- en prijsgebonden, verhoogd met € 4.000. De precariobelasting is geïndexeerd. In de raadsvergadering over de Zomernota 2023-2027 is een amendement aangenomen om de hondenbelasting in 2024 niet te indexeren (amendement C01-A02; nadeel € 50.000).

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds (€ 14.174.000 voordeel)

In de Zomernota 2023-2027 bent u in bijlage 10.3 uitgebreid geïnformeerd over de 'Financiële effecten van de meicirculaire 2023 van het gemeentefonds'.

De belangrijkste ontwikkelingen in de meicirculaire 2023 waren:

- De aanpassing van de accres-/nominale ontwikkelingen;
- Het structureel doortrekken van de eenmalige bijdrage 2026 van 1 miljard landelijk vanaf 2027; vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek;
- De aanpassingen in gemeentelijke en landelijke aantallen voor verschillende verdeelmaatstaven in het gemeentefonds;
- Het beschikbaar stellen van de middelen voor de Jeugdzorg voor de jaren 2024 en 2025 en het laten vervallen van de stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg voor deze jaren;
- De invoering van de eigen (inkomensafhankelijke) bijdrage voor alle Wmo voorzieningen;
- Het opnemen van de stelpost BTW-compensatiefonds (€ 1,56 miljoen) in verband met de verwachte terugloop van investeringen in gemeenteland door de beperkte structurele financiële ruimte vanaf 2026.

In de jaren 2026 en 2027 is sprake van ravijnjaren. Er is in deze jaren een grote terugval aan verwachte gemeentefondsuitkeringen van € 15 tot € 16 miljoen jaarlijks ten opzichte van de uitkering in 2025 (zie het financieel overzicht hiervoor).

0.8 Overige baten en lasten (€ 2.604.000 nadeel)

De belangrijkste ontwikkelingen in dit taakveld zijn:

Algemene stelposten (€ 724.000 voordeel)

Fluctuaties zijn er met name op de algemene stelposten voor duurzaamheid (Kaderbrief 19-NB-2 en 20-NB-7.1), voorbereidingskosten strategische agenda (restantmiddelen alleen in 2023), uitbreiding formatie budget recruitment (24-NB-9.8) en de middelen voor de motiemarkt in 2024 (Zomernota motie C01-M08).

Stelposten gemeentefonds (€ 3.704.000 nadeel)

Grote fluctuaties op de stelposten gemeentefonds zijn met name ontstaan als gevolg van de Zomernota 2023-2027 (inclusief meicirculaire 2023 gemeentefonds). Dit geeft de volgende effecten (> € 50.000) in de vergelijking tussen de jaarschijf 2024 ten opzichte van 2023:

- Stelpost looncompensatie in 2024 en overige maatregelen CAO in 2023 en 2024 (ruim € 3,8 miljoen nadeel). De huidige Cao gemeenten loopt tot 1 januari 2024. In afwachting van een nieuwe Cao met ingang van 2024 worden de middelen eerst op de stelpost looncompensatie geraamd. Voor de huidige Cao 2023 zijn de middelen op de taakvelden geraamd.
- Lagere raming van Wet Goed verhuurschap in 2024 ten opzichte van 2023 (€ 82.000 voordeel).

In de meerjarenramingen speelt met name de taakstellende stelpost 'Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd' (zie bijlage 10.3 van de Zomernota 2023-2027; toelichting bij onderdeel 2.10c) voor circa € 2,6 miljoen jaarlijks vanaf 2025. Zie paragraaf 3.2 voor de uitgebreide toelichting.

Saldo urenverantwoording (€ 356.000 voordeel)

Om het juiste begrotingsbeeld te presenteren was het noodzakelijk om een deel van de Cao effecten (in april 2023 was de Cao 2023 pas definitief) in 2023 te verwerken op de stelpost saldo urenverwerking. Dit komt voort uit het feit dat een deel van de taakvelden een zogenaamd gesloten financiering kent. Dit geldt voor taakvelden afval, riolering en grondexploitatie en de investeringen. Voor de begroting 2024 geldt dat dit effect wel op alle taakvelden is verwerkt.

0.10 Mutaties reserves (€ 14.088.000 voordeel)

De onttrekkingen en toevoegingen in de reserves kennen de eigen dynamiek in de begroting. Incidentele lasten worden gedekt uit reserves. Voor de grondexploitaties geldt een 'gesloten circuit' in de begroting. Verrekeningen vinden via de algemene reserve grondexploitatie plaats en drukken niet op het begrotingssaldo. Daarnaast zijn in het verleden in de Kadernota's, Zomernota's en Beleidsbegrotingen meerjarige overschotten of tekorten verrekend met de algemene reserve.

De grootste reservemutaties betreffen:

Algemene reserve (€ 9.227.000 voordeel)

De saldobestemming van de Jaarstukken 2022 is een onttrekking in 2023 van € 17,3 miljoen (=nadeel).

In 2023 zijn er meer middelen aan de algemene reserve toegevoegd dan onttrokken: per saldo ruim € 16,2 miljoen (voordeel). In 2024 wordt er per saldo ruim € 10,2 miljoen (voordeel) aan de algemene reserve onttrokken.

Ter vergelijking, de grootste mutaties in de algemene reserve in 2023 zijn:

- In de primitieve begroting 2023 is al een netto-bedrag van € 3,4 miljoen onttrokken aan de algemene reserve voor het sluitend maken van de Kadernota's of Beleidsbegrotingen voor de jaarschijf 2023 en diverse mutaties in het sociaal domein (o.a. ingroeipad en transformatiebudget).
- De toevoeging van het jaarrekeningsaldo 2022 van € 13,1 miljoen conform bestemmingsvoorstel Jaarstukken 2022.
- De toevoeging van het saldo 2023 van de Zomernota 2023-2027 van € 7,9 miljoen;
- De onttrekking uit de algemene reserve van € 1 miljoen ten behoeve van de bestemmingsreserve onderhoudswerkzaamheden schouwburg (23-FP-5.1B).

De grootste mutaties in de algemene reserve in 2024 zijn:

- De onttrekking uit de algemene reserve van € 4,1 miljoen voor het ingroeipad en transformatiebudget sociaal domein.
- De onttrekking uit de algemene reserve van € 6 miljoen voor het sluitend maken van de jaarschijf 2024 van de Zomernota 2023-2027.
- De aangenomen moties 'Laat de beiaard klinken' en 'Motiemarkt' tijdens de behandeling van de Zomernota 2023-2027 (motie C01-M03 respectievelijk motie C01-M08).

In de meerjarenramingen 2025-2027:

- fluctueren de mutaties in de algemene reserve door het ingroeipad en transformatiebudget sociaal domein.
- De dotaties of onttrekkingen uit de algemene reserve op basis van de Zomernota 2023-2027.

Reserve aanjaagbudget talentopgave (€ 5.000.000 nadeel)

In de Zomernota 2023-2027 is de reserve aanjaagbudget talentopgave ingesteld (24-NB-9.4).

Reserve vluchtelingen (€ 8.571.000 voordeel)

Voor de noodopvang van vluchtelingen maken wij noodzakelijke kosten die door het Rijk met diverse regelingen worden vergoed. Deze vergoedingen besteden wij onder andere aan opvanglocaties, leefgeld en onderwijs. In 2023 verwachten wij meer te ontvangen dan uit te gaan geven. Bij de Zomernota (23-FP-6.7) hebben wij daarom voorgesteld het saldo 2023 (€ 7 miljoen) toe te voegen aan de Reserve Vluchtelingen. Daarnaast ramen wij ook voor 2024 een eerste onttrekking van € 1,5 miljoen. Dit betreft nadrukkelijk een eerste onttrekking vanwege het moeilijk voorspelbare karakter van deze geldstromen. Wij monitoren deze geldstromen actief en stellen bij wanneer nodig. Ten opzichte van de begroting 2023 betekent dit voor 2024 een incidenteel voordeel van € 8,5 miljoen. (Programma 6 een nadeel, programma 9 een voordeel)

Algemene reserve grondexploitatie (€ 177.000 nadeel)

De verwerking van de mutaties in deze reserve grondexploitatie leiden tot een nadeel ten opzichte van 2023. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door herstel van de toevoeging rentecompensatie aan de reserve.

Reserve TOZO (€ 897.000 nadeel)

Meerjarig hebben wij de uitgaven behorende bij de doorlopende uitvoerende Tozo werkzaamheden tot en met 2028 in onze totale begroting budgettair neutraal doorgevoerd door een onttrekking uit de gevormde Tozo reserve. De onttrekking uit de reserve wordt hier verantwoord en zorgt voor het genoemde nadeel.

Reserve bodemsanering (€ 361.000 voordeel)

De incidentele middelen, die ontvangen zijn vanuit de meicirculaire 2023 voor het uitvoeren van de taken volgens de Wet bodembescherming, zijn in 2023 toegekend aan de reserve bodemsanering conform huidig beleid.

Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad (€ 125.000 nadeel)

Op basis van onderdeel 22-NB-8.3 Spoorzone en stedelijke ontwikkeling in de Kadernota 2022-2025 werd in de twee voorgaande jaren een bedrag van € 250.000 (verdeeld over 2 jaar) onttrokken. Ingaande 2024 is deze onttrekking komen te vervallen dit verklaard waarom bovenstaand voordeel ontstaat.

Reserve vastgoedbedrijf (€ 123.000 voordeel)

In 2024 wordt een lager bedrag onttrokken uit de reserve voor de tijdelijke inhuur vastgoedbedrijf (zie 23-FP-9.19). In de Zomernota 2023-2027 is een voorstel gedaan voor de uitbreiding/verbouwing Slangenbeek (24-NB-6.8). Hiervoor wordt een onttrekking gedaan uit de reserve vastgoedbedrijf en gedoteerd in de reserve kapitaallasten ter dekking van afschrijvingskosten.

Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten (€ 2.283.000 voordeel)

In de reserve nog uit te voeren werken/activiteiten kunnen nog niet bestede incidenteel beschikbaar gestelde gelden, waarvoor geen afzonderlijke reserve is/wordt ingesteld, tijdelijk worden geparkeerd voor omschreven doelen die nog steeds actueel zijn.

In het vastgestelde bestemmingsvoorstel van de Jaarstukken 2022 is ruim € 3,3 miljoen in 2023 toegevoegd. Dit is voor energietoeslag, bijzondere bijstand, breed offensief, gezond in de stad, bijzondere bijstand studenten en versterken sociale basis (zie ook raadsbrief over de decembercirculaire 2022; zaaknummer 3515925). Daarnaast zijn er in 2023 middelen aan deze reserve toegevoegd voor toestroom asiel inburgering, dienstverlening armoede schulden (23-FP-9.3) en energiearmoede/vroegsignalering schulden (23-FP-9.3). Deze middelen worden in 2023 tot en met 2026 deels onttrokken aan deze reserve.

Reserve onderwijshuisvesting (€ 800.000 nadeel)

Betreft de toevoeging aan de reserve voor voorbereidingskosten (23-FP-4.5).

Reserve dekking kapitaallasten (€ 275.000 nadeel)

Het nadeel wordt veroorzaakt door een eenmalige dotatie van € 300.000 uit de reserve vastgoed ter dekking van de kapitaallasten van de investeringen die in Wijkcentrum Slangenbeek plaats gaan vinden (24-NB-6.8).

Reserve onderhoudswerkzaamheden schouwburg (€ 847.000 voordeel)

In 2023 is eenmalig gestort in de bestemmingsreserve onderhoudswerkzaamheden Schouwburg om toekomstig onderhoud te kunnen bekostigen (23-FP-5.1B). Daarnaast vinden reguliere jaarlijkse stortingen plaats om het onderhoud te bekostigen.

Reserve ondernemersfonds (€ 50.000 voordeel)

Ten behoeve van de investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen wordt voor de komende 4 jaren € 50.000 jaarlijks ingezet. Als dekking hiervoor vindt een jaarlijkse onttrekking van € 50.000 plaats uit de reserve ondernemersfonds (23-NB-3.1).

Reserve duurzaamheid (€ 75.000 nadeel)

In 2023 verwachten wij €75.000 uit de reserve te onttrekken ter dekking van een deel van de kosten van de aansluiting en het te realiseren klantstation en meetdienst voor het zonneveld Boeldershoek.

Risico's

In programma 9 gaat het over de dienstverlening aan en betrokkenheid van inwoners van Hengelo, maar ook over hoe we een wendbare en financieel gezonde organisatie kunnen blijven. We zien een aantal risico's die dit in de weg kan staan.

Digitalisering biedt kansen voor de gemeente maar er zitten ook belangrijke risico's in de digitalisering. Denk aan de digitale veiligheid (zie programma 1). En als overheid hebben we te maken met inwoners die niet digitaal vaardig zijn, maar ook met inwoners die verregaande digitale dienstverlening verwachten van de gemeente. De kloof in

vaardigheden en verwachtingen vraagt maatwerk en oplossingen waar niet altijd de (financiële) middelen voor aanwezig zijn.

Naast digitale vaardigheden zit er een ander risico in de digitale ontwikkelingen. Namelijk die van desinformatie en artificial intelligence (AI). Voor de overheid is het van belang dat informatie aan inwoners betrouwbaar is, maar de invloed van alternatieve informatiebronnen en bijvoorbeeld sociale media op de maatschappij is groot. Het risico is dat polarisatie en onrust in de maatschappij verder aanwakkert en het vertrouwen in de overheid verder afneemt.

Dienstverlening is ook grotendeels afhankelijk van capaciteit, kennis en kunde van de medewerkers. Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt staat dit onder druk. We zien dat realisatie van nieuwe projecten, beleid en uitvoering van kernprocessen onder druk staan. Tegelijkertijd neemt regeldruk vanuit de rijksoverheid toe, nieuwe wetgeving en tijdelijke regelingen volgen elkaar in hoog tempo op. Dit doet een groot beroep op de flexibiliteit en inzet van de ambtelijke organisatie. Het risico van een hoge werkdruk is dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van uitvoering.

Een groot risico waar de meerjarenbegroting aan onderhevig is, is de onzekerheid rondom het continuïteit van inkomsten uit het gemeentefonds vanaf 2026. Dit komt door de opschalingskorting die weer volledig gaat gelden en de ingreep van het Rijk in de financieringssysteem. Daarnaast lopen we risico's door de stelposten uitkomst onderzoek jeugdzorg (lagere uitgaven sociaal domein door nieuwe rijksmaatregelen) en BTW compensatiefonds. Deze laatste 2 risico's zijn uitvoering beschreven in paragraaf 3.3 Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie.

